

**Громадська організація
«Київський економічний науковий центр»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«МЕХАНІЗМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»**

8 грудня 2018 року

ЧАСТИНА II

Київ
2018

УДК 330.35:339.137.2(063)

М 55

Механізми економічного зростання і конкурентоспроможності національного господарства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 8 грудня 2018 р.). – У 2-х частинах. – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2018. – Ч. 2. – 108 с.

УДК 330.35:339.137.2(063)

М 55

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Полієва А. Ю.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ 6

Полуляхова Д. І., Боровик М. В.

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
В ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ 9

Смілик Д. В.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ 12

Сомова Л. І., Письменна О. О.

УДОСКОНАЛЕННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ
ТРУБНОЇ ПІДГАЛУЗІ З ВИКОРИСТАННЯМ РАНГОВОЇ ОЦІНКИ..... 14

Сомова Л. І., Швець М. В.

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ. 16

Сущенко К. А.

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ТА ЙОГО МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ 19

Tretiak Y. V.

THEORETICAL ASPECTS OF PROVIDING
THE ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE..... 23

Харчук Т. В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ЕКОНОМІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА..... 26

Хринюк О. Р., Мірзоева Т. В.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ..... 29

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Булатович К. М.

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 31

СЕКЦІЯ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Зуб М. Я., Форня Д. Г.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ..... 34

Кудласенко С. В.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ:
ОСОБЛИВОСТІ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ 37

Мантур-Чубата О. С., Монич-Мілімук Ю. О.

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ У РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ПРАЦІ..... 40

Нечволод М. О., Терлецька А. В.

ПРОБЛЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА 43

Павлюк Т. І.

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ 45

Chukhno I. A., Yemets T. V. THE ROLE OF MANAGEMENT IN PROVIDING EFFICIENCY OF ACTIVITY OF MEDICAL INSTITUTION IN MODERN CONDITIONS	48
---	----

СЕКЦІЯ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Бутурлим М. Б., Ползікова Г. В. ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВИ: НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ БЮДЖЕТНИХ ДИСБАЛАНСІВ	51
Величко С. Б. ЗАХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	54
Зозуля О. М., Стрельченко Н. М. ЛІЗИНГ – СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	57
Карпенко М. І. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІСЛАМСЬКИХ ФІНАНСІВ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ	60
Ковнір Д. О., Ползікова Г. В. ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДОМОГОСПОДАРСТВ.....	62
Косминіна О. С. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	64
Лещенко М. А., Івашко А. О. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ.....	66
Плетюхов А. М. МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ.....	70
Рудь І. Ю., Максименко Д. О. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ	73
Сімонян Л. А., Сімонян С. А. ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ СУБОРДИНОВАНОГО БОРГУ З МЕТОЮ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ БАНКУ	76
Стасишина А. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ СТРАТЕГІЇ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	77
Химич І. Г., Тимошик Н. С. РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	80
Шитова В. І., Ползікова Г. В. ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ	83
Юрченко К. В. ВИХІД ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ НА ІНОЗЕМНІ ФОНДОВІ БІРЖІ ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ	86

СЕКЦІЯ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Котробай О. А. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	89
Пінчук Т. А., Терлецька К. О. ОБЛІК СПИСАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ.....	91

Рак Ю. В. ЗАВДАННЯ З НАДАННЯ ОБҐРУНТОВАНОЇ ВПЕВНЕНОСТІ.....	94
Сушко Н. І. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ: ПРАКТИКА ЄС.....	97
Бабенко Л. В., Ференц Є. В. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ РУХУ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	101
СЕКЦІЯ 9. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ	
Крупельницька І. Г., Кланцата М. В. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ	105

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Полієва А. Ю.

студентка

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Найважливішим якісним показником суспільного виробництва є його ефективність. У найзагальнішому плані ефективність означає ефективний розвиток кожної зі сфер суспільного відтворення (безпосереднього виробництва, обміну, розподілу і споживання), або народногосподарську ефективність, нерозривно пов'язану з рухом сукупного суспільного продукту, тобто ефективність виробництва цього продукту, ефективність його обміну тощо. Актуальним економічним проблемам визначення суті економічної ефективності підприємств присвячені наукові розробки таких науковців А.С. Авдющенко [1], Є.М. Ахромкін [2], Т.В. Якимчук [3].

Підвищення економічної ефективності для підприємства і держави має стати ключовим аспектом діяльності, оскільки це принесе не тільки до більш ефективного задоволення потреб споживачів, а, як наслідок, і отримання прибутку, але й покращить загальний стан виробничої, соціальної сфер та сфери надання послуг у країні, тим самим покращуючи її показники на загальнодержавному та міжнародному рівнях.

Оскільки, ефективність, як міра отриманих підприємством результатів, віднесених до витрачених для їх отримання ресурсів, застосовується для різноманітних аналітичних оцінок та обґрунтування господарських рішень, то можуть бути виділені окремі її види для певних практичних потреб діяльності підприємства: економічна ефективність – економія суспільно необхідного часу па виробництво та споживання товарів і послуг; соціальна ефективність – збільшення кількості нових робочих місць, рівня зайнятості людей, поліпшення умов праці та побуту, підвищення рівня та комфортності життя; екологічна ефективність – гармонізація відносин людини з навколишнім середовищем, зменшення шкідливих викидів; науково-технічна ефективність – підсилення потенційних можливостей виробничих систем, наукових організацій, споживачів

продуктивніше вирішувати ті чи інші завдання за допомогою продукції, виробленої даним підприємством.

Крім того у сучасному світі західні економісти використовують такі методики оцінки ефективності діяльності підприємства як система AMBITE, система ENAPS та V-модель. Дані системи зорієнтовані більше на менеджмент підприємства, його маркетингову діяльність та нові покращенні шляхи задоволення потреб споживачів.

Загалом оцінювання економічної ефективності має на меті забезпечити оптимальну стратегію управління підприємством; визначити його привабливості як потенційного об'єкта інвестування та оцінити його ефективність на макрорівні з боку держави.

Не менш важливими є шляхи (резерви) підвищення ефективності виробництва. Під резервами підвищення економічної ефективності виробництва розуміють невикористані можливості збільшення випуску продукції в розрахунку на одиницю сукупних витрат завдяки більш раціональному використанню усіх видів ресурсів підприємства.

Серед основних шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства можна виділити три напрямки підвищення вищезгаданих показників – організаційний, технологічний та ресурсний.

В межах організаційного напрямку здійснюється пошук можливостей підвищення ефективності тих процесів, що відбуваються на підприємстві. При цьому насамперед увага звертається на ефективність управління.

В межах технологічного напрямку основним є вирішення проблеми технологічного відставання, яке особливо актуальне для українських підприємств. Причому проблема ця є комплексною і має принаймні, два компоненти: матеріальний та нематеріальний. Перший з них – це удосконалення технічної бази, а другий – організаційно-правові проблеми. На думку багатьох економістів, подолання технічного і технологічного відставання потребує не просто переходу на сучасні технології, а впровадження комплексу відносин, що називається корпоративною культурою.

Ресурсний напрямок відображає першочергову необхідність аналізу ефективності використання наявної матеріальної бази виробництва та живої праці. Крім того, слід звернути увагу і на інші напрямки раціоналізації використання матеріальних ресурсів: проаналізувати основні причини втрат та нераціонального використання ресурсів; забезпечити обґрунтоване нормування витрат матеріалів; організувати використання вторинних ресурсів; створити систему заохочення за економію сировини, енергії та матеріалів й відпрацювати її дійовість; акцентувати увагу на використанні сучасних високотехнологічних матеріалів.

Загалом підвищення ефективності діяльності підприємства має бути добре організованою системою, яке буде спрямована на максимальний ефект за

найменшого використання ресурсів. В сучасному світі велика ставка робиться на ресурсозберігаючі технології та виховання лояльного ставлення до компанії у співробітників, їх матеріальне і нематеріальне стимулювання.

Беручи до уваги зарубіжний досвід, а саме перехід до різноманітних колективних (групових) форм організації праці, включаючи спільне виконання окремих завдань (контроль якості, обслуговування виробництва, навчання). Передовсім варто назвати так звані гуртки якості, які, по суті, є не формальною організацією управління виробництвом, що співіснує паралельно з традиційною ієрархічною системою. За оцінкою західних спеціалістів, на кожний долар витрат на розвиток гуртків якості підприємства одержують 4-8 доларів прибутку. Тому не випадково найбільші фірм США та Японії використовують гуртки якості з метою підвищення ефективності виробництва.

Задля підвищення ефективності діяльності підприємствам пропоную звернути увагу на виробниче планування, розміщення промислового устаткування, створення робочих місць (зменшення кількості переналадок), використання системи постачання «точно в строк», скасування заготівлі продукції на тривалий період. Всі показники ефективності виробництва і управління повинні підвищуватися одночасно. Для цього потрібно лише підвищення ефективності функціонування підприємства можливе за умови застосування лише управлінських методів. Як показує досвід провідних підприємств світу, навіть, не маючи сучасного обладнання, тільки за допомогою ефективного менеджменту, можна суттєво знизити витрати виробництва і підвищити ефективність функціонування підприємства. Важливим поштовхом до цього є використання мотиваційного механізму залучення працівників підприємства до участі в його управлінні, посилення стимулів до створення і впровадження раціоналізаторських пропозицій.

Література:

1. Авдющенко А.С. Визначення результативності діяльності підприємств: роль та підходи. // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво № 1, 2011
2. Ахромкін Є.М. Напрями та інструменти підвищення ефективності використання ресурсів. // Економіка підприємства: теорія та практика: зб. мат. III Міжнар. наук.-практ. конф. 21 жовт. 2010р. – К.: КНЕУ, 2010. С. 18–20.
3. Якимчук Т.В. Соціально-економічна ефективність підприємства та її забезпечення в сучасних умовах. // Вісник ЖТДУ, № 2, 2011.

Полуляхова Д. І.
учениця 10Аб класу
*Харківського ліцею № 89 Харківської міської ради,
Харківської області
м. Харків, Україна*

Боровик М. В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах розвитку економіки та суспільства останніми роками серед вітчизняних підприємства існує стійка тенденція до зростання кількості неплатоспроможних та збанкрутілих підприємств, яка спостерігається майже у усіх галузях економіки нашої країни. Це пов'язано з тим, що на сучасному етапі вітчизняні підприємства знаходяться під постійним впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, що призводять їх до появи певних кризових ситуацій. В сучасних умовах розвитку економіки та конкуренції особливе значення має ефективне антикризове управління діяльністю підприємств, спрямоване на забезпечення їх сталого розвитку. Саме тому, для багатьох вітчизняних підприємств, діяльність яких знаходиться у кризовому стані особливого значення набуває здійснення ефективного антикризового управління. В умовах розгортання кризи особливого значення набуває необхідність ретельного дослідження процесу антикризового управління діяльністю підприємств та визначення ролі кризис-менеджерів, як основних дійових осіб цього процесу, ефективна та професійна діяльність яких дозволить підприємствам вийти з кризового стану та забезпечити сталий розвиток.

Як відомо, кризи є обов'язковим елементом сталого розвитку будь-якої саморегулюючої системи, включаючи людський організм, підприємства та країни. Численні дослідження стверджують, що тільки в ході в результаті криз можуть відбуватися якісні зміни, що кризи треба вміти використовувати, а в деяких випадках, і організувати (провокувати). Саме тому забезпечення сталого розвитку можливо тільки при ефективному управлінні кризами та кризисними явищами.

Криза як явище в економічній сфері характеризується численними ознаками, що призводить до численних визначень цього поняття, які пропонують вітчизняні на закордонні вчені-економісти [1-5].

Проведено дослідження літературних джерел дозволяє зробити висновок, що сьогодні у поглядах вітчизняних та закордонних вчених-економістів існують різноманітні погляди стосовно визначення поняття «криза» та «антикризове управління», що у свою чергу є одним із гальмівних чинників розвитку антикризового управління. Таким чином на основі проведених досліджень різних трактування поняття «криза» можна визначити що криза є переломним періодом у діяльності будь-яких підприємств, та характеризується відхиленням фактичних показників діяльності підприємства від тих, які потрібні для його сталого розвитку внаслідок негативної дії чинників внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування, який може мати позитивні чи негативні наслідки у перспективі [1].

Задачі антикризового управління будуть різнитись залежно від того, який етап розгортання кризи характерний для підприємства. Антикризове управління може вважатися ефективним, якщо за рахунок нейтралізації ризиків кризи вдалося уникнути. Якщо криза на підприємстві почала розгортатись, антикризове управління буде спрямоване на подолання кризових явищ та мінімізацію ризиків. В умовах розгортання кризи антикризове управління можна розглядати як комплекс цілеспрямованих дій, направлених на забезпечення виходу підприємства з кризи. Результатом таких дій має стати запобігання банкрутству та забезпечення фінансового оздоровлення підприємства [4].

Антикризового управління завжди цілеспрямовано, тому доцільно виділити такі особливості антикризового управління:

- мета антикризового управління – забезпечення сталого розвитку підприємства в умовах динамічного мінливого зовнішнього середовища;
- своєчасне, адекватне та ефективне реагування на негативні зміни зовнішнього середовища;
- основа антикризового управління – процес постійного пошуку інновацій у всіх областях діяльності підприємства;
- реалізація антикризового управління повинна бути частиною загальної стратегії діяльності підприємства [1, с. 43].

Кризові ситуації з якими стикаються в своїй діяльності вітчизняні підприємства викликані різноманітними чинниками, такими як: глобалізаційні процеси та їх наслідками, політичною ситуацією, кардинальними змінами законодавчої бази, неефективним управлінням діяльністю підприємств та іншими чинниками. Все частіше простежуються тенденції, які проявляються у надмірному зменшенні загальної кількості підприємств у зв'язку із неспроможністю перебороти кризу та запобігти банкрутству, крім того постійно збільшується

кількість збиткових підприємств (рис. 1). Однією з основних причин такої ситуації є відсутність грамотної побудови антикризової стратегії діяльності підприємств, відсутність професіонального антикризового управління, та відсутність у штаті підприємств такої професії як ризик-менеджер.

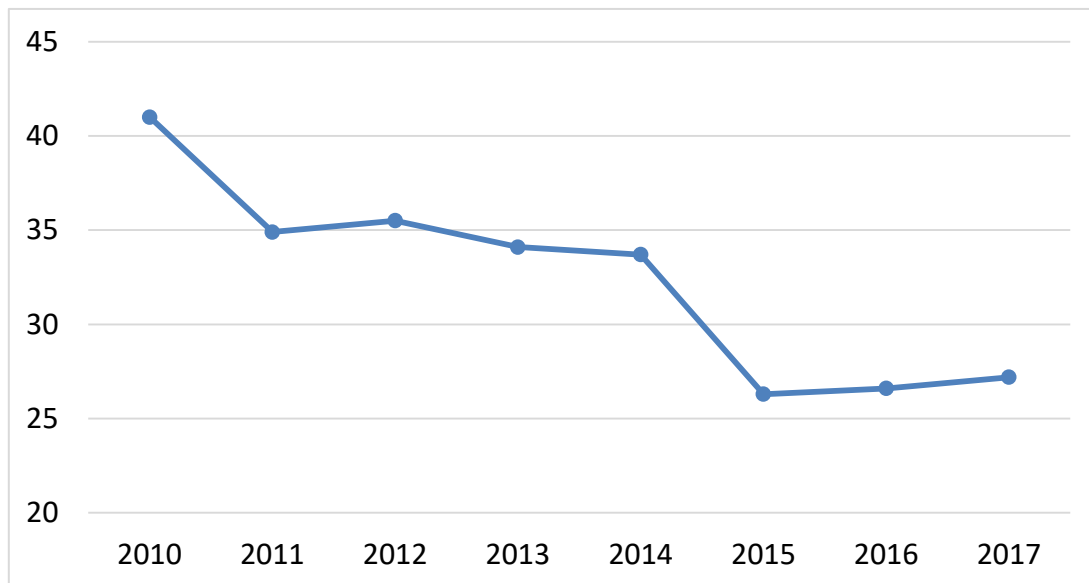

Рис. 1. Динаміка питомої ваги збиткових підприємств, у% до загальної кількості підприємств

Кризова ситуація має більш сильний прояв в Україні внаслідок того, що, крім фінансової кризи, кризовий стан вітчизняних підприємств підсилюється відсутністю досвіду вищого керівництва підприємств в антикризовому управлінні [4]. Саме тому в сучасних умовах діяльності вітчизняних підприємств необхідно досліджувати проблеми антикризового управління та розробляти заходи ефективного виходу підприємств з кризового стану. Саме це дозволить вітчизняним підприємствам забезпечити сталий розвиток в умовах жорсткого конкурентного середовища.

Література:

1. Повстенюк Н.Г. Антикризове управління в системі життєдіяльності підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/158.pdf
2. Barton L. Crisis in organizations: Managing and communicating in the Heat of Chaos. Cincinnati / L.Barton // Ohio: South-Western. – 1993. – 256 p.
3. Шершньова З.Є. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. / З.Є. Шершньова, В.М. Багацький, Н.Д. Гетманцева; за заг. ред. З.Є. Шершньової. – К.: КНЕУ, 2007. – 680 с.
4. Мостенська Т.Л. Антикризове управління на етапі ранньої діагностики кризи / Т.Л. Мостенська // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 4(8). – С. 267–272.
5. Тодерич Д.Б. Особливості антикризового управління фінансовими результатами підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/10_123126.doc.htm

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Останнім часом якість навколишнього середовища постійно погіршується, скорочується фінансування розробки екологічних заходів у промислово розвинених країнах, і ситуація в країнах, де екологічні заходи досі не були належним чином прийняті в увагу, стає все більш складною. Розвиток систем екологічного менеджменту як ефективного інструменту впливу на екологічну складову компанії має сьогодні як ніколи хороші перспективи.

З кожним роком зростає кількість країн, що дотримуються державних стандартів в галузі охорони навколишнього середовища, а саме стандарти систем екологічного менеджменту. Стандарти виробництва і якості продукції, засновані на стандартах ISO 9000, були вдосконалені та стали основою для впровадження систем екологічного менеджменту.

Зокрема, в агроіндустріальному комплексі не використовуються ГМО, хімічні та синтетичні мінеральні добрива, а в боротьбі зі шкідниками використовуються фізичні та біологічні методи, такі як ультразвук, пастки, світло, шум, а також спеціальні температурні режими. Враховуються корм для тварин (без стимуляторів апетиту, стимуляторів росту, консервантів) і стрес-безкоштовні умови для транспортування та збереження тварин. Крім того, не рекомендується додавати гормони та антибіотики в корм для тварин. При готових до вживання продуктів слід звернути увагу на наступне: забороняється мінералізація та інші методи. До готової їжі – штучні ароматизатори, барвники тощо.

У більшості країн ЄС система контролю екологічно чистих продуктів змішана – державно – приватна. Слід зазначити, що державні органи контролюють свою діяльність та акредитують приватні сертифікаційні органи. Останні, у свою чергу, беруть під свій контроль виробників сільськогосподарської продукції та переробних підприємств. Крім того, вони сертифікують свою продукцію за тим чи іншим «екологічним» стандартами, які мають відповідати основним стандартам Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху IFOAM. Для експорту біопродуктів з інших країн в ЄС необхідно, щоб сертифікат був виданий акредитованим центром сертифікації ЄС.

Останні дані Міністерства сільського господарства США (USDA) показують, що органічні продукти всіх видів становлять 3% від загального обсягу ринку США, а в європейських країнах цей показник коливається від 1% до 7%. Японія вже кілька років традиційно є лідером на органічному ринку азійських країн. Кількість

органічних продуктів харчування щороку росте в Китаї, Таїланді, Сінгапурі, Малайзії та Індії, оскільки покупці товарів стають все більш платоспроможними. Так, за останні два роки органічний ринок Індії виріс на 200%.

Країни, що розвиваються, рухаються в цьому напрямку повільніше, особливо тому, що на високу якість доводиться витратити значні кошти. Зазвичай екологічно чисті фрукти, овочі, м'ясо і молоко коштують набагато дорожче. У Китаї ціни на екологічно чисті продукти можуть перевищити вартість неорганічної продукції майже на 70%. Таким чином, екологічне сільське господарство може сприяти значному соціально-економічному та екологічному сталому розвитку, особливо в бідних країнах. Це пов'язано перш за все із застосуванням органічних принципів, щодо ефективного освоєння місцевих ресурсів (наприклад, місцевих сортів насіння, добрив тощо) а, отже, і означає прибутковість. З іншого боку, біоринок має величезні перспективи зростання як на місцевому, так і на міжнародному рівні та пропонує творчим виробникам і експортерам на півдні великі можливості для поліпшення своїх доходів та умов життя. Відповідно, IFOAM-Organics International надає істотну підтримку розвитку органічного землеробства в країнах, що розвиваються, і деяких з них.

Органічне сільське господарство є дуже наукомісткою виробничою системою. Тому всі зусилля по створенню потенціалу відіграють ключову роль в цьому процесі. У всьому світі чималих зусиль докладають для організації навчальних курсів з органічного сільського господарства та розробки навчальних матеріалів з цих питань. Наявні знання не легко доступні як і раніше, вони фрагментовані та не є досконалыми. Отже, це є важливою перешкодою для зростання біосектора в країнах, що розвиваються.

20-22 червня 2012 року в Бразилії під час конференції ООН з відкриття одного з навчальних курсів IFOAM зі сталого розвитку «Ріо + 20», прем'єр-міністр Бутану виступив з промовою під назвою «Валове національне щастя: проведення органічно-орієнтованої політики». У своєму виступі лідер нації зокрема зазначив, що індекс ВНШ (Gross National Happiness) був винайдений в Бутані, і в якості міри якості життя Індекс ВВП (валовий внутрішній продукт), але не дуже є поширеним у світі. Таким чином, бутанці всьому світові пропонують глобальний метод. Основними принципами індексу валового національного дефіциту має бути справедливий соціально-економічний розвиток. Збереження і сприяння культурної та духовної спадщини; турбота про навколишнє середовище; скоординовані й значущі дії влади.

«Наша віра в інновації, динаміку і прихильність IFOAM та інших провідних НУО дає урядам право діяти у такій спосіб. Королівський уряд Бутану, у свою чергу, постійно заохочуватиме й надалі продовжить свої зусилля, аби реалізувати свої мрії, щодо реалізації глобальних екологічних сільськогосподарських культур і землі, на якій вони ростуть, це буде по-справжньому екологічною та стабільною

справою, отже, сільське господарство не буде сприяти деградації, ми почнемо відродження і примноження природних багатств та процесів по їх відновленню «.

Таким чином, на нашу думку, для забезпечення сталого розвитку економічного управління і, зокрема, сільського господарства, в найближчі роки необхідно розвивати виробництво екологічної та органічної продукції.

Сомова Л. І.

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та підприємництва
імені Т. Г. Беня

Письменна О. О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва
імені Т. Г. Беня

*Національна металургійна академія України
м. Дніпро, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ ТРУБНОЇ ПІДГАЛУЗІ З ВИКОРИСТАННЯМ РАНГОВОЇ ОЦІНКИ

Актуальність питань удосконалення асортиментної політики підприємств трубної підгалузі обумовлена необхідністю підсилення ринкової орієнтації в умовах зростання конкуренції на вітчизняному та світовому ринку труб. Своєчасність проблематики удосконалення асортиментної політики посилюється постійними змінами у рівні конкурентоспроможності окремих видів і типорозмірів труб на тлі невпинного зростання цін на енергоносії і загострення конкуренції на вітчизняному і світовому ринку сталевих труб, існуючим профіцитом виробничих потужностей в умовах глобальної економічної кризи і наступної рецесії, а також стрімким нарощуванням випуску труб в країнах, які розвиваються (особливо Китай). Крім того, формування асортиментної політики ускладнюється в умовах багатомономенклатурного характеру виробництва, котре налічує до кількох сотен типорозмірів, та наявності технічної можливості виготовлення будь-яких труб і за геометричними розмірами, і за технічними властивостями [1, с. 641]. Ефективне функціонування підприємства в таких умовах потребує постійних визначених і своєчасних коригувань якісної і кількісної структури асортименту продукції.

Незважаючи на широкий спектр існуючих досліджень у цій сфері, до теперішнього часу залишаються невирішеними деякі проблемні питання, які стосуються методології удосконалення асортиментної політики та пов'язані з

особливостями урахування специфіки готової продукції, масштабами її збуту, цілями і завданнями, котрі поставлені виробником.

На підставі узагальнення існуючої методологічної бази формування та виходячи з необхідності врахувати специфічні особливості вітчизняного ринку сталевих труб запропоновано використання методів формування і удосконалення асортиментної політики, заснованих на економічному аналізі, зокрема з використанням методу рангового аналізу [2, с. 76-77]. Такий підхід дозволяє сформувати базовий сортамент труб з урахуванням профілів цільових ринків і встановити рейтинг всіх видів і типорозмірів продукції, що входить до нього, а також виконати послідовне ранжування асортиментних позицій за обраними економічними характеристиками для визначення набору можливих варіантів сортаменту і вибору найбільш бажаного з них.

Сутність запропонованого методу полягає у формуванні таблиці рангової оцінки товарних позицій за двома показниками: частка виробництва товарної позиції в загальному обсязі та рентабельність продукції за товарною позицією. Окремо слід оцінити характер попиту: високий, середній, низький, зростає або падає. Відповідно до оцінки зазначених показників формується таблиця рангового аналізу фактичної структури сортаменту підприємства. Фрагмент таблиці рангового аналізу представлено в таблиці.

Таблиця

Ранговий аналіз фактичної структури сортаменту труб

Товарна позиція труб	Частка виробництва, % від загального обсягу	Рентабельність, %	Ранг виробництва, (Рв)	Ранг рентабельності, (Рр)	Різниця рангів, (Рв-Рр)	Характеристика попиту	Можливі заходи
01	30	1	1	8	(-7)	Попит падає	Знизити собівартість або замінити на більш рентабельну
02	8	7	4	2	2	Попит високий	Збільшити обсяг виробництва
...							
n			n	n			

За результатами оцінки підприємство має можливість формувати шляхи удосконалення асортиментної політики, використовуючи за критерій раціональності показник рангової кореляції.

Таким чином, запропонована методика дозволяє кількісно оцінити раціональність структури існуючого сортаменту продукції підприємства за допомогою коефіцієнта кореляції рангів випуску та рентабельності окремих позицій різних видів і типорозмірів труб; опрацювати чинники, що впливають на раціональність структури сортаменту; прийняти рішення, які спрямовані на поліпшення фактичної структури сортаменту шляхом побудови матриці «обсяг випуску – рентабельність труб»; здійснити ранговий аналіз бажаної структури та порівняти результати аналізу фактичної і бажаної структури сортаменту продукції.

Література:

1. Сомова Л.І. Деякі аспекти порівняння існуючих підходів до удосконалення товарної номенклатури підприємств трубної підгалузі / Л.І. Сомова, А.В. Шишкіна // Актуальні проблеми соціально – економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Зб. наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково – практичної конференції, ч. I, Дніпро, 13-14 квітня 2017р. / НМетАУ. – 2017, С. 640 – 646.
2. Агєєв Є.Я. Маркетинг металургійних підприємств [Комплект]: навчальний посібник / Є.Я. Агєєв, І.І. Кучер. – Львів: «Новий світ – 2000», 2013. – 272 с.

Сомова Л. І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та підприємництва імені Т.Г. Беня

Швець М. В.

магістрант

*Національна металургійна академія України
м. Дніпро, Україна*

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.

У сучасних умовах ускладнення ринкової ситуації зростає актуальність проблем, пов'язаних з оновленням асортименту продукції вітчизняних суб'єктів господарювання. Досить важливим це питання є для ПАТ «ДАЗ», яке переважно виробляє продукцію спеціального призначення.

Політико-воєнна ситуація, що склалася в Україні в останні роки, призвела до втрати ним замовників такої продукції з Росії та обладнання для видобування

вугілля, яке призначалося для шахт, котрі нині знаходяться на окупованій території Донбасу.

В умовах, що склалися, першочерговим завданням ПАТ «ДАЗ» став пошук нових ринків збуту і відповідне оновлення асортименту продукції.

Вітчизняними і іноземними дослідниками висвітлено різноманітні питання, що стосуються управління асортиментом продукції підприємств різних галузей. Однак, незважаючи на різноманітність і глибину виконаних розробок, проблема становлення процесів оновлення асортименту продукції суб'єктів господарювання, які в значній мірі виготовляють продукцію спеціального призначення, залишається недостатньо вивченою. Подальшого поглиблення теоретичних досліджень і практичних розробок потребує процес обґрунтування вибору напрямів оновлення товарної продукції підприємств.

Метою дослідження є розробка механізму вибору напрямів оновлення асортименту продукції на основі моніторингу системи показників, що забезпечують кількісну оцінку параметрів стану і динаміки існуючої товарної пропозиції суб'єкта господарювання та результатів аналізу її ринків збуту.

Зазначимо, що особливістю вищезгаданих суб'єктів господарювання є високий рівень технологічної спеціалізації виробництва, наявність великої кількості унікального обладнання, значний науково-дослідний потенціал, відносно тривалі цикли розробки продукції та нееластичний характер попиту на неї, детальна регламентація діяльності і специфічна організаційно-управлінська структура, досить вагомі накладні витрати та інші. Ефективне оновлення асортименту продукції таких підприємств неможливе без урахування вище зазначених особливостей, більшість з яких суттєво ускладнює процес.

Загальновизначеними параметрами, що характеризують склад товарного асортименту та його можливості адаптуватись до мінливих і не контрольованих чинників ринку, є його глибина, ширина і насиченість. Глибина товарного асортименту – це кількість різновидів товару у кожній асортиментній групі (моделей, марок, розмірів, кольорів та ін.), ширина – різноманітність товарів у ньому, насиченість – загальна кількість товару [1, с. 266]. На основі цих параметрів модифікують існуючі товарні асортименти шляхом додавання або виключення товарів, змінюючи тим самим їх глибину, ширину або насиченість. При цьому використовують такі стратегії товарного асортименту, як поглиблення, розширення, скорочення або звуження [2 с. 386]. Як правило, і розширення, і поглиблення товарного асортименту часто пов'язані з ризиком «канібалізму», що значно зростає у разі їх надмірності, взаємного доповнення або, навпаки, «конкуренція» різних товарів у товарному асортименті, взаємозв'язок структури витрат їх виробництва, місце товарів у своїх життєвих циклах, рівень прибутковості, взаємовплив ринкового іміджу товарів, наявність або відсутність синергетичних ефектів при виробництві і збуті – усі ці чинники впливають на

заходи щодо впровадження нових товарів, тому оновлення товарного асортименту є досить складним і відповідальним рішенням стратегічного значення для будь-якого суб'єкта господарювання. До того ж прийняття рішень щодо оновлення асортименту залежить від фінансових можливостей суб'єкта господарювання, його місцезнаходження, матеріально-технічного постачання, знання ринкової кон'юнктури, стану конкуренції, купівельної спроможності споживачів, а також чинників часу, оскільки комерційний успіх не має сталого характеру, збільшуючись і зменшуючись з різних причин.

Будь-який, навіть самий оптимальний асортимент з часом морально застаріває, перестає повністю задовольняти потреби споживачів, а отже потребує оновлення.

Вищезазначені параметри можуть слугувати тільки базовими орієнтирами для розробки стратегії оновлення товарного асортименту, оскільки дають лише абсолютну якісну його оцінку. Для прийняття ефективних управлінських рішень щодо частоти і характеру оновлення асортименту та інших аспектів забезпечення рівня конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, необхідне відносне оцінювання стану та динамічності змін цих параметрів, що можливе шляхом використання системи показників, яка містить коефіцієнти ширини, глибини, насиченості та оновлення асортименту [3, с. 73].

Регулярне оцінювання параметрів асортименту продукції за допомогою цих показників покаже рівень впровадження нових товарів у виробництво, надасть уявлення про різноманітність асортименту та стан його поглиблення, а також охарактеризує тенденції у динаміці насиченості асортименту та попиту на продукцію.

Опрацювання і узагальнення робіт науковців та матеріалів щодо оновлення асортименту продукції дозволило запропонувати загальну послідовність дій суб'єкта господарювання спеціального призначення, яка передбачає: на 1 – етапі визначення параметрів складу асортименту (ширини, глибини, насиченості), на 2 – якісну оцінку їх стану, на 3 – розробку системи відносних показників (коефіцієнту ширини асортименту, коефіцієнту глибини асортименту, коефіцієнту насиченості асортименту, коефіцієнту оновлення асортименту) на 4- розрахунок і моніторинг відносних показників оцінювання стану асортименту, на 5- аналіз ринків збуту продукції, на 6 – оновлення асортименту шляхом його розширення за рахунок нових товарних ліній або подовження (модифікації) існуючих.

Запропонована узагальнена послідовність дій щодо оновлення асортименту продукції апробована в умовах ПАТ «ДАЗ», товарна пропозиція якого містить 8 товарних ліній при насиченості 168 товарних позицій і середній глибині – 21 товарна позиція. У результаті розробки і моніторингу системи відносних показників у динаміці за останні 3 роки встановлено, що хоча підприємство постійно оновлює свій асортимент і має позитивні тенденції зростання попиту на переважну частину продукції, показник новизни асортименту залишається низьким (0,119).

Враховуючи специфіку даного суб'єкта господарювання, наявність досвіду у виготовленні ним устаткування для сільгосптехніки, поступове відновлення Україною статусу європейської «житниці», на тлі загострення світової продовольчої кризи і зміни кліматичних умов, а отже і зростання попиту в аграрному секторі на передові технології, які потребують сучасної технічної бази, запропоновано впровадити нову товарну лінію «Обладнання для захисту рослин», котра містить 12 товарних позицій, що дозволить оновити асортимент продукції (показник новизни зросте до 0,183) і поліпшити економічні і фінансові результати роботи підприємства.

Запропонована узагальнена послідовність дій щодо оновлення асортименту продукції, яка передбачає моніторинг оцінювання його параметрів за допомогою системи відносних показників у поєднанні з аналізом динаміки ринків збуту, дозволить своєчасно відстежувати зміни у попиті та вносити необхідні коригування шляхом його розширення за рахунок нарощування, забезпечуючи тим самим збільшення показника новизни асортименту і випуск товарів, які найбільше відповідають структурі та різноманітності попиту конкретних споживачів, а отже підвищують конкурентоспроможність суб'єкта господарювання.

Література:

1. Гаркавенко С.С. Маркетинг: підручник/ С.С Гаркавенко – К.: Лібра 2006. – 717 с.
2. Ассель Г. Маркетинг: принципы и стратегия – ученик / Г. Ассель – М.: ИНФРА М.: 1999 – 804 с.
3. Крайнюченко О.Ф. Методичні підходи щодо оцінювання параметрів товарної номенклатури та асортименту продукції / О.Ф. Крайнюченко, І.М. Феценко – Формування ринкових відносин в Україні: Зб. Наук. праць – К.: Науково-дослідний економічний інститут, 2011. – № 718 – С. 72-74.

Сущенко К. А.

студент

Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ТА ЙОГО МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ

В умовах соціально-економічної кризи, українські підприємства і організації мають гостру потребу в удосконаленні форм і методів роботи, які дають можливість утриматися на ринку, сформувавши стратегію розвитку, адекватну сучасним економічним реаліям.

Для вирішення питань, пов'язаних з обґрунтуванням перспектив розвитку підприємств і організацій, можливості отримання банківських кредитів, здійснення структурної перебудови виробництва, створення умов для організації більш ефективної і рентабельної роботи, необхідно досконало володіти методикою складання бізнес-плану. Саме бізнес-план є основним документом у партнерських підприємницьких відносинах.

Українське законодавство на сьогодні не закріплює обов'язковість розробки бізнес-плану, відповідно останній не є документом, який розробляється більшістю українських підприємств. У той же час прагнення країни приєднатися до європейської спільноти та підвищити стандарти якості продукції, послуг та принципів ведення бізнесу призвело до того, що в останні роки поняття «бізнес-план» зайняло важливе місце у українській практиці підприємницької діяльності.

Розглядаючи це поняття, зазначимо, що у вітчизняній підприємницькій лексиці воно увійшло із англійської мови, походить від англійського «business plan» і являє собою опис передбачуваної підприємницької діяльності, і містить, як мінімум, два елементи: бізнес і план.

Бізнес в даному випадку розглядається як синонім підприємництва, яке є самостійною економічною діяльністю громадян і їх об'єднань, спрямованою на виробництво і збут певних благ і послуг, а також на отримання прибутку в умовах ринкової економіки. Зазначається, що у спрощеному вигляді бізнес-план – це інформаційна складова бізнесу, це документ, який надає необхідну інформацію про суб'єкта господарювання та його діяльність, а також визначає перелік дій, які в перспективі організація має вчинити для досягнення певної мети [7].

Якщо ж звернутися до напрацювань теоретиків та практиків бізнес – планування, то можна звернути увагу на те, що нині немає єдиного підходу до визначення дефініції «бізнес-план».

Аналіз наведених вище визначень дає підстави для визначення: бізнес-план – це робочий інструмент підприємця, створений відповідно до стандартів бізнес – планування, який має відносно універсальну структуру, окреслює мету підприємницької діяльності, етапи її досягнення визначає обсяг ресурсів необхідних для досягнення даної мети і джерела їх отримання. З даного визначення зрозуміло, що бізнес-план сам по собі описує певну стратегію досягнення мети підприємницької, що включає в, спосіб їх реалізації, визначає ресурси, необхідні для її здійснення, а так само економічну доцільність обраної стратегії.

У свою чергу бізнес-планування являє собою процес розробки бізнес-плану з урахуванням можливостей організації досягти цієї мети з використанням інструментів фінансово-економічного, маркетингового і проектного аналізу.

Із цих визначень можна зробити висновок, що бізнес-план це документ, який розробляється у певній методологічній площині. Методологія бізнес-планування є упорядкованим, заснованим на обробці інформації процес по розробці проекту, який

визначає параметри для досягнення цілей в майбутньому, інтегрує теоретичні основи, методику проведення досліджень, методику розрахунку показників і рекомендовані форми практичного подання інформації по кожній підсистемі (розділу бізнес-плану) як частини єдиного цілого – бізнес-плану проекту [2].

У таблиці наведені методичні основи бізнес-планування у відповідності до міжнародних стандартів (табл. 2).

Таблиця 1

Визначення поняття «бізнес-план» в науковій літературі

Автор	Визначення
Барроу К., Барроу П., Браун Р. [1]	Вид управлінської діяльності щодо визначення майбутнього організації, пов'язаний з постановкою цілей і оцінки можливостей її досягнення
О.Н. Бекетова, В.І. Найденко [3]	документ, що складається новою або діючою компанією, в якому систематизуються основні аспекти наміченого комерційного заходу
Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, Р. Л. Лупак [4]	документ, який описує всі основні аспекти діяльності майбутнього підприємства, аналізує проблеми, з якими воно може зіткнутися, а також визначає способи вирішення цих проблем
Л.А. Лаврів [7]	плановий документ, який описує всі основні аспекти майбутньої діяльності фірми в процесі реалізації бізнес – ідеї на певному етапі часу
О. Б. Моргулець [9]	техніко-економічне обґрунтування діяльності підприємств в ринкових умовах, програма його діяльності, яка характеризує модель розвитку підприємства в майбутньому

Таблиця 2

Методичні основи бізнес-планування у відповідності до міжнародних стандартів [5]

Методика UNIDO	Методика KPMG	Методика ЄБРР
1. Опис зразка нового товару, оцінка ринку збуту, опис споживачів товару, оцінка конкурентів	1. Опис продукції і послуги, а також можливості створення супутніх товарів	1. Історія підприємства і його стан на момент створення бізнес-плану, поточна діяльність
2. Аналіз цілей і стратегії маркетингу, його фінансове забезпечення	2. Аналіз необхідності продукту або послуги, аналіз конкурентів, SWOT-аналіз	2. Аналіз власників, керівництва, фінансового стану, кредиторських заборгованостей
3. Хто буде виготовляти товар? Наявність необхідних потужностей, опис процесу виробництва	3. Цільовий споживач, ціноутворення, стратегії просування реклами, її поширення	3. Загальна інформація про проект, опис виробничого процесу

Методика UNIDO	Методика KPMG	Методика ЄБРР
4. Організаційно-правова форма власності, відомості про партнерів, трудові ресурси, членів керівництва.	4. Організація і ключовий персонал, витрати на підготовку виробництва	4. Інвестиційний план проекту, аналіз ринку, фінансовий план і екологічна оцінка
5. План доходів і витрат, графік грошових надходжень і виплат	5. Собівартість, аналіз беззбитковості, доходи і збитки, ризики і заходи їх зниження	5. Графіки отримання і погашення кредитів, застава і поручительство, ризики і заходи їх зниження

Методика UNIDO підходить для організацій малого бізнесу, які тільки починають свою діяльність і шукають потенційних інвесторів. Плюси цієї методики в її простоті [5]. В свою чергу методика бізнес-плану від аудиторської компанії KPMG підходить для підприємств середнього і великого бізнесу. Цей вид бізнес-плану містить у собі докладний опис дій для підприємств, які починають освоювати нові види виробництва з описом цільових ринків збуту і присутніми на них конкурентами, докладним аналізом галузі, описом продукції і послуг, а також можливим виробництвом супутніх товарів. Методика бізнес-плану Європейського Банку Реконструкції та Розвитку – найбільш трудомістка і витратна, підходить тільки для великих підприємств, які мають потужний економічний потенціал. Дана методика вимагає опису всієї історії підприємства – від самого її народження до нинішнього моменту, чим воно займалося і займається, що відбувалося з його фінансовим станом, чи були судові розгляди, хто є власником і хто займає управлінські посади [5].

До офіційних методик бізнес-планування для уніфікації та полегшення процесів і процедур розроблення бізнес-планів слід віднести «Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств» [6], та Методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проектів: Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 № 73, які увібрали в себе позитивний закордонний досвід та враховують національну специфіку бізнес-планування [8].

Аналіз засвічує, що в основі всіх стандартів лежить загальне уявлення про процес бізнес – планування, який вимагає, щоб в структурі бізнес – плану були присутні наступні складові: резюме, інформація про підприємство, маркетингові дослідження, виробнича діяльність, екологічна оцінка, фінанси, фактори ризику і додатки.

Таким чином, можна стверджувати, що в методичному аспекті бізнес-план являє собою комплексну систему, що складається із сукупності елементів (підсистем, представлених його розділами), що мають організаційні та економічні відносини всередині комплексної системи і поза нею, обмежених ресурсами і строками, орієнтованих на досягнення єдиної мети реалізації проекту із встановленими параметрами.

Література:

1. Барроу К. Бізнес-план: практичний посібник / Барроу К., Барроу П., Браун Р.; пер. з 4-го англ. вид. – К.: Знання, 2005. – 434 с.
2. Беа Ф.К. Экономика предприятия / Беа Ф.К., Дихтл Э., Швайтцер М. Пер. с нем. – М.: ИНФРА-М, 2014. – 928 с.
3. Бекетова О.Н. Бізнес-планування: конспект лекцій / О.Н. Бекетова, В.І. Найдено [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econ.me.pn/biznes-planirovanie-konspekt.html>.
4. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
5. Бізнес-планування у діяльності організації: європейські стандарти, основні методологічні підходи та базові процедури / Кваша О.С., Фоміна В.В. // Економіка і суспільство. Випуск № 12 / 2017. – С. 268-275.
6. Данік Н.В. Бізнес-планування як інструмент здійснення фінансового менеджменту в сучасних умовах розвитку України / Н.В. Данік // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 112.
7. Лаврів Л. А. Планування діяльності організації: навчальний посібник / Л.А. Лаврів. – Тернопіль: Крок, 2013. – 320 с.
8. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проектів: Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.39798.0>.
9. Моргулець О.Б. Менеджмент у сфері послуг: навч. посіб. / О.Б. Моргулець. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.

Tretiak Y. V.

student of the Faculty of Economics and Business
the Department of Business Economics and Tourism
Kiev National University of Technology and Design
Kiev, Ukraine

THEORETICAL ASPECTS OF PROVIDING THE ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE

The purpose of scientific research is to reveal the essence of the concept of economic security of the enterprise.

In order to achieve this goal, the following tasks are set: to generalize the theoretical approaches to the definition of «economic security of the enterprise»; identify key elements that characterize enterprise's economic security as a category; to analyze the concept of «economic security of the enterprise» and its generalization as a category.

The object of research is the process of ensuring the economic security of the enterprise. The subject of research is theoretical aspects of the definition of the concept of economic security of the enterprise and its provision.

In the course of the research, the dialectical method of cognition was used and the systematic approach to the analysis of the concept «economic security of the enterprise» was used.

The main results of the research, forming its scientific novelty, are that for the first time a theoretical generalization of the category of economic security of the enterprise was made, with the isolation of the concept that most fully characterizes this category. The practical significance of the results obtained is that their use will contribute to the structuring of the notion of economic security of the enterprise.

Under conditions of market relations, the enterprise, as an open system, is under the influence of factors of the external and internal environment, operate under conditions of risk and uncertainty. In general, this situation contributes to the fact that management, in order to increase its financial and economic outcomes, and partly for survival, must adapt quickly to new conditions, while taking into account the influence of factors of uncertainty and instability of the economic environment. In such circumstances, securing economic security is a guarantee of the stable functioning and growth of the economic potential of the enterprise.

Hierarchically, the economic-security of the enterprise is an integral part of the economic security of the state and the region, since it is based on their financial, raw material and production potential, development prospects. The presence of a multi-level concept of economic security of economic entities of all levels provides an opportunity to provide predictability of external threats to enterprises [1].

Analysis and consideration of theoretical approaches to the definition of «economic security of the enterprise» suggests that in modern scientific literature there is no consistency in the interpretation of this concept. Identifying key elements from the point of view of ensuring the economic security of an enterprise as a category gives grounds for the conclusion that the most common is its characteristic as an effective use of its resources (capital, personnel, information and technology, machinery and equipment, rights) and existing market opportunities, which enables to prevent internal and external negative influences (threats) and to ensure its long-term survival and sustainable development in the market in accordance with the chosen mission [2, 252 p.].

In tabl. 1 the analysis of the concept «economic security of the enterprise» and generalization of its concept were made.

From the above interpretations it can be concluded that the overwhelming majority of them characterize the company's economic security as a «state of protection against the effects of threats that contribute to the deterioration of financial and economic activity of the enterprise.

Definition of the concept of economic security of the enterprise

Author	Definition
D. Kovalev, T. Sukhorukov [3, 33 p.]	the protection of its activities from the negative effects of the external environment, as well as the ability to quickly eliminate various threats or adapt to existing conditions that do not adversely affect its activities.
V. Shlikov [4, 118 p.]	The state of protection of the vital interests of the enterprise from the real and potential sources of danger or economic threats.
V. Zabrodsky, N. Kapustin [5, 67 p.]	Acts as a quantitative and qualitative characteristic of the properties of the firm, reflecting the ability to «self-sustaining» and development in the face of external and internal economic threat.
D. Shalagin [6, 73 p.]	a state in which the minimum negative impact of internal and external threats on the activity and economic result of the enterprise is provided.

The above gives grounds for concluding that, depending on how far an entity can withstand the threats of internal and external character, the level of its economic security depends. In today's economic conditions, the level of economic security of an enterprise depends to a certain extent on the effectiveness of measures developed at the enterprise that will help to avoid or at least reduce the possible threats and harmful effects of the negative components of the external and internal environment of the entity. In such circumstances, the leadership of the enterprises faces the task of developing measures that will contribute to ensuring an adequate level of their economic security.

References:

1. Economy of the enterprise [Electronic resource]. – Access mode: http://pidruchniki.com/13290311/ekonomika/tema_ekonomichna_bezpeka_pidpriyemstva
2. Kamlik M.I. Economic security of entrepreneurial activity. Economic and Legal Aspect [Text] / M.I. Kamlik. – K.: Atika, 2013. 252 p.
3. Kovalev D. Economic security of the enterprise / D. Kovalev, T. Sukhorukov // Economy of Ukraine. – 2014. – No. 10. – 33 p.
4. Shlikov V.V. Complex provision of economic security of the enterprise / VV Shlikov. – SPb, 2010. – 118 p.
5. Shulga I.P. Economic security of the enterprise as an economic category / I.P. Shulga // Academic review. – 2010. – No. 2 (33). – 67 p.
6. Shalagin D. A. Methodological principles of formation of economic security of the enterprise / D. A. Shalagin // Bulletin of the Belarusian National Technical University. – 2013. – No. 1. – 73 p.

Харчук Т. В.
доцент кафедри економіки, екології
та практичного підприємництва
Європейський університет
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Глобалізаційні процеси та входження на національні ринки товарів і послуг потужних іноземних гравців ставлять перед вітчизняними підприємствами нові, доволі амбітні виклики та завдання. І одним з головних – є забезпечення та підвищення власної конкурентоспроможності. Виконання цього завдання є стратегічною метою діяльності підприємства, передумовою його комерційного успіху на ринку. У свою чергу, для вирішення окресленого завдання необхідним є чітке розуміння та розмежування керівництвом (особами, що приймають управлінські рішення на підприємстві) понять, що обумовлюють конкурентоспроможність підприємства та визнання їхньої значущості для ефективної роботи підприємства на ринку. Окрім цього, підтримка підприємства у бажаному конкурентному стані, формування та утримування довготривалих конкурентних переваг безпосередньо залежить від здатності внутрішньої структури підприємства вчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, що обумовлює необхідність безперервного формування управлінських впливів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства, що реалізуються в системі економічного управління підприємством.

У зв'язку з цим, виникає необхідність наукових досліджень щодо узагальнення та систематизації основних понять конкурентоспроможності: конкурентного потенціалу, конкурентних переваг та конкурентного статусу підприємства, визначення зв'язків між ними і, на підставі цього, – формування методології економічного управління конкурентоспроможністю підприємства.

Конкурентоспроможність як комплексну економічну категорію, що відображає здатність суб'єкта конкуренції в певному конкурентному середовищі здійснювати конкурентні дії краще від інших конкуруючих суб'єктів, доцільно досліджувати на рівні підприємства з позицій економічного управління, яке інтегрує та координує усі функціональні види управління (виробниче, організаційне, маркетингове, соціальне, фінансове, інвестиційне, інноваційне, логістичне та ін.) та є основою ефективності господарської діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства, і, як наслідок, зростання цінності та забезпечення довгострокового стійкого функціонування.

Визнання конкурентоспроможності підприємства об'єктом економічного управління пов'язане з тим, що конкурентоспроможність віддзеркалює майже всі

сторони діяльності підприємства, характеризує потенціал розвитку, виробничу та фінансову стійкість, визначає місце підприємства на ринку, втілює у собі науково-технічні, виробничі, організаційні, управлінські, маркетингові, економічні, ринкові та інші можливості підприємства, які реалізуються у продукції та послугах, що конкурують з аналогами на певних ринках під впливом чинників, які формують економічні умови виробництва та збуту товарів підприємства в цілому.

Конкурентоспроможність підприємства як інтегрований об'єкт економічного управління охоплює три взаємопов'язані площини (компоненти) (рис. 1).

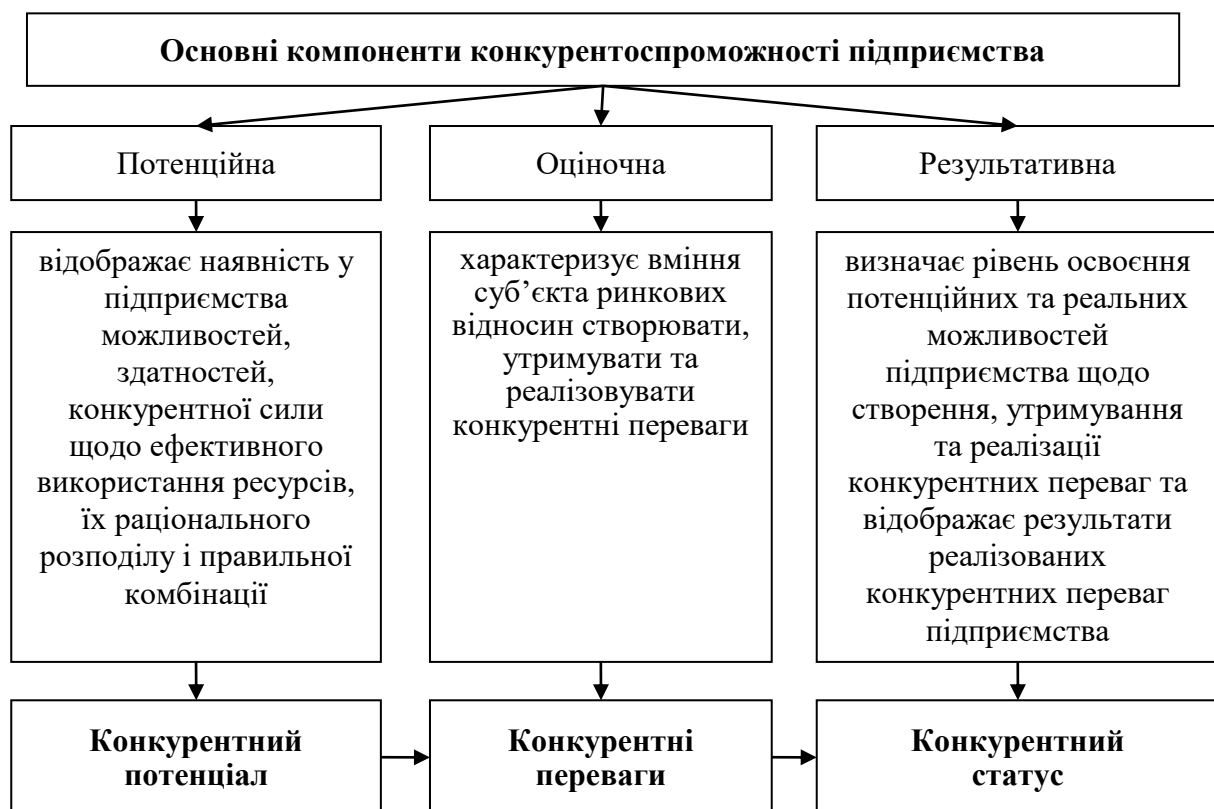

Рис. 1. Основні компоненти конкурентоспроможності підприємства як інтегрованого об'єкта економічного управління

Слід зазначити, що кожна площина є взаємозалежною та взаємоузгодженою до інших двох площин, що і дозволяє визначити таке угруповання як цілісний об'єкт управління. Розглянемо кожну площину (компоненту) окремо.

Конкурентний потенціал підприємства з позицій економічного управління – це систематизований комплекс економічних ресурсів та потенційних можливостей підприємства відповідно до конкурентного середовища його функціонування, які у взаємодії та при раціональному використанні, шляхом узгодження, об'єднання, координації і регулювання усіх економічних процесів, що відбуваються на підприємстві, формуватимуть такі конкурентні переваги, що забезпечуватимуть підприємству високі результати економічної діяльності, стійке функціонування у довгостроковому періоді, високий конкурентний статус та підвищення цінності на ринку у цілому.

Конкурентні переваги є основою забезпечення високих результатів економічної діяльності підприємства, конкурентного статусу, життєздатності та підвищення цінності підприємства у відповідності з встановленими цілями та умовами конкурентного середовища. При цьому конкурентні переваги не лише визначають конкурентоспроможність підприємства, але й є джерелом розширення можливостей зі зниження витрат, покращення якості продукції, гнучкості реагування на попит, раціонального використання ресурсів, впровадження інновацій, вироблення оптимальних шляхів виходу з фінансових та економічних проблем, адаптивності системи управління підприємством до змін внутрішнього і зовнішнього середовища, що є передумовами формування і розвитку дієвої системи економічного управління конкурентоспроможністю підприємства в цілому.

Конкурентний статус, як комплексна характеристика конкурентних позицій підприємства на ринку порівняно з іншими підприємствами та фактичний рівень освоєння потенційних можливостей ведення підприємством конкурентної боротьби на ринку, відображає вміння підприємства не лише створювати, а й утримувати конкурентні переваги. На конкурентний статус підприємства впливають такі основні чинники, як конкурентоспроможність продукції, техніко-технологічний стан виробництва, фінансово-майновий стан підприємства, організаційна структура, трудовий, інноваційний, інвестиційний, потенціали тощо. Постійне оцінювання конкурентного статусу підприємства дозволяє визначити особливості розвитку конкурентної ситуації на ринку; виявити ступінь домінування підприємств на ринку; визначити коло найближчих конкурентів; встановити відносну позицію досліджуваного підприємства серед учасників ринку; сконцентрувати стратегічні ресурси на найбільш перспективних напрямках його діяльності та розробити і впровадити обґрунтовані заходи щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Таким чином, конкурентоспроможність підприємства як інтегрований об'єкт економічного управління відображає причинно-наслідковий зв'язок між поняттями «конкурентний потенціал», «конкурентна перевага», «конкурентний статус» підприємства. Так, формування конкурентної переваги відносно інших учасників ринку безпосередньо залежить від стану конкурентного потенціалу, який свідчить про наявність у підприємства можливостей, здатностей, конкурентної сили щодо ефективного використання ресурсів, їх раціонального розподілу і правильної комбінації (з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища) та створює передумови для підвищення його конкурентного статусу, що відображає положення підприємства на ринку у конкурентному оточенні та характеризує можливість та здатність підприємства ефективно функціонувати на ринку (в поточному періоді та в майбутньому), випереджаючи інші підприємства за показниками (характеристиками) що є цінними для споживачів та інших агентів ринку.

Хринюк О. Р.

студентка економічного факультету

Мірзосєва Т. В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки підприємства

імені професора І. Н. Романенка

Національний університет

біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Формування ринкової інфраструктури в Україні тією чи іншою мірою впливає на роботу основних суб'єктів ринкової економіки – підприємства, докорінно змінюючи середовище їхнього функціонування. Управління витратами на підприємстві в ринкових умовах є досить актуальним питанням і передбачає підвищення рівня економічної та юридичної самостійності. Першочергове завдання будь-якої підприємницької структури – максимізація прибутку та мінімізація витрат, для виконання якого необхідна чітка й зважена політика управління витратами, що передбачає шляхи зниження рівня витрат і створення механізмів щодо їх контролю. Управління витратами є важливим аспектом економічної стійкості, конкурентоспроможності та ефективності виробництва. Вміння планомірно й раціонально керувати ними в періоди погіршення кон'юнктури ринку підвищує шанси його виживання й розвитку [1].

Теорія витрат виробництва згідно якої витрати виробництва (сума витрат на засоби виробництва та оплату праці) розглядаються як основа цінності, а відповідно й ціни товару, бере свій початок у першій половині XIX ст. Першість у вивченні даного питання належить країнам, які на той час були найбільш економічно розвинутими – США, Англії та Німеччині [2]. Особливістю сьогодення є те, що з моменту проголошення незалежності в Україні, не приділялось відповідної уваги питанням собівартості продукції, формуванню витрат і шляхів їх мінімізації. Це, в свою чергу, призвело до нівелювання існуючих на той час методів планування, обліку й контролю за витратами та не дало достатнього розвитку для подальшого вивчення питання. Але основною проблемою все ж таки залишається ігнорування в практичній діяльності контролю за витратами. В результаті чого нерідко трапляються випадки збитковості на підприємствах, а часом і банкрутства. Тому й з'являється актуальна потреба у визначенні політики управління витратами, що надасть можливість впровадження її на практиці.

Серед показників, що впливають на фінансовий результат діяльності підприємства дуже важливою економічною категорією, яка характеризує ефективність використання наявних ресурсів виробництва є саме витрати. Цей показник займає вагомe місце серед показників господарської діяльності та є необхідною умовою існування та повноцінного функціонування будь-якого підприємства [3]. Через

постійну та величезну кількість змін у законодавчій базі нашої країни тема витрат постійно потребує вивчення та вдосконалення. Успішне управління потребує детальної класифікації витрат – поділу їх на класи на основі загальних ознак об'єктів витрат і закономірних зв'язків між ними. В умовах сьогодення управління витратами – це динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає в досягненні високого економічного результату діяльності підприємства. Воно не зводиться лише до зниження витрат, а поширюється на всі елементи управління. Одним із найважливіших показників, що характеризує ефективність функціонування підприємства, та дає об'єктивну інформацію про виробничі витрати, є собівартість продукції (товарів, робіт, послуг). Від правильності визначення даного показника залежить достовірність обчислення фінансового результату.

Для багатьох сучасних підприємств основними проблемами управління витратами можна визнати: забезпечення достовірності та актуальності планування витрат; своєчасність одержання інформації про дійсні витрати й оперативність реакції керуючих; адекватний вибір показників і їх аналітичний розріз; забезпечення взаємозв'язку системи бюджетування та управлінського обліку.

Досвід зарубіжних підприємств показує, що управляти витратами ефективно можна лише за наявності жорсткої ув'язки з системою бюджетування. Втілення на підприємстві системи бюджетування – це і є перший крок на шляху до управління витратами. Розробляючи бюджет, підприємство вже керує витратами тим, що обмежує розміри планованих витрат. Бюджет підприємства складається за допомогою використання нормативів витрат, через суворі обмеження витрат структурних підрозділів і встановлення менеджерами компанії лімітів [4].

Отже, для того щоб підвищити ефективність управління підприємством, а головне для вирішення проблем управління витратами, необхідно створити на підприємстві ефективну систему управління витратами. Так як ефективне управління підприємством можливе в тому випадку, коли на ньому створена міцна система управління витратами, за допомогою якої можна побачити та оцінити взаємозв'язки між підрозділами та ефективність використання ресурсів, а також попередити появу непродуктивних витрат.

Саме дотримуючись всіх напрацьованих у світовій практиці принципів і правил щодо формування системи управління витратами буде створена база для конкурентоспроможності підприємства на сучасному етапі господарювання.

Література:

1. Лаврик У.В., Бондик К.Ю. Сучасні підходи до управління витратами промислових підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/817/1/55.pdf>
2. Сухомлин Т.В. Проблеми обліку та управління витратами виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/konferu5/45.pdf>
3. Ясінська А.І. Сутність управління витратами вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vlp.com.ua/files/54.pdf>
4. Шутько Т.І., Економічна сутність управління витратами підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3681>

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Булатович К. М.

студентка факультету готельно-ресторанного
та туристичного бізнесу

*Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна*

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Івано-Франківщина є відомим туристичним центром України та здатна приймати 8,2 млн. туристів щорічно. Тут розташовано близько 3,9 тис. місць історичної, природної, архітектурної та археологічної спадщини, понад 120 музеїв, туристичних маршрутів довжиною понад 400 км., 10 гірськолижних курортів (сумарна довжина трас понад 60 км.)

Область має об'єктивні і вагомні передумови для її розвитку: природно-кліматичний потенціал, мальовничі ландшафти, чисте повітря, цілющі мінеральні води, привабливі туристичні маршрути, збережені національні традиції і фольклор, архітектурні пам'ятки, рекреаційні можливості. Природа Українських Карпат має визначальне значення для розвитку туризму та рекреації в усі пори року.

В області є дев'ять курортних місцевостей, діє 38 санаторно-курортних закладів. Для курортної терапії використовуються кліматичне лікування, мінеральні ванни. Туристичні послуги надають 73 туристичних підприємства.

Існуюча база рекреаційних закладів різних форм власності (362 одиниці на 17,6 тис. місць) дає можливість нарощувати туристичні, лікувально-оздоровчі, спортивні послуги, в тому числі й для іноземних туристів.

Все більш популярним стає сільський зелений туризм. До 800 сільських господарів приймають туристів у своїх садибах. В області є десять курортних місцевостей. Для курортної терапії використовуються кліматичне лікування, мінеральні ванни.

Важливість збереження оточення зростає у зв'язку із збільшенням кількості туристичних атракцій та туристичних потоків.

Нерівномірний їх розподіл в області може спричинити дисбаланс у розвитку територій, порушити їх комплексний розвиток та призводить до антропогенного перевантаження. Як свідчать проведені дослідження, в області відсутнє просторове планування, що спричиняє хаос у розбудові окремих галузей, об'єктів туристичної інфраструктури.

Географічне розташування області у Центрі Європи та близькому сусідстві з країнами Європейського Союзу сприяє організації туристичної пропозиції, а також розвитку співпраці з європейськими партнерами у сфері модернізації інфраструктури, в тому числі транспортної.

Розбудова інформаційного простору повинна передбачати створення єдиної системи, здатної ефективно та надійно функціонувати, забезпечуючи свій постійний розвиток та інтегруватися з іншими регіонами країни та зарубіжжя. Створення цієї системи буде сприяти відкриттю нових можливостей для залучення вітчизняних та закордонних інвестицій, входу у світову мережу з регіональним туристичним продуктом.

Проблемним сьогодні на Івано-Франківщині є неефективне та нераціональне використання ресурсів, невідповідність рівня розвитку туристичної індустрії наявному потенціалу. Обсяги обслуговування не відповідають можливостям Івано-Франківщини, оскільки поступаються оптимальній розрахунковій кількості туристів, яку може прийняти область. Адже за науковими дослідженнями рекреаційна місткість Івано-Франківщини складає понад 2 млн. осіб.

Другою загрозою є потенційний випереджувальний розвиток безпосередніх конкурентів області. Конкуренцію Івано-Франківщині в галузі туризму становлять області Західної України, м. Київ, країни-сусіди, що входять до Карпатського Єврорегіону, а також країни, що спеціалізуються на окремих видах туризму, наприклад, гірськолижного відпочинку – Австрія, Франція, Швейцарія, Італія.

Для ефективного розвитку туристичної галузі необхідно чітко визначити повноваження між учасниками туристичних ринків, сформувати структуру управління туристичною галуззю та забезпечити повне використання туристичного потенціалу регіону, зробивши його якомога доступнішим для споживача шляхом побудови якісної туристичної інфраструктури.

Сучасні тенденції розвитку туризму вимагають формування та просування туристичного продукту, скерованого на конкретного споживача, який сьогодні є більш інформований, незалежний, розкутий, критично й вибагливо відноситься до пропонованих йому товарів і послуг. Формування туристичного продукту у відповідності до потреб споживача потребує запровадження ефективної системи маркетингу та просування.

Досягнення операційної цілі буде забезпечено через формування різноманітних туристичних продуктів регіону, просування їх на внутрішньому та міжнародному ринках шляхом рекламно-інформаційних кампаній, створення туристичної інфраструктури, яка б відповідала сучасним європейським стандартам.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі – Розвиток туристично рекреаційної сфери Івано-Франківської області у середньостроковій перспективі дозволить отримати такі результати, як підвищення туристичної привабливості регіону,

збільшення кількості інвестицій, підвищення рівня інфраструктури, створення нових робочих місць.

Література:

1. Коробейникова Я. С. Стратегія сталого розвитку туризму: навч. посіб. / Я. С. Коробейникова. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016. – 257 с.
2. Федорак В. В. Актуальні проблеми розвитку етнотуризму на Прикарпатті: зб. наук. ст. / В. В. Федорак; Упр. культури, національностей та релігій Івано-Франків. ОДА. – Івано-Франківськ: ІФОЦППК, 2016. – 58 с. – (Навчально-методичні матеріали; вип. 66).
3. Офіційний веб-сайт Івано-Франківської обласної державної адміністрації. – Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: <http://www.if.gov.ua/page/19310>
4. Офіційний веб-сайт міста Івано-Франківськ.[Електронний ресурс]. – Шлях доступу: <http://www.mvk.if.ua/mvkprog/38534>

СЕКЦІЯ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Зуб М. Я.

кандидат економічних наук, викладач

Форня Д. Г.

студент

*Хмельницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Хмельницький, Україна*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Людство поступово переходить до інноваційно-інформаційної економіки постіндустріального типу, розвиток якої безпосередньо залежить від «наявності передумов, ступенів свободи і можливостей для самореалізації особистості, відкритості макроекономічної системи для підприємницьких та інноваційних ініціатив мікроекономічних акторів і їхньої соціальної мобільності – кар'єрного зростання й підвищення соціально-економічного статусу за результатами особистих здобутків і перемог» [1, с. 28].

Одним з головних викликів на шляху розвитку нової економіки України нині є дефіцит людських ресурсів, компетенції яких відповідає сучасним вимогам ринку праці. Основні п'ять проблем, що призвели до якісного та кількісного дефіциту людських ресурсів, зокрема – це: природне старіння населення та демографічна криза; зовнішня трудова міграція; дисбаланс на ринку праці, пов'язаний із значною кількістю працівників з вищою освітою і браком робітничих кадрів; недостатній для успішного працевлаштування і активної участі у суспільному житті рівень володіння сучасними компетентностями людьми вікової категорії «45+»; відсутність протягом усіх років незалежності державної політики з навчання дорослих в Україні [2, с. 5].

Сьогодні не можна за один раз, навіть за 5 або 6 років, підготувати людину до професійної діяльності на все життя. На думку вчених, щорічно обновляється близько 5% теоретичних і 20% професійних знань. Одиниця виміру старіння знань фахівця, прийнята у США – період «напіврозпаду» компетентності, тобто зниження її на 50% унаслідок появи нової інформації, показує, що за багатьма професіями цей період настає менш ніж через 5 років, тобто стосовно до нашої

системи вищої освіти часто раніше, ніж закінчується навчання. Вирішення проблеми полягає в переході до освіти протягом життя [3].

Уперше концепцію «неперервної освіти», згідно матеріалу з Вікіпедії, представив видатний теоретик П. Ленгранд на форумі ЮНЕСКО в 1965 році. У запропонованому вченим трактуванні неперервної освіти втілено гуманістичну ідею, зокрема: у центр поставлено всі освітні начала людини, якій слід створити умови для повного розвитку її здібностей протягом усього життя. Поштовхом для створення теорії неперервної освіти стала глобальна концепція «єдності світу»

У 1996 році Європейським Парламентом і Радою Європи було запропоновано всебічну концепцію «навчання протягом життя» як основу для нових освітніх політик [4].

В Гамбурській декларації про навчання дорослих (1997 р.) відзначалося, що мета освіти молоді й дорослих, що триває протягом всього життя, полягає у розвитку самостійності й відповідальності у людей і громад, зміцненні здатності адаптуватися до перетворень, що відбуваються в економіці, культурі й суспільстві в цілому, а також у сприянні співіснуванню, терпимості, усвідомленій і творчій участі людей у житті їх громадян, іншими словами, у забезпеченні того, щоб люди і громади могли визначати свою долю і в такий спосіб вирішувати завдання, які стоять перед ними [5].

Система освіти впродовж життя (безперервна освіта) включає таку складову як систему освіти дорослих, яка є одночасно чинником розвитку та якісного удосконалення людського капіталу. В Україні це новий соціальний інститут, що знаходиться на початковій стадії формування. Головним завданням інституціоналізації освіти дорослих, як процесу визначення і закріплення соціальних норм, правил, статусів і ролей, приведення їх в систему є створення можливостей для оновлення знань, підвищення освіченості дорослого населення [6, с. 100].

Неперервна професійна освіта дорослих, на думку окремих вчених, має розглядатися як: філософсько-педагогічна концепція, згідно з якою освіта трактується як процес, що охоплює все життя людини; принципи організації освіти дорослих на загальнодержавному рівні; принципи реалізації державної політики в галузі освіти дорослих; сучасна світова тенденція в галузі освіти дорослих; парадигма науково-педагогічного мислення. це є [7, с. 14].

На наше переконання, до основних принципів організації системи освіти впродовж життя слід віднести: принципи людинонаправленості, науковості, системності, гнучкості, практикоорієнтованості, інклюзивності, доступності, цілеспрямованості, відкритості, наступності етапів освіти, неперервності, інтегративності, індивідуалізації навчання, єдності (професіоналізації та соціалізації особи), єдності всіх форм освіти та комплексу компетентностей.

Основними перспективними напрямками інституціоналізації як «освіти впродовж життя», так і «освіти дорослих», є:

- розробка сучасної Стратегії розвитку системи навчання впродовж життя, орієнтованої на збільшення періоду продуктивної зайнятості дорослого населення;
- консолідація зусиль представників державних та місцевих органів влади, об'єднаних територіальних громад, інших економічних суб'єктів регіональних ринків праці на шляху формування суспільства, що навчається впродовж життя;
- модернізація діючих та розбудова нових елементів інфраструктури ринку праці в регіонах України, які б забезпечили умови самовдосконалення різних верств населення, підвищення пізнавального, креативного та інтелектуального потенціалу людини;
- налагодження взаємодії між елементами інфраструктури регіонального ринку праці (регіональною службою зайнятості) й інфраструктурою освіти дорослих (навчальними закладами різних форм власності), яка зумовлена задоволенням не тільки запитів потенційних користувачів, їх активізацією й підвищенням інтересу до освіти впродовж всього життя, але й потребами роботодавців, з позиції створення нових робочих місць;
- удосконалення існуючого та розробка нового нормативно-правового забезпечення, зокрема, прийняття Закону України «Про освіту дорослих»;
- розширення видів й форм «освіти впродовж життя»;
- охоплення максимальної кількості категорій потенційних учасників процесу;
- розвиток науки андрагогіки та герагогіки, як теоретичного підґрунтя освіти дорослого населення, ініціювання підготовки в ВНЗ професій «андрагога» та «герагога»;
- залучення провідних фахівців з різних сфер економіки до освітнього процесу, які б сприяли поліпшенню професійного життя та особистісного зростання потенційних учасників процесу.

Література:

1. Тарасевич В. М. Інноваційно-інформаційна економіка: постіндустріальність, генераційність, відкритість / В. М. Тарасевич, О. О. Завгородня // Економіка України, 2018. – № 4 (677). – С. 18-29.
2. Якою має бути політика навчання дорослих в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Navchannya_doroslyh_v_Ukrayini.pdf.
3. «Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/252/>.
4. Lifelong Learning in the Global Knowledge Economy: Challenges for Developing Countries A World Bank Report 2003 The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/INTLL/Resources/Lifelong-Learning-in-theGlobal-KnowledgeEconomy/lifelonglearning_GKE.pdf.

5. Гамбургская декларация об обучении взрослых, принятая пятой Международной конференцией по образованию взрослых, Гамбург, Германия, 14-18 июня 1997 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/hamburg_decl.shtml.
6. Риковська О. В. Освіта дорослих як чинник розвитку людського капіталу: європейський досвід та українські тенденції / О. В. Риковська // Інвестиції: практика та досвід, 2015. – № 22. – С. 96-101.
7. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С. 9 – 22.

Кудласенко С. В.

кандидат економічних наук,
здобувач наукового ступеня доктора економічних наук

*Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ

Соціальна політика держави, являючись комплексною системою зі значною кількістю взаємозв'язків із іншими системами державного управління та державними політиками, в умовах сьогодення потребує докорінного реформування. І в першу чергу це пов'язано з масштабною глобалізованістю світового економічного простору та наростанням інтеграційних процесів по відношенню до Європейського співтовариства. Виклики інтеграції та глобалізації створюють передумови для інтенсивного реформування вітчизняної соціальної політики, в тому числі і для пошуку її нових концептуальних засад.

В першу чергу, мова йде про необхідність застосування концепції всебічного розвитку особистості у соціальній політиці на заміну концепції соціальної держави. Саме всебічний розвиток індивідів в умовах інтеграційності процесів розвитку дозволить нашій державі ефективно конкурувати на міжнародних ринках, покращити показники соціально-економічного розвитку тощо завдяки створенню кожному всіх необхідних умов та можливостей. Слід сказати, що в останніх наукових дослідженнях також зустрічаються думки щодо необхідності всебічного розвитку індивідів. Зокрема, О. С. Вишневський наводить твердження про те, що метою соціальної орієнтації економіки є підпорядкування її структури створенню умов і забезпеченню можливостей для розвитку особистості та прогресу соціуму [1, с. 131].

Т. І. Заславська говорить про те, що «втільована соціальна політика (чи соціальні дії на рівні держави, соціальні заходи) повинні стимулювати всебічний розвиток людського потенціалу суспільства, поширення ефективних способів і зразків економічної поведінки, розвиток соціальних галузей господарства, зростання якості життя населення і захищеності соціально вразливих прошарків [2, с. 10].

Таким чином, у наукових колах сьогодення вже утверджується думка про необхідність спрямування зусиль саме на індивідуальний розвиток особистості з метою забезпечення загальнодержавного розвитку та соціального прогресу. Отже, настав час для структурної перебудови механізмів реалізації соціальної політики та підтримки держави на засадах всебічного розвитку індивідів, тобто на засадах створення умов та надання можливостей для всебічного розвитку кожної особистості.

Існуючі визначення поняття «механізм» базуються на трьох основних тлумаченнях:

- внутрішній устрій, система функціонування чого-небудь, апарат будь-якого виду діяльності [3, с. 245];
- сукупність станів і процесів, з яких складається будь-яке фізичне, хімічне, фізіологічне, економічне, психологічне явище;
- система, пристрій, спосіб, що визначають порядок певного виду діяльності [4, с. 2].

В той же час, слід розуміти, що механізми реалізації державної соціальної політики є, по суті, механізмами державного управління, під якими у вітчизняній економічній науці прийнято розуміти «сукупність «практичних заходів, засобів, важелів, стимулів, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей» [5, с. 116-117].

Сама побудова механізмів державного управління носить структурно-функціональний характер. Адже це – штучно створені складні системи, призначені для досягнення поставлених цілей, які має визначену структуру, сукупність правових норм, методи, засоби та інструменти державного впливу на об'єкт управління» [6, с. 4]. Схожої думки дотримуються й інші науковці, визначаючи державний механізм як «сукупність державно-правових інститутів, організацій та установ, наділених владними і управлінськими повноваженнями» [7, с. 470].

Механізм державного управління трактують і як системну сукупність інституцій, структур, послідовних дій, форм, станів і процесів в державі як продукт організованої людської діяльності, що має за мету реалізацію інтересів і потреб людей та вирішення нагальних суспільно-політичних проблем за рахунок державного впливу й регулювання суспільної життєдіяльності на основі усталених

суспільних цінностей, норм і правил; є формою реалізацію функцій держави та має в якості суб'єкта органи державного управління [8].

Численними науковими дослідженнями означеного питання сформульований перелік обов'язкових ознак механізму, серед яких:

- наявність мети або функції;
- структурно-функціональний характер побудови;
- наявність суб'єкта і об'єкта;
- жорсткі взаємозв'язки, усталений характер правил взаємодії, процесів;
- певна послідовність дій, вид руху;
- чітка визначеність вектору впливу;
- наявність ознак відкритої або закритої системи;
- результат організованої діяльності.

Отже, новостворені механізми реалізації соціальної політики та підтримки держави у відповідності з концепцією всебічного розвитку особистості, повинні володіти вказаними ознаками.

Щодо власне переліку механізмів реалізації соціальної політики держави, то він визначається концептуальним базисом даної політики. Зокрема, ті виклики, які постають перед нашою державою сьогодні, вимагають переорієнтувати соціальну політику на засадах концепції всебічного розвитку особистості для того, аби створювати всі необхідні умови і можливості розвитку та нарощування особистісного потенціалу індивідів. Звідси випливає, що до переліку механізмів реалізації державної соціальної політики мають входити:

- механізм реалізації соціальної політики в системі соціального захисту населення;
- механізм реалізації соціальної політики у сфері праці та соціально-трудоких відносин;
- механізм реалізації соціальної політики в сфері освіти;
- механізм реалізації соціальної політики в системі забезпечення якості життя населення;
- механізм реалізації соціальної політики в сфері охорони здоров'я;
- механізм реалізації соціальної політики в системі соціального забезпечення.

Слід відзначити, що функціонування кожного з наведених механізмів не відбувається відокремлено, а лише на основі тісного взаємозв'язку та взаємодії з усією сукупністю механізмів реалізації соціальної політики держави.

Отже, реалізація соціальної політики держави є складною системою, яка вміщує цілий ряд механізмів і характеризується складними багатосторонніми зв'язками. В той же час, центральним елементом вказаної системи виступає законодавство. Оскільки формування і реалізація соціальної політики є виключною компетенцією держави, вони неможливі без чіткого нормативного

регулювання, а, отже, саме законодавство виступає не лише центральним елементом, базисом даної системи, але й основною зв'язуючою ланкою, посередництвом якої відбувається взаємодія і взаємозв'язок окремих механізмів реалізації соціальної політики.

Література:

1. Вишневський О. С. Формування соціально орієнтованої економіки України на основі державної структурної політики. Автореф. дис. к.е.н. ... 08.00.03. К., 2014. 27 с.
2. Заславская Т. И. Современное российское общество. Социальный механизм трансформации. М.: Дело, 2004. 284 с.
3. Толковый словарь русского языка: в 4 т.: собр. соч. / под ред. Д.Н. Ушакова. М.: Адепт, 2004. Т. 2. 814 с.
4. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління. Демократичне врядування: науковий вісник. 2008. Вип. 1.
5. Державне управління: Словник-довідник. К.: УАДУ, 2002. 228 с.
6. Рудницька Р., Сидорчук О., Стельмах О. Механізми державного управління: сутність і зміст / За наук. ред. д.е.н., проф. М. Д. Лесечка, к.е.н., доц. А. О. Чемериса. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 280 с.
7. Горлач М., Кремень В. Політологія: наука про політику: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учб. літератури, 2009. 840 с.
8. Радченко О. В. Родові ознаки категорії «механізм» в соціальних науках. Публічне управління: теорія та практика. 2013. Вип. 3. С. 19–25.

Мантур-Чубата О. С.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри управління персоналом і економіки праці

Монич-Мілімук Ю. О.

студентка

*Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ У РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ПРАЦІ

Можна виділити чотири основні напрями державного регулювання ринку праці. По-перше, це програми щодо стимулювання зростання зайнятості та збільшення кількості робочих місць; по-друге, програми, спрямовані на підготовку й перепідготовку робочої сили; по-третє, програми сприяння найму робочої сили; по-четверте, програми щодо соціального страхування безробіття, тобто виділення урядом коштів на допомогу безробітним. Все більш важливого значення

набувають також державне сприяння найму і програми підготовки та перепідготовки кадрів.

Ці напрями не вичерпують усіх заходів впливу держави на ринок праці. Поряд з ними існує комплекс заходів непрямого регулювання цього ринку: податкова, грошово-кредитна й амортизаційна політика уряду. Крім того, чималий вплив на ринок праці справляє законодавство в галузі соціального забезпечення, трудових відносин, громадянських прав тощо [1, с. 65].

Актуальність даної теми полягає в тому, що кожна людина має право заробляти собі на життя своєю працею, яку сама собі обирає, а також на здорові та безпечні умови праці, належну заробітну платню. А держава повинна створювати належні умови, врегульовувати громадське право на працю, надавати рівні можливості на вибір трудової діяльності, а також на випадок потреби суспільства організовувати підготовку та перепідготовку кадрів та інші навчальні заходи. Провідну роль у цій системі відіграє державна служба зайнятості.

Державна служба зайнятості була створена для реалізації державної політики зайнятості. Від ефективності та продуктивності її діяльності залежить соціально-економічний стан всієї країни, бо безробіття як негативний чинник значно уповільнює економічний розвиток будь-якої держави. Для досягнення оптимального рівня між попитом та пропозицією робочої сили діяльність Державної служби зайнятості повинна бути ефективною.

Державному регулюванню зайнятості багато уваги в своїх працях приділяли такі вчені, як І. Бондар, О. Бражко, В. Васильченко, Дж. Віллей, Н. Кальдор, Дж. М. Кейнс, О. Амосов, Є. Ахромкін, О. Жадан, С. Бандур, О. Лактіонов, Г. Міщук, О. Мограб, М. Солодкий та багато інших.

Метою дослідження є визначення основ діяльності державної служби зайнятості.

Відповідно до Положення про Державну службу зайнятості державна служба зайнятості складається з Державного центру зайнятості Мінпраці, центру зайнятості Автономної Республіки Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських, районних, міськрайонних, міських і районних у містах центрів зайнятості, центрів організації професійного навчання незайнятого населення, центрів професійної орієнтації населення, інспекцій по контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення [2].

До складу державної служби зайнятості входять також навчальні заклади професійної підготовки незайнятого населення, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані бюро зайнятості, центри реабілітації населення, підприємства, установи та організації, підпорядковані службі зайнятості. Діяльність державної служби зайнятості провадиться під керівництвом Мінпраці, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Основними завданнями державної служби зайнятості є:

– розробка та здійснення заходів щодо реалізації державної політики зайнятості, які забезпечують зайнятість працездатного населення та матеріальну допомогу громадянам у разі безробіття;

– систематичне вивчення процесів, що відбуваються на ринку праці, у сфері професійної зайнятості та професійного навчання, і розробка на цій основі необхідних прогнозів для вироблення і вжиття заходів щодо регулювання ринку праці та зайнятості робочої сили;

– раціональне й ефективне використання державного фонду сприяння зайнятості населення;

– контроль за дотриманням законодавства про зайнятість підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності.

Держкомстат України склав систему аналітичних показників ринку праці визначивши такі її основні розділи:

1. Економічна активність населення.
2. Показники чисельності основних категорій зайнятого населення.
3. Показники робочого часу та його використання.
4. Оплата праці.
5. Умови праці та соціальний захист працівників [3, с. 250].

Отже, створення державної служби зайнятості було для реалізації політики України щодо зайнятості населення. Оскільки безробіття є негативним чинником, який погіршує соціально-економічний стан держави, досягнення оптимального рівня між попитом та пропозицією робочої сили залежить від ефективності її діяльності. Свідченням проблем діяльності служби зайнятості є розвиток неформальної зайнятості та трудової міграції населення.

Державна служба зайнятості потребує перегляду основ своєї діяльності для досягнення більш ефективного впливу на ринок праці.

Література:

- 1 Булатов А. С. Экономика: учебник / А. С. Булатов. – Москва: Юрист, 1999. – 591 с.
- 2 Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 1991 р. № 47 «Про затвердження Положення про державну службу зайнятості».
- 3 Волкова О. В. Ринок праці Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 624 с.

Нечволод М. О., Терлецька А. В.

студентки

Науковий керівник: **Зудова І. Ю.**

кандидат економічних наук, доцент

Харківський торговельно економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим фактором розвитку економіки та суспільства в цілому є стимулювання трудової діяльності людей. Розвиток та становлення різноманіття форм власності та господарювання загострили проблему стимулювання праці та економічної зацікавленості працівників у кінцевих результатах діяльності підприємств.

Проблема мотивації та стимулювання людей до праці завжди була актуальною. Наука має ряд фундаментальних мотиваційних теорій А. Маслоу, Ф. Гецберга, Д. Мак-Келланда, Д. Мак-Грегора, В. Врума та інших науковців. Великий внесок у розвиток теорії мотивації зробили українські вчені М. Вольський, А. Колот, М. Туган-Барановський, С. Мочерний, Г. Цехановицький та інші науковці. Разом з тим, процеси стимулювання трудової діяльності на підприємствах мають динамічний характер, тому все ще залишаються дискусійними та потребують подальшого вивчення з урахуванням змін, які відбуваються в ринковій економіці.

Стимулювання праці як елемент трудової діяльності має вплив на поведінку людини у сфері праці. Але воно несе в собі і нематеріальне навантаження, яке дозволяє працівнику реалізувати себе як особистість і працівник одночасно. Стимулювання праці виконує моральну, соціальну, економічну функції [1, с. 134].

Моральна функція заключається у тому, що стимули до праці формують активну життєву позицію, високоморальний суспільний клімат. Але також необхідно забезпечити правильну й обґрунтовану систему стимулів. Соціальна функція формує структуру суспільства через різний рівень доходів, який залежить від впливу стимулів на різних людей. Окрім того, формування потреб, а в результаті і розвиток особистості зумовлюються організацією та стимулюванням праці в суспільстві. Економічна функція стимулювання праці полягає у підвищенні ефективності виробництва, що виражається в підвищенні продуктивності праці та якості продукції.

Головними проблемами процесу реалізації стимулювання працівників на українських підприємствах на сьогодні є: недостатня гнучкість механізму формування оплати праці, нездатність реагувати на зміни в ефективності та якості праці кожного працівника окремо; необ'єктивна оцінка підприємцем індивідуальних трудових показників діяльності; відсутність справедливої оплати

праці; негативне ставлення працівників до розміру оплати їхньої праці та до існуючої системи оплати праці взагалі.

Недостатня увага як в теорії, так і на практиці до вирішення цієї проблеми призвели до кризи трудової мотивації. Нині встановлено декілька причин кризи трудової мотивації. Перш за все, трудова діяльність у сфері матеріального виробництва перестала бути джерелом задоволення життєвих потреб. При цьому погіршуються виробничі та соціальні умови праці, що проявляється в посиленні фізичної напруги, незадовільному рівні санітарно-гігієнічних умов. Значний вплив на кризовий стан надає зниження можливостей задоволення духовних та інтелектуальних потреб. Крім того, посилення майнового розшарування населення сприяє виникненню антистимулів у багатьох людей працездатного віку та розвитку негативних соціальних процесів [2, с. 54]. Усе це призводить до зниження цінності та престижності трудової та творчої діяльності. Для її відновлення необхідно створити таку систему стимулювання, яка б дозволила сформувати якісно нову структуру мотивів та цінностей трудової діяльності та підвищити соціальну активність людей.

Головна роль у системі стимулювання праці може належати заробітній платі, що визначає необхідність її стійкого утвердження у системі сучасних мотивів та стимулів. Важливим елементом системи стимулювання повинно стати преміювання та заохочення робітників. У сучасних умовах низька питома вага цих виплат у складі фонду оплати праці свідчить про те, що ця підсистема не виконує своєї стимулюючої функції. Розв'язок цієї проблеми може бути забезпечено шляхом встановлення залежності заохочення працівників від особистого внеску, результатів та кваліфікації, а також максимальної зацікавленості у результаті використання свого інтелектуального потенціалу.

Особливе місце у системі стимулювання у сучасній ринковій економіці повинні займати якісні трудові показники і, перш за все, продуктивність праці, оскільки саме випереджуючи зростання продуктивності праці у порівнянні із зростанням заробітної плати є обов'язковою умовою розширеного відтворення. У всіх країнах з розвинутою економікою проводиться значна робота по забезпеченню правильного співвідношення між темпами росту середньої заробітної плати та продуктивності праці. Розвиток системи стимулювання та приведення її у відповідність із сучасними мотивами та стимулами трудової діяльності, дозволить забезпечити підприємствам високий рівень ефективності функціонування, ринкову та фінансово-економічну стійкість.

Від того, як людина розуміє свою трудову діяльність і якими мотивами вона керується, залежить її відношення до роботи. Тому вивчення, розуміння внутрішніх механізмів стимулювання праці дозволить виробити ефективну політику у сфері праці та трудових відносин і забезпечити зростання економічних показників діяльності підприємства.

Література:

1. Череп А. В. Необхідність формування механізму мотивації праці на підприємствах / А. В. Череп // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3. – С. 134–148.
2. Матюшенко Ю. В. Класифікація напрямів та методів стимулювання персоналу до здійснення організаційних змін / Ю. В. Матюшенко // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 3. – С. 54–60.

Павлюк Т. І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та міжнародних відносин

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

м. Вінниця, Україна

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

В сучасний період становище ринку праці та зайнятість населення здійснює вагомий вплив на функціонування і розвиток національної економіки. Перетворення економіки у ринкову супроводжується підтвердженням адекватних їй відносин у галузі зайнятості населення та на ринку праці. Згідно до таких умов всебічний процес дослідження та моніторингу, що має місце в системі соціально-економічних відносин, є надзвичайно потрібним. Окрім того сучасний стан економіки України характеризується значною нестабільністю практично у всіх галузях. Через фінансову кризу понизився економічний та соціальний стан громадян, значно зросла кількість вразливого населення. Саме тому важливим елементом соціального захисту залишається надання державою належної соціальної захищеності громадянам.

У наш час соціальний захист є елементом та предметом вивчення науковців цілої низки наук і їх галузей, а саме: філософії, соціології, права, педагогіки, економічної теорії, економіки праці, соціального менеджменту, державного управління та соціальної роботи. Проблеми соціального захисту населення в індустріальному суспільстві присвячені праці таких вітчизняних вчених, як: М. Білинської, Н. Волгіна, Б. Гурне, Е. Гонтмахера, Е. Гансової, М. Горелова, М. Кравченко, Г. Еспінг-Андерсена, М. Огай, О. Морозової, Г. Райта, В. Роїка, Б. Ракитського, Н. Рімашевської, Р. Тітмуса, О. Холостової, Л. Якушева, С. Янової та інших [4, с. 94].

Зокрема, попри те, що існує велика кількість напрацювань вітчизняних та зарубіжних учених проблематика соціального захисту населення існує потреба в подальшому вивченні даної галузі соціальної політики.

Термін «соціальний захист» вперше почав застосовуватись у США в 1935 році, одразу після прийняття закону «Про соціальний захист» [1]. Висвітлюють різноманітні версії до трактування поняття «соціальний захист». Термін «соціальний захист» існує як «система державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України» [2].

Міжнародні організації трактують поняття соціального захисту як головну соціальну допомогу населенню, яка не залежить від тривалості трудового стажу або відповідних внесків громадян. В сучасний період соціальний захист складається з головних елементів, таких як: допомога безробітним особам, медична допомога, допомога через хворобу, допомога сім'ям з дітьми, у випадку втрати годувальника, допомога у зв'язку з народженням дитини, за інвалідністю, за віком, внаслідок виробничого травматизму і професійного захворювання.

В основному нормативно-законодавчому документі країни – Конституції прописано право на соціальний захист усіх громадян. Зокрема у статті 48 наголошується, що «кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло» [4, с. 96]

Система соціального захисту населення України поділяється складові частини, як [3, с. 176]:

1) загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що потрібне для проведення пенсійного забезпечення та матеріального забезпечення активного населення шляхом соціального страхування;

2) система пільг та соціальної допомоги, яка має забезпечувати соціальну допомогу найбільш потребуючим категоріям соціуму, матеріальну допомогу сім'ям з дітьми, індексації та пільги населенню, компенсації, соціальне обслуговування та інші.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, виконує свої функції за рахунок Пенсійного фонду України, Фонду загальнообов'язкового державного страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві. До загальнообов'язкового державного соціального страхування населення можна віднести ще обов'язкове медичне страхування, що в майбутньому має бути впроваджено і у нашій країні. Зокрема було запропоновано протягом останніх років законопроекти щодо впровадження цієї складової

соціального захисту, але в Україні даний процес не відбувається швидкими темпами.

В сучасних умовах фінансово-економічної кризи велика кількість дослідників вважають, що система соціального захисту зменшує темпи економічного зростання держави. Враховуючи кризу, висвітлюються вимоги щодо необхідності скорочення соціальних програм. Проте, якщо щось і потрібно робити із системою соціальної допомоги під час економічної кризи, так це не зменшувати, а навіть збільшувати її масштаби. Тому що бідне населення, зазвичай, найбільше страждає від економічної кризи.

Таким чином, можна виділити головні пріоритети розвитку системи соціального захисту населення в період сьогодення:

1) впровадження та вдосконалення ефективно діючої системи державного соціального захисту, що супроводжується переглядом і запровадженням системи пільг, привілеїв та компенсацій, а також покращення системи персоніфікованого обліку пільгової категорії населення;

2) запровадження реформ в системі соціальних послуг. Необхідно з'ясувати перелік державою безоплатних соціальних послуг і того населення, яке має право на їх отримання. Запровадити загальнообов'язкові стандарти якості соціальних послуг, розробити систему контролю за їх дотриманням, реформувати систему моніторингу щодо оцінки якості соціальних послуг;

3) перебудова системи соціального страхування, що здійснює перегляд переліку виплат і соціальних послуг, які надають фонди соціального страхування. Здійснення взаємодії на місцевому рівні між фондами соціального страхування та іншими органами соціального захисту. Розроблення та запровадження комплексу законодавчих, фінансових, організаційних заходів, пов'язаних із загальнообов'язковим медичним страхуванням, реформування системи пенсійного забезпечення та пенсійного страхування.

Отже, соціальний захист населення є невід'ємним елементом економічної системи, який не з'являється автоматично. Його не можна самостійно перемістити з країн з розвинутою ринковою економікою в постсоціалістичні країни. Саме тому, один із напрямів реформування економіки є здійснення системи соціального захисту з урахуванням усіх різноманітних потреб та інтересів окремих осіб, верств населення, яка берегла б людину від соціально-економічної деградації, сприяла б затвердженню політичної та соціальної стабільності в суспільстві.

Література:

1. Ковальська Е. М. Соціальний захист населення України: стан, проблеми та перспективи URL: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics/5_101864.doc.htm (дата звернення: 15.11.2018).

2. Кочемировська О. О. Основні напрямки оптимізації системи соціального захисту в Україні: аналіт. доп. [Електронний ресурс] / О. О. Кочемировська, О. М. Пищуліна. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Sots_zahust-c0056.pdf (дата звернення: 25.11.2018).
3. Мальований М. І. Теоретичні основи фінансового забезпечення соціального захисту. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 5. С. 174-185.
4. Павлюк К. В. Модернізація системи соціального захисту в контексті накопичення соціального капіталу в Україні. Фінанси України. 2016. № 4. С. 94-99.

Chukhno I. A.

PhD in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Public Health and Healthcare Management

Yemets T. V.

student of specialty «Public administration and management»

Kharkiv National Medical University
Kharkiv, Ukraine

THE ROLE OF MANAGEMENT IN PROVIDING EFFICIENCY OF ACTIVITY OF MEDICAL INSTITUTION IN MODERN CONDITIONS

Today, the health care system of Ukraine undergoes significant change. The reform began with the level primary medico-sanitary aid and will gradually continue at all levels throughout the system. Now we are seeing significant changes that are already taking place in the organization of work of medical institutions that provide primary health care. These changes are related to the extension of the powers of the heads of medical institutions with the simultaneous increase in requirements for them to organize the effective operation of the medical institution. The reform of the industry is based on changing the conditions of its financial support, a much wider penetration of market relations in this socially significant sphere. And it puts much more requirements to the heads of medical institutions.

These changes in conditions of doing business of medical institutions require changes and management of them, the methods and tools used by their managers. The modern manager of a health care institution should have appropriate managerial competencies to ensure effective work of the institution in modern conditions.

Therefore, the issue of expanding the range of management tools and methods that can be used by managers of health facilities that receive somewhat changed authority and will start working on new posts from January 1, 2019, in accordance with the Order of the Ministry of Healthcare № 1977 of 10/31/2018 [1].

So, this Order introduces the following positions:

- General Director (Director) / Chief (Head) of the Health Care Establishment – will manage the production, economic and financial activity of the health care institution, will bear responsibility for the achieved financial and economic results of the activity;

- Deputy General Director (Director) / Chief (Head) of the Health Care Establishment – to manage of the health care institution within the powers delegated to him by the manager in the field of management of production, economic and financial activities;

- Medical Director – will manage the health care institution in the field of his delegated authority on medical issues [1].

So, from January 1, 2019, management of medical institutions, in the field of administrative and economic management, will be carried out not by the chief (head) doctors but by the general directors and their deputies. The qualification requirements for these officials also change. Now, they are responsible for the organization and development and ensure the implementation of long-term institution strategies based on community needs and market situation. It also organizes the formation and monitoring of the implementation of operational plans; ensures fulfillment of all obligations to state and local budgets, state extrabudgetary social funds, suppliers, customers and lenders, as well as execution economic and labor contracts. To organize work and the effective interaction of all structural units, directs their activities to development [1]. To provide attraction of funds for the investment needs of the institution. In addition, the new manager must professionally engage in other personnel, organizational, legal, and financial aspects of the organization's activities.

These requirements to the manager are related to the new changed conditions of the medical organization. In these conditions, the medical organization can not hope for the state (governance) as the guarantor of its activity, which will provide premises, financing, personnel, money for remuneration, etc. Medical institutions have to ensure their own effectiveness and competitiveness. With this in mind, healthcare facilities fall into the conditions of a regulated market environment and must adapt to them and ensure their survival and effective functioning.

In this environment and in these conditions, effective management becomes an important resource for the effective activity of the organization and the achievement of their goals (that is characteristic of any market conditions and organizations, that operate in them).

Therefore, a very important requirement for the leaders of medical organizations is the possession of sufficient knowledge and management competencies in modern conditions. Medical reform has created conditions under which effective management is resource for the success of the organization. Depending on the applied approaches, methods and tools of management, as well as the managerial competence of the

manager, the future of a specific medical organization, its success or failure in the new conditions will be determined.

References:

1. Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». Наказ МОЗ України №1977 від 31.10.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-31102018--1977-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesij-pracivnikiv-vipusk-78-ohorona-zdorovja>

СЕКЦІЯ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Бутурлим М. Б.

студентка економічного факультету

Ползікова Г. В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і маркетингу

*Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна*

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВИ: НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ БЮДЖЕТНИХ ДИСБАЛАНСІВ

Нині фінансовий потенціал набуває все більшого значення: саме він визначатиме у найближчому майбутньому стан економіки держави, посідатиме одне із чільних місць серед державних пріоритетів, впливатиме на фінансову політику держав. Фінансова складова є провідною й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси стають «двигуном» будь-якої економічної системи. Поняття «фінанси» і «потенціал» формують категорію «фінансовий потенціал». Потенціал, різні його аспекти та складові, методики визначення, оцінки досліджуються провідними науковими установами, розглядаються у великій кількості праць. Фінансовий потенціал може розглядатися у декількох вимірах: по-перше, враховуючи забезпечувальну роль фінансів відносно економіки, у їх розумінні як однієї з вихідних основоположних і домінуючих складових, по-друге – як сукупність різних елементів та інституцій, по-третє – як організаційне та інструментальне наповнення функціонування; по-четверте – як змістовне, структурне, кількісне та якісне наповнення; по-п'яте – як складну систему зв'язків та взаємовідносин; по-шосте – як індикатор життєздатності та розвитку [4, с. 55–64].

Сукупний фінансовий потенціал України пропонується порівнювати з ВВП тому, що фінансовий потенціал формується в результаті розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту, а його наявність необхідна для здійснення процесу розширеного відтворення й задоволення соціально-економічних потреб суспільства, а отже, є передумовою для створення валового внутрішнього продукту.

Але поза увагою залишається аналіз чинників, що впливають на коливання фінансового потенціалу, поведінка основних макроекономічних та похідних показників, чітке визначення тих критеріїв, яким він повинен відповідати, форми

виявлення, деталізація джерел створення, призначення, використання. З метою одержання достовірної інформації для здійснення повного та співставного аналізу фінансового потенціалу країни, рівня його розвитку й ефективності використання, кількісної оцінки та перспектив зростання, а також для вирішення питань, пов'язаних із розробкою фінансово-економічної політики країни потрібно розробити методологію розрахунків, з урахуванням всіх наведених чинників й складових [1, с. 212-214].

Фінансовий потенціал базується на здатності до оптимізації фінансової системи держави із залучення та використання фінансових ресурсів, тому, на нашу думку, його треба розглядати як капітал, що акумулюється та формує фінансову міцність країни. При цьому не слід забувати основну мету, яка полягає в ефективному використанні грошових коштів і отриманні економічної вигоди. Тож вирішення проблеми ефективного управління фінансовим потенціалом дасть змогу забезпечити збалансованість фінансових ресурсів у державі, визначити реальні, а не гіпотетичні, джерела фінансових ресурсів та пріоритети у фінансово-економічній політиці тощо.

Важливим завданням бюджетного регулювання є бюджетне вирівнювання, яке спрямоване на перерозподіл фінансових ресурсів з метою усунення вертикальних і горизонтальних фіскальних дисбалансів на користь тих владних рівнів, котрі мають такі дисбаланси.

Основне призначення бюджетного вирівнювання – усунення вертикальних і горизонтальних бюджетних дисбалансів.

Вертикальні бюджетні дисбаланси – це невідповідність між обсягами фінансових ресурсів того чи іншого рівня влади та обсягами завдань і обов'язків, які на нього покладаються в процесі розподілу компетенції між центральною, регіональною і місцевою владами, тобто держава наділяє органи влади певними зобов'язаннями, але при цьому не підкріплює їх бюджетними ресурсами (невідповідність повноважень фінансовому забезпеченню, дефіцитність).

Горизонтальний бюджетний дисбаланс – це невідповідність між обсягами бюджетних ресурсів однієї або кількох територіальних одиниць, які мають однакові обсяги завдань, що на них покладаються.

Горизонтальний бюджетний дисбаланс виникає тоді, коли:

а) одна або кілька територій того ж рівня не мають достатніх бюджетних коштів для надання державних і громадських послуг в обсягах, що надаються іншими територіями відповідно до визначених стандартів;

б) деякі території мають більші потреби, ніж інші;

в) існують так звані «бідні» і «багаті» території;

г) існує більш висока вартість державних і громадських послуг у межах одних територій порівняно з іншими [2, с. 166-168].

В значній мірі дисбаланси соціально-економічного розвитку України обумовлені впливом фінансових чинників. Фінансова система країни функціонує недостатньо ефективно та не реалізує багатьох своїх базових функцій у підтриманні і забезпеченні належного поступу національного господарства та виконанні державою соціальних завдань і гарантій. За більшістю її складових наявні критичні недоліки. В рамках бюджетної системи – це проблеми формування дохідної частини бюджетів, надмірний рівень перерозподілу ВВП через державний бюджет, нераціональність міжбюджетних відносин та значна частка зовнішніх запозичень для покриття дефіциту бюджету; грошово-кредитної системи – надмірність грошової маси, висока вартість кредитних ресурсів та інфляційні процеси; валютної складової – девальвація вітчизняної грошової одиниці. Фінансові механізми та інструменти подолання дисбалансів соціально-економічного розвитку України валютних депозитів; боргової складової – критичне зростання рівня зовнішнього, внутрішнього та загальнодержавного боргу; розвитку страхового ринку – його малі обсяги та ділова активність, роль в економіці і суспільстві; банківського сектору – складність доступу до пропозиції кредитного ресурсу та висока залежність від іноземного капіталу. Водночас їх усунення можливе шляхом реалізації дієвих фінансових механізмів та інструментів, що забезпечуватиме більш збалансований і комплексний соціально-економічний розвиток України [3, с. 48–54].

Таким чином, потрібно запровадити заходи з подолання бюджетних дисбалансів шляхом продовження бюджетної консолідації, зокрема, підвищення доходів державного бюджету за рахунок покращення адміністрування податків та митних платежів, боротьби з корупцією, впровадження механізму верифікації одержувачів всіх видів соціальних пільг.

Література:

1. Кірейцев Г. Г. Гроші. Фінанси. Кредит: навч.-метод. посібник / Г. Г. Кірейцев, М. М. Александрова, С. О. Маслова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 335 с.
2. Кравчук Н. Я. Фінансова безпека: навч.-метод. посіб. / Н. Я. Кравчук, О. Я. Колісник, О. Ю. Мелих. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.
3. Макаренко О. І. Модель оптимізації розподілення бюджетних коштів / О. І. Макаренко, С. О. Зульфугарова // Економічна кібернетика. – 2008. – № 1(49). – С. 86.
4. Шумська С. С. Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки / С. С. Шумська // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 72

ЗАХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

В сучасних умовах господарювання негативний вплив на ресурсозабезпечення промислового виробництва України, особливо це стосується металургійної галузі, мають ресурсоємний характер економіки та практично відсутність економічного механізму ресурсозабезпечення. Тому сьогодні є необхідність проведення глибоких теоретичних та прикладних досліджень, спрямованих на розробку науково обґрунтованих рішень і заходів щодо удосконалення ресурсозабезпечення розвитку підприємств металургійної галузі та подолання ресурсоємного характеру їхнього виробництва.

Конкурентоспроможність національної економіки багато в чому залежить від ефективності використання матеріальних ресурсів. На відміну від економік розвинутих країн, вітчизняна економіка є більш матеріалоємною, що негативно впливає на її позиції на світових ринках. Враховуючи ресурсні обмеження, тенденцію до зростання цін на матеріали, необхідність ресурсозберігання, підприємства металургійної галузі стикаються з необхідністю впровадження ефективних систем управління ресурсами. Тому особливої уваги для подальшого розвитку металургійної галузі України потребує проблема високої ресурсо- та енергоємності виробництва, що вимагає реалізації державної політики ресурсозабезпечення, а також впровадження ресурсозберігаючих заходів як на рівні підприємства, так і на рівні галузі.

Проблеми ресурсного забезпечення підприємства досліджені у працях таких багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, як Н. Біліченко [1], А.І. Сухо-руков [2], О.М. Тридід [3], В.П. Чайковська [4], С.С. Сьоміна [5], А.В. Рязанов [6] та ін. Але в металургійної галузі України залишаються невирішеними питання обґрунтування теоретичних і методичних основ, концептуальних підходів та розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму управління ресурсозабезпеченням підприємств.

На основі критичного аналізу літературних джерел, можна сказати, що ресурсозабезпечення – це об'єднання двох або більше видів діяльності в цілях планування, здійснення і контролю потоків сировини, напівфабрикатів і готової продукції з моменту їх виникнення до моменту споживання. Також проведені дослідження дали підставу визначити основні складові процесу ресурсозабезпечення промислового підприємства:

– матеріально-технічне забезпечення виробництва. Вимагає складання календарних планів випуску продукції, зберігання незавершеного виробництва, обробки, транспортування і своєчасного поповнення матеріальних запасів;

– постачання. Придбання сировини і матеріалів у зовнішніх постачальників. Вимагає планування потреби в ресурсах, вибору джерел поставок, проведення переговорів про умови поставок, розміщення замовлень, транспортування, отримання, перевірки відповідності, зберігання, обробки і контролю якості ресурсів;

– фізичний розподіл. Обслуговування споживачів, що вимагає отримання і обробки замовлень, розміщення, зберігання і обробки продукції, транспортування зовнішнім споживачам по розподільчих каналах.

На кожному з зазначених етапів можна виділити заходи щодо раціоналізації механізму ресурсозабезпечення та оптимізації витрат.

Оскільки матеріальні витрати займають найбільшу питому вагу у собівартості металургійної продукції, варто деталізувати основні джерела зменшення їх величини.

Заходи, спрямовані на раціоналізацію закупівель, а саме:

- зменшення закупівельних цін;
- підбір більш вигідних постачальників;
- використання ефективної системи знижок;
- покращення умов поставки сировини та умов розрахунку за неї;
- співробітництво з постачальниками з використанням давальницької сировини;
- при імпорتنих закупівлях обрання більш вигідного курсу валюти.

Застосування технологічних заходів, таких, як:

- заходи зі зменшення норм використання сировини та витрат у процесі виробництва продукції;
- зниження норм витрат матеріалів, що використовуються для експлуатаційних та технологічних потреб;
- заходи, пов'язані із застосуванням у подальшому для виробничих потреб технологічних відходів.

Заходи зі зменшення транспортно-заготівельних витрат:

- обрання альтернативних маршрутів перевезень з можливим застосуванням суміщення рейсів та попутного довантаження;
- заміна на більш економні види транспорту;
- аутсорсинг транспортних послуг.

Зменшення витрат праці, що можливе завдяки:

- покращенню організаційної структури управління;
- перекваліфікації працівників;
- поліпшенню системи оплати праці.

Зменшення рівня енерговитрат на підприємстві:

- застосування енергозберігаючих ресурсів та технологій;
- використання таких технологічних режимів роботи устаткування на підприємстві, що дасть змогу знизити енерговитрати.

Для того, щоб визначити резерви зниження витрат у собівартості продукції на промисловому підприємстві необхідно проводити аналіз структури витрат за калькуляційними статтями та за економічними елементами, досліджувати склад кожного елемента витрат, удосконалювати функціонування системи управління затратами, визначати, які саме витрати у структурі собівартості зростають.

Удосконалення механізму ресурсозабезпечення та ресурсозбереження на металургійних підприємствах на рівні галузі й держави ефективно реалізується на основі дієвої системи економічного стимулювання, яка передбачає систему заходів економічного стимулювання впровадження ресурсозберігаючих технологій на підприємстві, а саме: екологічні платежі та штрафи, екологічну стандартизацію та сертифікацію, екологічний аудит, податкові пільги, пільгове кредитування, бюджетне фінансування. З метою посилення податкових стимулів щодо зменшення ресурсо- та енергоємності металургійного виробництва необхідно надання податкового кредиту на частину прибутку при впровадженні ресурсо- та енергозберігаючих заходів, що спрямовується на інвестування енергозберігаючих технологій. Все це дозволить підвищити рівень конкурентоспроможності металургійної продукції на світовому ринку.

Література:

1. Вдосконалення методики вибору постачальника / Н. Біліченко, А. Щолокова // Менеджер ДонДУУ. – 2016. – № 1. – С. 162-168.
2. Сухоруков А. І. Управління матеріальними ресурсами / А. І. Сухоруков. – К.: ІММВ, 2009 – 65 с.
3. Тридід О. М. Логістичний менеджмент: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл] / О. М. Тридід, К. М. Таньков. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2012. – 224 с.
4. Чайковська В. П. Ресурсозабезпечення в сучасних умовах господарювання / В. П. Чайковська // Збірник наукових праць Європейського Університету «Актуальні проблеми економіки: теорія та практика. – 2014. – № 2. – С. 136-144.
5. Сьоміна С. С. Особливості і принципи формування системи управління матеріальними ресурсами [Текст] / С. С. Сьоміна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2011. № 2 – С. 194-197.
6. Рязанов А. В. Організація системи управління матеріальними потоками промислового підприємства [Текст] / А. В. Рязанов // Актуальні проблеми економіки № 11 (101) – 2009 – С. 131-136.

Зозуля О. М.
магістранта
за фахом «Фінанси, банківська справа, страхування»
*Новокаховський гуманітарний інститут
вищого навчального закладу
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
м. Нова Каховка, Херсонська область, Україна*

Стрельченко Н. М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри прикладної економіки
*Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна
учитель економіки
ЗОШ № 2, ім. В.О. Сухомлинського
м. Бровари, Київська область, Україна*

ЛІЗИНГ – СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Перетворення під впливом науково-технічного прогресу сфери виробництва, глибокі зміни економічних умов господарювання зумовлюють необхідність пошуку і впровадження нетрадиційних для господарства нашої країни методів оновлення матеріально-технічної бази і модифікації основних фондів суб'єктів різних форм власності у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності та відсутності коштів у підприємств для придбання майна. Виникає необхідність застосування гнучкіших схем співпраці між власниками інвестиційних ресурсів (інвесторами) та суб'єктами господарювання, які потребують збільшення обсягів фінансових ресурсів для інвестування технічного і технологічного переозброєння виробництва.

Актуальність розвитку лізингу в Україні, зокрема формування лізингового ринку при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в умовах глобалізації економіки, зумовлена передусім поганим станом парку обладнання: значна питома вага морально застарілого обладнання, низька ефективність його використання, погана забезпеченість запасними частинами. Одним з варіантів розв'язання цих проблем може бути лізинг, який об'єднує всі елементи зовнішньоторговельних, кредитних та інвестиційних операцій.

Причиною поширення операцій з міжнародного лізингу є ряд його переваг перед звичайною позикою, а саме:

1. Лізинг припускає 100% кредитування і не потребує негайного початку платежів. При використанні звичайного кредиту для придбання майна підприємство

повинно було б біля 15% вартості покупки сплатити за рахунок власних коштів. При лізингу контракт складається на повну вартість майна [5, с. 31].

2. Простіше здобути контракт по лізингу ніж позику, так як гарантією угоди є саме обладнання та при не виконанні орендарем своїх обов'язків лізингова компанія зразу ж забирає своє майно.

3. Гнучкість лізингових платежів. Тобто платежі не мають строгого обмеження в термінах та сумах.

4. При лізингу орендар може використовувати більше виробничих можливостей ніж при купівлі. Тимчасово вилучені кошти можна використати на інші цілі.

5. Ризик за старіння обладнання цілком покладається на орендодавця.

6. При використанні лізингу підприємство має право на податкові амортизаційні та інвестиційні пільги.

7. Міжнародний валютний фонд не враховує суму лізингових угод при підрахуванні національної заборгованості, таким чином існує можливість перевищити границі кредитної заборгованості, які встановлює Фонд по окремим країнам.

8. Платежі можуть приймати не тільки грошову форму, але і товарну.

У той же час лізинг має ряд недоліків:

1. Орендар не виграє на зростанні залишкової вартості обладнання (частіше за все за рахунок інфляції). Якщо це фінансовий лізинг, а науково-технічний прогрес робить обладнання застарілим, орендні платежі не припиняються до кінця дії контракту.

2. Складність організації процесу.

3. Вважається, що вартість лізингу більше ніж позики, але не слід забувати, що ризик за старіння обладнання бере на себе орендодавець, тому він бере велику комісію для компенсації.

Сьогодні більшість підприємств має нестачу оборотних коштів. Вони не в стані оновити свої основні фонди, впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу. Все це призводить до того, що підприємства вимушені брати кредити в банках під великі процентні ставки. Існують різні види кредитування: іпотечне, під заставу цінних паперів, під заставу партій товару, нерухомості.

Однак підприємствут легкої промисловості для оновлення своїх основних фондів вигідніше брати обладнання в лізинг у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності при глобалізації економіки. Економія коштів підприємства порівняно із звичайним кредитом на придбання основних фондів досягає 10% від вартості обладнання за весь термін лізингу, який складає, як правило, від одного до п'яти років. Нинішня економічна ситуація в Україні, на думку спеціалістів, сприяє розвитку лізингових відносин. Форма лізингу спростовує протиріччя між підприємством, у якого немає коштів на модернізацію,

і банком, який прагне мінімізувати кредитні ризики, оскільки не має достатніх гарантій повернення інвестованих коштів [8, с. 48].

Лізингова операція для суб'єкта ЗЕД вигідна тому, що в ній всі беруть участь: одна сторона отримує кредит, який виплачує поетапно, і потрібне обладнання; інша сторона – гарантію повернення кредиту, оскільки об'єкт лізингу є власністю лізингодавача або банку, що фінансує лізингову операцію/

Лізинг цікавий в першу чергу тим, що дозволяє отримати об'єкт основних засобів в максимально стислі терміни і без відволікання оборотних коштів. Для великих підприємств існують і інші, іноді більш дешеві джерела фінансування, а також можливість отримання знижок від постачальників і виробників за рахунок обсягів придбаної техніки. В той же час для малого та середнього бізнесу лізинг може стати чи не єдиною можливістю мінімізувати свої витрати і зберегти оборотні кошти та ліквідність на прийнятному рівні.

Досвід розвинених країн переконливо свідчить про те, що вирішення стратегічних завдань національної економіки шляхом активізації інвестиційної діяльності кредитних інститутів вимагає дієвої участі держави. Ступінь цієї участі багато в чому визначається сформованістю ринкових механізмів, форми і методи участі – особливостями конкретної економічної ситуації.

Лізинг є інноваційним для України інструментом залучення капіталу, що має чимале значення у період економічної кризи. Під час економічних потрясінь, обмеженій купівельній спроможності, значному безробітті цей вид діяльності завдяки своїй винятковій економічній природі спроможний зробити великий вклад у піднесення і розвиток національної економіки та вітчизняних підприємств у процесі здійснення ЗЕД за умов глобалізації.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.org>.
2. Кузьменко О. М. Сутність факторингу як засобу фінансування суб'єктів господарювання / О. М. Кузьменко // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; відп. ред. А. М. Мороз. – К.: КНЕУ, 2009. – Вип. № 13. – С. 233-239.
3. Ломачинська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І.А. Ломачинська // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2012. – Т. 17. – Вип. 3–4. – С. 37-43.
4. Лукасевич И. Лизинг как форма привлечения капитала: три основных этапа / И. Лукасевич [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.prostobiz.ua/finansy/lizing/>.
5. Марченко Б. Подготовка и экспертиза лизинговых проектов // Вісник НБУ. – 1997. – № 2. – С. 31.
6. Парнюк, В. Активізація лізингу – запорука структурних зрушень в економіці [Текст] / В. Парнюк // Вісник Національного банку України. – 2003. – № 4. – С. 49-53.

7. Турило А. М., Черемисова Т. А. Оцінка ефективності інноваційного лізингу //Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 44-48.
8. Шперберг И. Р. Лизинг и организационные основы его использования в банковской деятельности [Текст] / И. Р. Шперберг // Финансы и кредит. – 2015. – № 32. – С. 47-53.
9. Офіційний сайт Українського об'єднання лізингодавців. [Електронний ресурс] Режим доступа:www.leasing.org.ua.

Карпенко М. І.
студентка

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІСЛАМСЬКИХ ФІНАНСІВ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ

Глобалізація – це багатогранний та багатовимірний процес зростаючого взаємозв'язку між націями та народами світу. Його основні виміри – культурні, соціально-політичні та економічні. Економічні виміри включають зростання торгівельних потоків, безперешкодний рух фінансів, інвестицій та виробництва, а також стандартизація процесів, регулювання та інституцій – все це сприяє вільному потоку інформації та ідей. Глобалізація є результатом зниження інформаційних та транспортних витрат, а також лібералізації торгівлі, фінансів, інвестицій, потоків капіталу та факторних рухів.

В усьому світі продовжують шукати нові та інноваційні способи регулювання фінансового ринку, і вважається, що ймовірність того, що ісламські фінанси стануть значущими, не як інструмент виходу на нові ринки, а як знання, з яких можна адаптувати нові методи, є дуже великою. Ісламська фінансова система найчастіше характеризується як фінансова система, що не припускає стягнення відсотка. Відповідно, велика група держав, що сповідують ісламську релігію, використовують абсолютно інші інструменти для побудови фінансової системи, ніж більшість країн світу. Існує багато засобів застосування принципів ісламських фінансів в сучасній економіці, які можуть бути використані для вирішення сучасних проблем або створення нових продуктів та фінансових структур.

Оскільки глобалізація набирає обертів і стає все більш широкою, і, все більша кількість економік лібералізується, для того щоб інтегруватися в світову економіку, нові фінансові ресурси зростатимуть, і це дозволить впровадити такі інструменти, як розподіл ризиків та цінні папери, забезпечені активами, що є основою ісламського фінансування.

Маючи розповсюдження в 70 країнах світу, ісламські фінанси зросли до майже 1 трильйона доларів. Незважаючи на таке зростання, і з урахуванням поточного розміру та складу галузі, ісламські фінанси досі залишаються нішевим ринком у загальній світовій фінансовій галузі. Перспективи розвитку галузі є досить яскравими завдяки сильному попиту на фінансові послуги від великої кількості мусульман світу, що складає 1,4 млрд. осіб, та необхідності ефективного спрямування зростаючих міжнародних заощаджень.

Для того, щоб допомогти провідним світовим економікам розвивати галузь ісламських фінансів, у 2015 році був презентований документ G-20, підготовлений Світовим банком спільно з Міжнародним валютним фондом, за участі Ісламського Банку Розвитку та інших зацікавлених сторін, що підкреслює необхідність інтеграції ісламських фінансів у світову фінансову систему. У цій ноті вимагається повне прийняття стандартів Ісламського комітету з фінансових послуг та Організації бухгалтерського обліку та аудиту для ісламських фінансових інститутів для управління ризиками [1, с. 194-195].

В цьому документі викладено детальний опис кроків для розвитку ісламських фінансів у глобальному просторі.

Отже, державна політика країн, які бажають продовжувати розвивати ісламські фінанси, повинна бути спрямована на створення сприятливого середовища та рівність умов поруч з традиційним фінансуванням. Дії можуть включати наступне:

- подальше надання доступу до ісламських фінансових послуг, в тому числі шляхом розгляду питання про надання ліцензій новим ісламським фінансовим установам та адаптації регуляторних та наглядових рамок з урахуванням особливостей галузі (національних регуляторів), де це вважається доцільним;
- вивчення засобів для посилення управління ліквідністю ісламських банків;
- адаптація податкових систем, для уникнення ісламських фінансових інструментів;
- пропонування належних стимулів для полегшення доступу до фінансування на основі активів та акцій, особливо для малих та середніх підприємств.

На глобальному рівні дії можуть включати наступне:

- збільшення членства групи «Великої двадцятки» в Ісламських фінансових інституціях;
- використання цих інституцій для подальшої співпраці та обміну досвідом серед членів «Великої двадцятки»;
- надання членства ісламським фінансовим установам в консультативних групах глобальних фінансових установ з метою зміцнення нової співпраці між цими установами;

– посилення залучення міжнародних фінансових установ та багатосторонніх банків розвитку (ББР) до ісламських фінансів шляхом аналітичної роботи, консультацій з питань політики та розвитку потенціалу;

– розширення операцій ББР для включення ісламських фінансових інструментів [2].

Отже, через збільшення чисельності мусульманського населення в західних країнах, а також зростання зацікавленості ісламських інвесторів в географічній диверсифікації своїх інвестиційних портфелів, підвищується інтерес традиційних банків до входження на ринок ісламських фінансових продуктів. Особливості ісламської економічної теорії можуть допомогти розв'язати деякі питання, які стоять перед світовою економікою. Хоча не всі розвинуті країни готові впроваджувати інструменти ісламської фінансової системи, але такі економічні центри, як Великобританія, США, Німеччина та Франція вже відкривають ісламські відділення в міжнародних та національних банках.

Література:

1. World Bank Group Global Report on Islamic Finance: Islamic Finance – A Catalyst for Shared Prosperity? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25738/9781464809262.pdf?sequence=5>
2. G-20 Summit Turkey 2015 – IMF-World Bank Joint G-20 Note [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://g20.org.tr/resources/current-presidency/?wpv_column_sort_id=post_date&wpv_column_sort_dir=desc&wpv_post_id=4472&wpv_view_count=4475-CPID4472&wpv_paged=1&stream%5B%5D

Ковнір Д. О.

студентка економічного факультету

Ползікова.Г. В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та маркетингу

*Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна*

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Базовою і необхідною умовою економічного зростання, прагнення до якого притаманне всім без винятку суб'єктам економічних відносин, є фінансовий потенціал. Тому стратегія розвитку території має формуватися на основі забезпечення умов ефективного використання наявного фінансового потенціалу,

оскільки він відіграє визначальну роль у підтримці стабільності економіки, забезпеченні пропорційного та збалансованого функціонування різних її галузей.

Фінансовий потенціал – сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, що можуть бути мобілізовані та реалізовані фінансовою системою за певних умов для забезпечення сталих темпів економічного зростання у визначений період часу [1, с. 43].

Основними джерелами формування фінансових ресурсів домашніх господарств є заробітна плата, пенсії, доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості, продажу сільськогосподарської продукції особистого і домашнього майна, нерухомості, допомоги, пільги, субсидії, стипендії, інші види грошових та не грошових доходів. Роль і функції домашніх господарств як суб'єктів господарювання, полягає у створенні потужних фінансових ресурсів не тільки для задоволення потреб у забезпеченні власної життєдіяльності, а й для розвитку національної економіки загалом [1, с. 51].

Що кращі умови створюються в країні для виконання домогосподарствами їхніх функцій, то більше фінансових ресурсів домогосподарств активно працює в економіці. Такі умови може створювати лише ефективна система зовнішніх грошових потоків домогосподарств. В Україні фінансова діяльність домогосподарств досі не стала об'єктом належної уваги з боку державних і місцевих органів влади, тому, як на інституціональний сектор економіки, вона є недостатньо формалізованою.

Західні економісти, наприклад, К.Р. Макконнелл і С.Л. Брю, вважають, що домогосподарства відіграють подвійну роль у національній економіці: вони є постачальником усіх економічних ресурсів, і одночасно основним споживачем більшої частини національного продукту [3, с. 65].

На думку проф. С. Навроцького, основними факторами формування доходів домогосподарств є:

- кількість працівників працездатного віку, котрі мають відповідний рівень знань, освіти та кваліфікації;
- економічна та політична ситуація в країні та відповідно ступінь її нестабільності;
- рівень інфляції в країні; кількість безробітних та ступінь безробіття в країні;
- кількість пенсіонерів, непрацюючих осіб та кількість тих, що перебувають на утриманні домогосподарств;
- обсяги заборгованостей по виплаті зарплати та інші [2, с. 48].

При дослідженні сутності та засад формування фінансового потенціалу необхідно враховувати не лише фінансові ресурси, але й інші фондоутворюючі складові, що в більш загальному вигляді формують фінансові активи.

Підвищення рівня фінансового потенціалу домогосподарств залежить від низки чинників таких як: схильність населення до організованих заощаджень, довіри до фінансових інститутів, розвиненість інститутів фінансового посередництва, а також використання фондів пенсійних накопичень.

Нині в Україні втрачається потенціал легальних організованих заощаджень домогосподарств. Велика частина підприємницької активності пересунулася в тінь. Згідно з останніми оцінками спеціалістів, у тіньовому бізнесі перебуває біля 50% економіки України. Втрачений потенціал організованих заощаджень населення України у легальних організаціях (біля 5 мільйонів українців – «жертви фінансових банкрутств») оцінюють нині як суму збитків на 12 млрд. грн. [4]. Тому підвищення ефективності використання заощаджень домогосподарств стає нині провідним напрямком формування внутрішніх ресурсів регіону.

Література:

1. Свірський В. С. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади / В. С. Свірський // Світ фінансів. – 2007. – Вип. 4(13).
2. Навроцький С. А. Система фінансового регулювання доходів домогосподарств у сучасних умовах / С. А. Навроцький, І. В. Петлін // Фінансовий простір: міжн. наук.практ журнал; Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ). – м. Черкаси. – 2013. – № 3.
3. Опарін В. М. Фінансова система України: теоретико-методичні аспекти: [монографія] / В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2005.
4. Офіційна інтернет-сторінка Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Косминіна О. С.

студентка Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи

Національний університет державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Київська область, Україна

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сільське господарство України – це галузь національної економіки, що забезпечує Україні продовольчу незалежність, воно дає робочі місця значній частині сільського населення, що також є дуже важливим. Незважаючи на те, що сільське господарство є однією із провідних галузей економіки України, економічні можливості аграрного сектору в Україні не повністю

використовуються. За даними уряду, агросектор в Україні на кінець 2018 року займає майже 17% ВВП України, що підтверджує його важливість для національної економіки.

Аграрний сектор формує економічний та соціальний фундамент нашої країни, забезпечуючи понад 14 відсотків валового внутрішнього продукту України та понад третину валютних надходжень до державного бюджету. За 2016–2017 маркетинговий рік експорт зернових становив майже 45 млн тонн, у 2017 році зафіксовано найвищу врожайність ячменю, жита та ріпаку [1].

В Україні найбільша площа сільськогосподарських земель в Європі – приблизно 41 млн.га землі, з них 32,5 млн.га використовуються для вирощування сільськогосподарських культур. Саме і помірний клімат та родючі ґрунти дають українським виробникам конкурентні переваги. Нині на ринку експорту соняшникової олії та ячменю Україна є світовим лідером.

Загалом у 2018 році динаміка сільськогосподарського виробництва є позитивною. У січні-вересні 2018 р. (порівняно з 2017 р.) зростання обсягів сільськогосподарського виробництва становило 4,9%.

У січні-вересні 2018 р. (порівняно з аналогічним періодом 2017 р.) відбулося прискорення зростання обсягів виробництва рослинницької продукції до 6,9% («плюс» 3,2% у січні-серпні 2018 р. та «мінус» 0,7% у січні-вересні 2017 р.), що, в першу чергу, пов'язано з високими темпами проведення збирання врожаю пізніх с/г культур та їх вищою врожайністю (порівняно з минулим роком) за рахунок дії сприятливих погодних умов як у період вегетації, так і проведення збору. Зокрема, спостерігаються високі темпи зростання врожаю соняшнику (зростання на 17,8% станом на 01.10.2018 порівняно з 01.10.2017), кукурудзи (у 1,7 р.) та сої (на 14,5%) [2].

На відміну від рослинництва, тваринництво мало динаміку до зменшення виробництва, в порівнянні з попереднім роком. Загалом, у січні-вересні у тваринництві відбулося:

- скорочення виробництва молока – на 2%;
- зростання обсягів вирощування с/г тварин (у живій масі) у с/г підприємствах – на 2,6%;
- зростання виробництва яєць в цілому – на 3,1% [2].

Сьогодні фінансова підтримка сільського господарства здійснюється переважно через комплекс програм, метою яких є підвищення ефективності виробництва та забезпечення прибутку виробникам сільськогосподарської продукції. Державою розроблено програму, яка спрямована на розвиток сільського господарства в Україні. Це Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр., вона націлена на комплексне проведення низки реформ, на які вже довгий час чекають виробники сільськогосподарської продукції, аграрний бізнес і сільське населення. Ця програма визначає розвиток сільського господарства і сільських територій на

довгострокову перспективу, надає базу для стабільної і прозорої правової системи, яка спрямована на поліпшення ділового клімату, протидію корупції і стимулювання інвестицій у модернізацію аграрного сектору економіки. Вона також надає підґрунтя для проведення інституціональної реформи, необхідної для ефективного контролю і реалізації означених заходів [3].

Ця стратегія передбачує такий підхід, який зможе підсилити конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств та збільшити експорт, водночас зберігаючи рівномірний розподіл переваг.

Отже, для подальшого розвитку сільського господарства в Україні має бути сформована стратегія, яка націлена на:

- вдосконалення нормативно-законодавчої бази, що могла б забезпечити стабільний розвиток сільського господарства;
- упровадження інновацій у сільське господарство України;
- встановлення ринкових цін на продукцію, які будуть забезпечувати рентабельність її виробництва для основних виробників;
- виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції;
- гідну оплату праці в сільськогосподарській діяльності.

Література:

1. Інтернет-ресурс, доступ до сайту: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2582087-grojsman-agrarnij-sektor-zabezpecue-ponad-14-vvp.html>
2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
3. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://www.minagro.gov.ua>.

Лещенко М. А., Івашко А. О.

студентки

Науковий керівник: **Клименко Д. Б.**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу

Національний університет державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Київська область, Україна

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ

З часу становлення незалежності України постала проблема державного боргу перед вітчизняною економікою. Протягом всього періоду функціонування української економічної системи розмір державного та гарантованого державою

боргу варіювався, однак ніколи не досягав нульових значень. Процес формування державного боргу є динамічним, статистичні дані постійно оновлюються, що зумовлює потребу їх постійного аналізу [1, с. 238].

Дослідженням державного боргу України займалися такі науковці як В. Базилевич, Е. Баула, О. Барановський, С. Боринець, Т. Вахненко, А. Вебер, С. Галасанов, Е. Герд, Голюк В., Салабай В., та інші. На сьогодні лишається актуальним комплексне дослідження динаміки та структури державного боргу України.

Метою дослідження є аналіз стану та розвитку державного боргу України за 2016–2018 рр.

Згідно з Бюджетним кодексом України, державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [2]. Державний борг – сукупні боргові зобов'язання держави перед усіма кредиторами (юридичними та фізичними особами, іноземними державами, міжнародними організаціями, тощо). Державний борг складається із заборгованості центрального уряду, регіональних та місцевих органів влади, а також боргів усіх корпорацій з державною участю, пропорційно частці держави в їх капіталі.[3] Проаналізуємо стан державного та гарантованого державою боргу України з 2009 по 2018 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

Державний та гарантований державою борг України з 2009 по 2018 рр. (млн. грн.)				
	загальний борг		зовнішній борг	внутрішній борг
на 31.12.2009	316 884,6		211 751,7	105 132,9
на 31.12.2010	432 235,4	36.4%	276 745,6	155 489,8
на 31.12.2011	473 121,6	9.5%	299 413,9	173 707,7
на 31.12.2012	515 510,6	9.0%	308 999,8	206 510,7
на 31.12.2013	584 114,1	13.3%	300 025,4	284 088,7
на 31.12.2014	1 100 564,0	88.4%	611 697,1	488 866,9
на 31.12.2015	1 572 180,2	42.9%	1 042 719,6	529 460,6
на 31.12.2016	1 929 758,7	22.7%	1 240 028,7	689 730,0
на 31.12.2017	2 141 674,4	11.0%	1 374 995,5	766 678,9
на 30.09.2018	2 112 768,6	-1.3%	1 344 231,7	768 536,9

Складено автором за [3]

Проаналізувавши динаміку заборгованості України можна побачити, що з 2014 року вона має тенденцію до збільшення. Це пов'язано з різними соціально-політичними проблемами зокрема можна виділити зміну пріоритетів урядових програм, та війною на Сході.

Результати порівняльного аналізу державного боргу та ВВП України за період 2009–2018 рр. характеризує таблиця 3.

Таблиця 3

Динаміка сукупного державного боргу і ВВП України з 2009 по 2018 рр. (млн. грн.)							
Державний борг (усього)			Валовий внутрішній продукт (ВВП)			держборг / ВВП	
на 31.12.2009	316 885		за 2009	913 345			34.7%
на 31.12.2010	432 235	11535136.4%	за 2010	1 082 569	169224	18.5%	39.9%
на 31.12.2011	473 122	40886 9.5%	за 2011	1 316 600	234031	21.6%	35.9%
на 31.12.2012	515 511	42389 9.0%	за 2012	1 408 889	92289	7.0%	36.6%
на 31.12.2013	584 114	68604 13.3%	за 2013	1 454 931	46042	3.3%	40.1%
на 31.12.2014	1 100 564	51645088.4%	за 2014	1 566 728	111797	7.7%	70.2%
на 31.12.2015	1 572 180	47161642.9%	за 2015	1 979 458	412730	26.3%	79.4%
на 31.12.2016	1 929 759	35757922.7%	за 2016	2 383 182	403724	20.4%	81.0%
на 31.12.2017	2 141 674	21191611.0%	за 2017	2 982 920	599738	25.2%	71.8%
на 30.09.2018	2 112 769	-28906 -1.3%	за 2018				

Складено автором за [3]

Проаналізувавши динаміку сукупного державного боргу і ВВП України можна побачити, що найбільша кількість державного боргу була взята в 2017 році. Разом з тенденцією збільшення державного боргу, простежується тенденція до збільшення ВВП України. Але в 2016 році держборг від ВВП сягнув 81%, що є загрозовим для стабільності економіки, суверенності держави, та веде за собою диктування умов здійснення політики держави.

Головною причиною виникнення та збільшення державного боргу виступає дефіцит бюджету. Динаміка дефіциту бюджету України (таблиця 1) формує підґрунтя для щорічного зростання державного боргу. Таблиця 1 демонструє, що у 2008 році відбулося зростання дефіциту держбюджету у порівнянні з показниками 2007 року, однак темпи його зростання у наступні 2009 та 2010 роки суттєво перевищили показники 2008 року. Протягом всього досліджуваного періоду найбільші показники дефіциту державного бюджету припадали на 2010, 2013 та 2014 роки [2, с. 239].

Дефіцит держбюджету України у 2007–2015 рр., млн. грн.

Показники	Розмір дефіциту державного бюджету України, щорічні дані								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Дефіцит (-) / профіцит (+) Державного бюджету України, млрд грн.	-9,8	-12,5	-35,5	-64,4	-23,6	-53,5	-64,7	-78,1	-32,9
у% до ВВП	1,4	1,3	3,9	5,9	1,8	3,8	4,4	5	1,7

Складено автором за [2]

У результаті наведеного дослідження можна зробити висновки щодо високого рівня заборгованості України перед зовнішніми та внутрішніми кредиторами. Показники свідчать про суттєве збільшення державного боргу останні роки. Актуальним є управління державним боргом. Насамперед, політика управління повинна спрямовуватись на:

- забезпечення прозорості використання запозичених коштів,
- підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки
- використання потенціалу синдикованого
- кредитування та ринку цінних паперів для фінансування загальнодержавних та місцевих програм
- пошуку та обґрунтуванні
- альтернативних шляхів залучення коштів для фінансування окремих статей державного бюджету
- збалансованість витрат та доходів державного та місцевих бюджетів [1, с. 241].

Література:

1. Баула Е., Голюк В., Салабай В.О. Державний борг України: оцінка поточного стану та напрями оптимізації його рівня та структури // Баула Е.В., Голюк В.Я., Салабай В.О. // Економічний форум –2017. – № 2. – С. 238-242.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/paran385#n385>.
3. Сайт МФУ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2018>

Плетюхов А. М.

студент

Науковий керівник: **Ковальчук В. Г.**

кандидат наук з державного управління, доцент

Харківський навчально-науковий інститут

Державного вищого навчального закладу

«Університет банківської справи»

м. Харків, Україна

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ

Масштаби ризиків на світових фінансових ринках постійно зростають, збільшуючи значимість ризик-менеджменту для банківської сфери. Особливість українського фінансового ринку, який характеризується високим рівнем політичних, законодавчих, правових ризиків, значними коливаннями цін, кризовими явищами, також переконує в потребі управління ризиками.

Розуміння сутності цих ризиків, правильна оцінка й управління ними дозволяє уникнути або значно зменшити ймовірні втрати, що виникають у банківській діяльності, наприклад, внаслідок впливу світової фінансової кризи, глибина і тривалість якої виявились набагато сильніші, ніж очікувалось.

При формуванні ефективних систем управління кредитним ризиком банків, крім взаємозалежності окремих різновидів кредитного ризику, необхідно враховувати його взаємозв'язки з іншими ризиками банківської діяльності, насамперед, процентним у складі ризиків-факторів та ризиків-результатів, ризиком ліквідності і ризиком втрати стійкості. Так, кредитний ризик для комерційного банку полягає не лише у загрозі неповернення кредиту й відсотків по ньому, а й у загрозі втрати банком частини прибутку через перевищення депозитних ставок над ставками по кредитах.

Практика засвідчує, що банківські ризики, попри їх розмаїття, відображають специфіку діяльності кредитної установи і є наслідком її дій чи бездіяльності, запізнюючі, передчасності або помилковості прийнятих нею рішень. За будь-яких обставин наявність ризиків потребує від банку цілеспрямованої, планомірної діяльності – не окремих заходів, а певної системи управління ризиком.

Політика управління ризиками має чітко визначати коло свідомо прийнятих банком ризиків. У сучасній літературі часто дискутується питання класифікації ризиків. Автори пропонують досить різноманітні варіанти класифікації ризиків, що супроводжують діяльність на фінансовому ринку, але дотепер у галузі не дійшли єдиної думки з цього питання.

З урахуванням позиції різних науковців можна вважати, що у процесі управління ризиками банку необхідно виділяти п'ять основних етапів. Такими етапами є: 1) виявлення ризику; 2) вимірювання (аналіз та оцінювання) ризику;

3) ухвалення рішення про прийом чи відмову від ризику; 4) заходи, спрямовані на мінімізацію ризику; 5) моніторинг (контроль) позиції за різними видами ризиків та сукупного ризику банку.

З погляду процесу управління банківські ризики поділяють на зовнішні та внутрішні, які, в свою чергу, діляться ще на низку підвидів. Серед ризиків, що асоціюються з окремими активами, виділяють кредитний, валютний, інвестиційний та інші види ризиків. Багато дослідників поділяють ризики на три категорії: фінансові, функціональні та інші зовнішні ризики.

Управління ризиками – складний багатоступеневий процес ідентифікації, оцінки, управління, моніторингу й контролю за ризиками.

Система управління банківськими ризиками – це сукупність прийомів (способів і методів), застосовуваних персоналом банку для забезпечення позитивного фінансового результату (за наявності невизначеності умов діяльності) і для прогнозування ризикових подій з метою вжиття заходів, спрямованих на запобігання або зниження негативних наслідків цих ризикових подій [2, с. 11-15].

Ринкові умови і структури банків є різними, тому кожна установа має розробити свою власну програму та системи управління ризиками, відповідно до власних потреб.

Для ефективного управління ризиками необхідно запровадити певну методику аналізу банківських ризиків, яка б включала аналітичні прийоми, що уможливають ефективну реалізацію процесу управління ризиками, котрий включає широкий спектр дій. В систематизованому вигляді процес управління ризиками в банку є послідовністю таких етапів [3, с. 12-15]:

- ідентифікація – усвідомлення ризику, визначення причин його виникнення та ризикових сфер;
- квантифікація – вимірювання, аналіз та оцінка ризику;
- мінімізація – зниження чи обмеження ризиків за допомогою відповідних методів управління;
- моніторинг – здійснення постійного контролю за рівнем ризиків.

Розглядаючи систему управління ризиками в банківській діяльності, важливим постає питання визначення методів управління банківськими ризиками. Класифікація методів управління банківськими ризиками передбачає виявлення та ідентифікацію всіх груп методів та визначає склад методів у кожній з груп.

Методи управління банківськими ризиками поділяються на такі дві групи:

- методи уникнення банківських ризиків;
- методи прийняття банківських ризиків.

У свою чергу, методи прийняття банківських ризиків поділяються на такі підгрупи:

- методи зниження банківських ризиків;

- методи самостійного протистояння банківським ризикам;
- методи передання банківських ризиків.

Запропонована класифікація методів управління банківськими ризиками дає змогу виявити та ідентифікувати групи методів управління банківськими ризиками та їх характеристик; чітко визначити місце кожного методу в загальній класифікації.

Перспективи подальших досліджень механізму управління ризиками банків визначатимуться особливостями розвитку української та світової банківської системи. В першу чергу необхідно наголосити на важливості жорсткого нагляду за системами управління ризиками в банках. Банківський нагляд більшою мірою повинен бути спрямований на ті банки, які не мають взагалі або в яких неефективно працюють системи управління банківськими ризиками, таким чином оптимізуючи зусилля та напрямки регулювання й нагляду за банківськими установами в Україні.

Література:

1. Прасолова С.П. Роль аналітичної оцінки ризиків у системі управління банківськими ризиками / С.П. Прасолова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlca_ekon/Ekon/2009_32/22.pdf
2. Дмитров С. Новітня компонента в системі банківських ризиків / С. Дмитров, Т. Медвідь // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 11-15.
3. Аванесова Н.Е. Розробка рекомендацій щодо удосконалення процесу управління ризиками банку / Н.Е. Аванесова, А.І. Курбакова// Економічна наука ХХІ століття: реалії та перспективи. Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук: у 2-х частинах. – Дніпропетровськ: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – Ч. 1. – С. 12-15.
4. Управління ризиками банків [Текст]: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 283 с.

Рудь І. Ю.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Максименко Д. О.
студентка

*Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського
м. Миколаїв, Україна*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Реальне трансформування національної економіки України передбачає взаємодію усіх чинників розвитку зі зміною співвідношення між ними. Інтегрування української економіки зі світовою зумовлюється значною потребою у нових технологіях, інвестиційних та фінансових ресурсах. Важливе місце у виконанні завдань з розширення інтеграційних зв'язків між країнами посідають міжнародні фінансові відносини. В умовах глобалізації усіх форм міжнародної економічної діяльності валютна політика будь-якої країни є одним з найважливіших елементів її економічної стратегії. Національні валютні системи пов'язують економіки окремих країн в єдиний світогосподарський комплекс. Необхідність дослідження розвитку системи валютного регулювання України як частини валютної політики зумовлена також високою питомою вагою експорту у валовому внутрішньому продукті держави.

Теоретичні та практичні аспекти валютного регулювання вивчалися вітчизняними вченими. Значний внесок у дослідження проблем валютного регулювання зробили Ю.М. Бездітко, О.І. Кабанець, В.Д. Кольга, О.О. Мануйленко, С.В. Мочерний, В.І. Міщенко, Г.А. Стасюк, В.А. Ющенко. Однак на сьогодні у вітчизняній теорії та практиці залишаються малодослідженими теоретико-методологічні засади валютного регулювання в системі державного регулювання економіки.

Валютне регулювання – це діяльність держави та уповноважених нею органів щодо регламентації валютних відносин економічних суб'єктів та їх діяльності на валютному ринку [8].

На сьогодні механізм валютного регулювання в Україні має високий ступінь репресивності (обмеженості) і характеризується: по-перше, наявністю лібералізації проведення валютних операцій за рахунок поточних операцій платіжного балансу відповідно до вимог статті VIII Статуту МВФ, і, по-друге, значними обмеженнями за рахунок операцій із капіталом та фінансових операцій [1].

Національний банк України для регулювання валютного курсу в своїй практиці використовує різні інструменти валютного регулювання: девізна політика, валютні інтервенції, девальвація та ревальвація валюти.

У сучасних умовах Україна переживає мінливість курсу української валюти, що веде до зменшення обсягу інвестицій та експорту, соціально-економічної деградації. Режим функціонування всіх видів валюти в країні є потужним фактором її подальшого економічного розвитку. Коливання обмінних курсів у кризовій ситуації має багатосторонній та могутній вплив як на національну економіку, так і на світову економіку, тому проблема стабілізації обмінного курсу валют набуває великого значення та є актуальною.

Після глибокої валютної кризи та 300-відсоткової девальвації гривні на початку 2015 року введення додаткових жорстких обмежень у березні 2016 року дало змогу зафіксувати валютний курс на рівні 24-27 грн./дол. США. На 2018 рік курс становить близько 27-28,5 грн./дол. США [2].

Згідно з даними державний та гарантований державою борг країни станом на 30.09.2018 є нестабільним. Якщо прослідкувати, то порівняно з боргом 2017 року він зменшився. Але це зменшення не є великим і стабільним. Борг України становить 2 112 768,6 млн.грн [3].

З огляду на вищезазначені негативні тенденції в економіці та фінансовій сфері слід очікувати зниження або незначного підвищення обсягів ВВП, зростання «тіньового» сектору, відтоку робочої сили та капіталів закордон, зменшення валютних надходжень. Загострення ситуації на Сході, політична нестабільність у світі та приближення строків розрахунків України за зовнішніми боргами призвели до ще більшого знецінення гривні [3].

Отже, практика державного регулювання валютного ринку України останніх двох років показала, що на сьогоднішній день Національний банк України не в змозі монетарними засобами здійснювати валютне регулювання в період кризових загострень.

Через негнучкість пропозиції НБУ не має іншого вибору як установлювати дані обмеження, що спрямовані на зменшення попиту на іноземну валюту. Необхідно зазначити, що на сьогоднішній день істотною проблемою, що впливає на функціонування валютного ринку та встановлення обмінних курсів, є високий рівень доларизації економіки України. Така тенденція призводить до неочікуваних ризиків під час коливання курсу долара США. Водночас доларизація характеризує залежність української економіки від зовнішніх механізмів, що негативно впливають на весь грошово-кредитний сектор. Малий та середній бізнес України все більше використовує долар США як засіб платежу, а населення – щоб заощадити кошти [3].

На даний момент прослідковується повна дестабілізація валютного курсу, що спричинена такими проблемами, як: збільшення обсягів державних запозичень (виникнення боргової «спіралі»); заниження курсу іноземної валюти за рахунок міжнародних позик; високий рівень інфляції; зменшення обсягів експорту; зменшення інвестицій в економічний розвиток країни; недосконала законодавча

база, що не може надати економічних гарантій іноземним інвесторам; високий рівень доларизації економіки; збільшення впливу спекулятивних операцій на функціонування валютного ринку, військові дії на сході України.

Наявні проблеми у сфері валютного регулювання створюють запит на формування нової довгострокової стратегії валютної політики для України. Ця стратегія повинна включати такі складові: 1) аналіз та використання в Україні досвіду зарубіжних країн із лібералізації валютної політики та запровадження механізмів валютного та інфляційного таргетування; 2) в умовах реалізації політики інфляційного таргетування центральний банк має бути готовим вживати першочергових заходів, спрямованих на приборкання девальвації, і вже на цій основі запроваджувати антиінфляційні монетарні заходи; 3) встановлення граничних розмірів маржі валютних операцій) 4) вдосконалення чинного законодавства у валютній сфері з метою забезпечення більш гнучкого та сучасного режиму валютного регулювання; 5) перехід на режим плаваючого (не вільно плаваючого) обмінного курсу під контролем Національного банку; 6) розвиток ринку валютних деривативів, строкових контрактів для розширення можливостей регулювання валютного ринку та хеджування валютного ризику із одночасним зниженням участі держави у визначенні курсових орієнтирів монетарної політики; 7) використання механізмів дерегуляції приватних міжнародних транзакцій, створення гнучкої платформи для діяльності сучасних міжнародних платіжних систем в Україні.

Встановлення вищезазначених заходів в Україні сприятиме вдосконаленню механізму регулювання валютної сфери та валютної політики держави загалом, стабілізації курсу національної валюти

Література:

1. Береславська О.І. Лібералізація механізму валютного регулювання в Україні / О.І. Береславська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НУ»ОА», вересень 2016. – № 2(30). – С. 43–50.
2. Єпіфанова М.А. Валютне регулювання в системі державного регулювання економіки – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/56375/5/Yepifanova_Valiutne_rehulivannia.pdf
3. Трифонова О.Д. Сучасні проблеми валютного регулювання в Україні – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/317.pdf>

Сімонян Л. А.

магістрант

Сімонян С. А.

магістрант

Науковий керівник: **Клименко С. О.**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Міжнародний класичний університет

імені Пилипа Орлика

м. Миколаїв. Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ СУБОРДИНОВАНОГО БОРГУ З МЕТОЮ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ БАНКУ

Негативні процеси у банківській системі України, які почалися кризового 2008 року, поставили перед нашими банками завдання стабілізувати свою діяльність за рахунок зростання банківського капіталу. Цьому може сприяти співпраця з потужними транснаціональними банківськими групами, в тому числі, на умовах залучення субординованого капіталу (боргу). Механізм залучення грошових коштів на умовах субординованого боргу простіший, ніж застосований у разі емісії акцій, формування капіталу шляхом емісії субординованих зобов'язань і цінних паперів сприяє підвищенню прибутковості акцій (якщо дохід від розміщення коштів перевищує витрати, пов'язані з їх запозиченням), залучення коштів на умовах субординованого боргу є прийнятнішим для банків також з огляду на складну економічну ситуацію в Україні, за якої банківським установам проблематично розміщувати акції, оскільки їх придбання можливе лише за рахунок власних коштів акціонерів (засновників). Механізм залучення грошових коштів на умовах субординованого боргу простіший, ніж застосований у разі емісії акцій, формування капіталу шляхом емісії субординованих зобов'язань і цінних паперів сприяє підвищенню прибутковості акцій (якщо дохід від розміщення коштів перевищує витрати, пов'язані з їх запозиченням), залучення коштів на умовах субординованого боргу є прийнятнішим для банків також з огляду на складну економічну ситуацію в Україні, за якої банківським установам проблематично розміщувати акції, оскільки їх придбання можливе лише за рахунок власних коштів акціонерів (засновників). Залучення коштів на умовах субординованого боргу має недоліки: не всі банки можуть сповна користуватися зазначеним джерелом капіталу, адже воно наповнюється лише за наявності довіри інвесторів до країни та до конкретного банку. Міжнародна рейтингова агенція «Fitch» у роки, що передували глобальній фінансовій кризі (кінець 2008-го року) присвоїла Україні довгостроковий і короткостроковий валютні рейтинги на рівні відповідно «В-» і «В», а також довгостроковий рейтинг зобов'язань у місцевій валюті на рівні «В-». На сьогодні

рейтинги держави, відповідно, фінансових інститутів. значно гірші. Серед гібридних (борг/капітал) капітальних інструментів є такі, яким властиві ознаки й акціонерного капіталу, й боргу. Ці інструменти у різних країнах мають певні відмінності. Але основні критерії, яким вони відповідають, однакові: гібридні капітальні інструменти є незабезпеченими, субординованими і повністю сплаченими; вони не можуть бути погашеними з ініціативи власника (або без попереднього дозволу на це наглядового органу), гібридні капітальні інструменти можна вільно використовувати для покриття збитків, не висуваючи банку вимоги щодо припинення торгових операцій; капітальний інструмент (на відміну від дивідендів або простого акціонерного капіталу та подібно до кумулятивних привілейованих акцій) передбачає можливість відстрочення обслуговування зобов'язань щодо сплати процентів, якщо рівень прибутковості банку не дає змоги зробити такі виплати.

Література:

1. Афанасьєв А. Планування структури капіталу. Банківська справа. 2010. № 2. С. 23-28.
2. Барлтроп К. Дж., МакНотон Д. Интерпретирование финансовой отчётности (Организация работы в банках), т.2. Москва, 2012. 268 с.
3. Васюренко О. В., Волохата К. О. Економічний аналіз діяльності комерційних банків. Київ, 2016. 463 с.
4. Марцин В. С. Особливості механізму регулювання фінансово-кредитної діяльності банків на базі капіталізації. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 11. С. 87-97.
5. Коваленко В. В., Прадун В. П. Оцінка впливу монетарної та регуляторної політики центрального банку на розвиток банківського капіталу. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 6. С. 16-27.

Сташишина А. В.

студентка

Науковий керівник: **Ковальчук В. Г.**

доктор наук з державного управління, доцент

Харківський навчально-науковий інститут

Державного вищого навчального закладу

«Університет банківської справи»

м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ СТРАТЕГІЇ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В сучасному світі трудові ресурси компанії є основою її успіху. Досягнення стратегічної мети неможливе без потенціалу, професіоналізму, цілеспрямованості співробітників, адже вмiла мотивація та управління трудовим персоналом – фундамент розвитку всієї компанії та розширення бізнесу.

Банк є інтелектуальною установою, в якій люди здійснюють економічну функцію, в зв'язку з чим їх операції в даній сфері також є інтелектуальним продуктом [1, с. 11]. Виявлення особливостей та закономірностей формування кадрової стратегії банків, її реформування з метою поліпшення науково-методичного забезпечення кадрової роботи, розробка пропозицій щодо вдосконалення форм, методів, змісту роботи з трудовими ресурсами є пріоритетними напрямками у дослідженні особливостей управління персоналом банків.

Я дотримуюсь тієї точки зору, що основу кадрової політики складають залучення, закріплення і використання висококваліфікованих спеціаліста, створення сприятливих умов для реалізації професійного потенціалу в напрямку ефективного функціонування організації [2, с. 37].

В цей нелегкий період для українських банків головним завданням кадрових служб є організація ефективної системи мотивації. Основною метою є спрямування всіх змагань, навичок і схильностей працівника в інтересах розвитку компанії, тобто вибір для кожного індивідуальної мотивації. Це дозволить створити продуктивні умови праці та збільшити задоволеність співробітників.

Для управління персоналом використання інструментарію управління знаннями – це можливість оцінити зовнішнє і внутрішнє середовище на основі великого обсягу інформації для якісного, конкретизованого впливу на всі процеси підбору, найму, розвитку, мотивації, оцінювання персоналу. При цьому широко використовується думка провідних експертів, їхні рекомендації, порівнюються різні джерела інформації, ураховується досвід розвитку виробничої структури і нагромаджених у ній знань. Усе це дає можливість обрати оптимальне рішення щодо аспектів управління персоналом [5, с. 58].

Оскільки знання характеризують як невичерпний трудовий ресурс, здатний постійно зростати від його використання, то до головних стратегій діяльності банківської установи слід віднести не тільки стратегію управління персоналом, а й стратегію безперервного навчання персоналу. Від ефективності впровадження цих стратегій залежать результати діяльності банківської установи, її конкурентоспроможність і динамічність розвитку [6, с. 121].

Добір спеціалістів здійснюється банками на конкурсній основі, при цьому часто перевага надається тим кандидатам, яких рекомендують досвідчені працівники. Тому характерним явищем для сучасних банківських установ є «працевлаштування за знайомством», що пояснюється прагненням банків скоротити ризики при залученні нових працівників на відповідальні посади. Сучасні банки, як правило, формують свій колектив як із досвідчених працівників, що мають спеціальну освіту, так і з випускників та студентів вищих навчальних закладів. Це пов'язано з прагненням банків скоротити витрати за рахунок перебудови внутрішніх процесів у бік деталізації, наслідком чого є скорочення посад, які потребують високої кваліфікації, і розширення посад, які досвіду роботи

не потребують. Відповідно, виникає висока диференціація доходів банківських працівників. Із самого початку діяльності банку важливим елементом його стійкості є створення умов для формування команди з єдиною корпоративною культурою [7, с. 98]. Саме тому банківській установі потрібно створити ефективну кадрову стратегію, врахувавши конкретні фактори, такі як розмір банку, репутація на ринку банківських послуг, структура клієнтської бази тощо.

Основними складовими ефективної кадрової стратегії сучасного банку є:

- розвиток корпоративної культури банку, її розуміння і прийняття на всіх рівнях організації;
- безперервне підвищення кваліфікації персоналу до рівня світових стандартів, шляхом використання сучасних форм і методів навчання;
- забезпечення структурних підрозділів банку найбільш підготовленим, висококваліфікованим персоналом;
- підвищення рівня добробуту співробітників;
- забезпечення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах підрозділів банку;
- підвищення продуктивності праці персоналу;
- раціональне поєднання матеріальних і нематеріальних факторів стимулювання праці;
- збалансованість доходів персоналу і прибутку, який одержує банк;
- безупинне вдосконалення системи оплати праці;
- використання сучасних методів в управлінні персоналом [7, с. 102].

На сучасному етапі, в більшості випадків, клієнт обирає той банк, з працівниками якого йому більш комфортно працювати. І тут увагу акцентують не лише на професіоналізмі співробітника, а й на його особистісних якостях.

Отже, сьогодні в банку повинні працювати люди, що володіють не тільки глибокими фінансовими знаннями, а й комунікативними та комерційними здібностями, здатними вміло презентувати банківські продукти, позитивно спілкуватися з клієнтами, а головне – здатними та готовими постійно розвиватися і поширювати свою компетенцію. Усе це є вимогами постановки нових цілей і пріоритетів системи управління персоналом [4, с. 63].

Література:

1. Дубовик О. В. Нові підходи до управління персоналом банківських установ: «знанневий» контекст / О. В. Дубовик, Л. К. Семів, Р. А. Семів // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2015. – № 2 (11). – С. 319-324.
2. Лобанова Т. Н. Банки: организация и персонал / Т. Н. Лобанова. – Москва: «БДЦ-пресс», 2003. – 488 с.
3. Мазило Т. В. Негативні тенденції кадрового менеджменту в банківській галузі України та напрямки їхнього подолання / Т. В. Мазило // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і

- практика: зб. тез доп. VI Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 травня 2011 р.): у 2 т.; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – Т. 2. – С. 70-71.
4. Мазило Т. В. Основні напрямки активної кадрової політики комерційного банку / Т. В. Мазило, Л. І. Хомутенко // Сучасні тенденції в розвитку банківської системи: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2014. – Т. I. – С. 138-140.
 5. Семів Л. К. Управління персоналом в умовах становлення суспільства знань / Л. К. Семів, Р. А. Семів, П. П. Гаврилко // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 4 (7). – С. 12-16.
 6. Чубукова О. Ю. Підвищення кваліфікації кадрів підприємства в умовах невизначеності / О. Ю. Чубукова, З. Я. Шацька // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 171-178.
 7. Формування кадрової політики комерційного банку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankingi.blogspot.com/2012/02/blogpost_27.html (дата 21.07.2016). – Назва з екрану.

Химич І. Г.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів

Тимошик Н. С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів

*Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна*

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Управлінський аспект програми впровадження корпоративної культури на сучасному підприємстві повинен починатися, перш за все, з ідентифікації існуючих проблем, адже, від цього й залежатиме правильність побудови даної системи пріоритетів. Невірна ідентифікація може бути однією з головних невдач проведення такого заходу. Тому, для забезпечення цієї мети, необхідно визначити етапи формування корпоративної культури на підприємстві (рис. 1).

Професійне формування особливостей корпоративної культури на підприємстві є складним поетапним процесом участі та співпраці всього персоналу, оснований на великому зібранні даних, їх чіткого і скрупульозного аналізу та пошуку творчого, але реального та дієвого способу вирішення існуючої проблеми.

Рис. 1. Етапи формування корпоративної культури на підприємстві

Методами аргументації таких дій можуть послужити наступні характеристики нововведень, внесені до системи управління підприємством:

- 1) кількісна оцінка морально-етичного ефекту;
- 2) оперативне впровадження нових культурно-етичних норм та правил;
- 3) одержання, раніше недоступних всередині підприємства нових знань, практики та досвіду;
- 4) об'єктивність та конфіденційність розроблених рекомендацій.

Крім того, варто виділити декілька етапів професіоналізації корпоративної культурної в діяльності сучасних підприємств, з метою забезпечення їхньої конкурентоспроможності:

- зміна існуючого та традиційного значення культури в життєдіяльності суспільства, як загалом, так і в розвитку економіки, науки, виробництва тощо;
- включення культури до системи ринкових відносин (наприклад, корпоративна культура як предмет купівлі-продажу);
- виникнення спеціальної соціальної групи, яка формує та розвиває професійну корпоративну культуру, виробляє та підтримує її стандарти, досвід та практику;
- інституалізація корпоративної культури в системі суспільних відносин в конкретній країні.

Безумовно, запровадження корпоративної культури на підприємствах повинно здійснюватися на високому професійному рівні, інакше вона не буде потрібною на ринку. На сьогоднішній день, рівень ефективності корпоративної культури підприємства можна визначити тільки як професійний вид діяльності, виходячи із ступеня надання послуг, якості продукції, розробки проекту тощо.

Виникнення необхідності корпоративної культури визначається наявністю економічних та управлінських проблем у практичній діяльності господарюючих суб'єктів. Професійна корпоративна культура володіє та має можливість володіти інформацією для вирішення широкого кола питань, що стосуються економічної та управлінської діяльності підприємств. Адже, корпоративна культура – комплекс етичних норм та моральних принципів для підготовки та представлення рекомендацій для застосування та покращення ситуації в області економіки, фінансів, права, управління. Тобто, це комплекс професійних послуг, що забезпечить підприємству використання найбільш вигідного способу адаптації управлінського середовища в конкретній ринковій ситуації.

Основними задачами щодо формування корпоративної культури на підприємствах, повинні виступати:

- 1) для підприємства в цілому – підвищення конкурентоспроможності за рахунок покращення своїх управлінських та господарських можливостей;
- 2) для управлінців – пошук конкурентних переваг шляхом розвитку та використання корпоративної культури як найважливішого із активів підприємства;
- 3) для персоналу – гарантія заохочувальних та мотиваційних заходів;
- 4) для інвесторів – створення великого потенціалу для фірми через фінансові активи завдяки довірі;
- 5) для керівництва – знання та характер компетентності, досягнення успіху.

Взагалі, процес функціонування підприємства не може існувати без корпоративної культури тому, що це хоча і невидимий, проте, дуже відчутний чинник внутрішнього середовища підприємства, який проявляється в його діяльності, та й в існуванні загалом. Ефективними та постійно адаптованими до сучасних подій і всякого роду змін є тільки ті підприємства, які повсякчасно вдосконалюють свою корпоративну культуру. Адже, не даремно вона є однією із найважливіших складових елементів підприємства, що має формальні та неформальні аспекти, дослідження та співвідношення яких дозволяє ефективно створювати та розвивати успішне підприємство.

Шитова В. І.
студентка спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»

Ползікова Г. В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і маркетингу
*Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ

В умовах глобалізації для України, що інтегрується в міжнародне співтовариство і світове господарство, формування конкурентного фінансового ринку, що визначає майбутнє країни і світової економіки, стає пріоритетним завданням. Головні риси маркетингу: активізація використання маркетингових інновацій у різноманітних секторах фінансового бізнесу; орієнтація на конкуренцію; орієнтація фінансового бізнесу на конкурентні стратегії та стратегії зростання.

Чинник зовнішнього середовища фінансового маркетингу визначає межі розкриття фінансової інформації, регламентує різні процедури у сфері управління фінансами і фактично некерований з боку суб'єктів (недержавного сектору) фінансового маркетингу [1, с. 121].

Бажаючи забезпечити конкурентні позиції на ринку, підприємства впливають сформованим комплексом маркетингових інструментів (матеріальні і нематеріальні складові ринкової пропозиції, а також засоби, дослідження ринку або маркетингове планування), виконавчих функцій, які впливають на ринок (просування товару, продаж, поставки товарів тощо).

Недостатнє розуміння і недостатнє використання механізмів фінансового маркетингу на практиці обумовлює низький рівень ефективності планування фінансового маркетингу суб'єктами фінансової діяльності та обмежує динамічний розвиток фінансового сектору економіки України [2, с. 191].

Різні аспекти проблеми розвитку фінансового сектору економіки з точки зору маркетингу досліджували: М. Баханова, В. Голуб, Л. Данченко, Є. Денисова, О. Дейнека, С. Єгорова, О. Жаворонкова, Е. Охендзан, І. Пешкова, Л. Романенко, Н. Реброва та інші. Зокрема, у працях вітчизняних науковців і фахових джерелах інформації фінансовий маркетинг розглядається як системний підхід до управління процесами реалізації фінансових активів та їх накопичення інститутами фінансового сектору економіки [1, с. 92].

На теперішній час фінансовий маркетинг є однією з форм маркетингу, яка досить швидко розвивається. Маркетингові дослідження у сфері фінансів охоплюють процес від пошуку нових ідей і видів фінансових активів до їх використання кінцевим споживачем. У цьому випадку маркетингові дослідження

охоплюють: фінансові активи; вкладники («інвестори – покупці», «інвестори – продавці»); фінансові ринки; місця (пункти) реалізації; реклама тощо [3, с. 335].

Результатом розвитку маркетингу є велика різноманітність маркетингових інструментів, що обумовлено зокрема відмінністю виконуваних функцій, сферою застосування, тривалістю викликаних наслідків, а також вимогами щодо мінімальних обсягів витрат, необхідних для досягнення очікуваної реакції ринку. Формування комплексу маркетингу є, складною оптимізаційною проблемою, сутність якої міститься у прямуванні до отримання найкориснішого для підприємства співвідношення між кінцевим результатом маркетингового впливу і пов'язаними з ним витратами. У традиційному представленні комплекс маркетингу складений з:

- товару (основні і додаткові функції товару, асортиментна програма, назва товару, упакування, послуги, пов'язані з товаром тощо);
- ціни (основна ціна, знижки, умови платежів, кредит тощо);
- дистрибуції (система каналів дистрибуції і логістичні рішення, які стосуються організації поставок товарів для споживачів);
- просування (особистий продаж, реклама, засоби стимулювання продажу, заходи по зв'язкам з громадськістю тощо).

З точки зору принципу економічності заходів, загалом, можливі два способи підходу до розв'язання проблеми оптимізації комплексу маркетингу:

1) орієнтація на мінімізацію повних витрат отримання бажаної результативності маркетингових заходів,

2) орієнтація на досягнення найбільшого ефекту застосування комплексу маркетингу при закладеному обмеженні витрат.

У першому випадку бюджет маркетингу попередньо не визначений, виникає як результат витрат, необхідних для досягнення запланованого мети при допомозі певної стратегії і маркетингової програми. Хоча на практиці він рідко застосовується у повній мірі, адже навіть найбагатші підприємства не можуть абстрагуватися від бюджетних обмежень. Виникає з цього необхідність розв'язання обговорюваної проблеми на двох етапах прийняття рішень:

1) визначення сили (інтенсивності) маркетингового впливу, потрібної з точки зору закладених цілей і умов їх реалізації, вираженої загальною квотою витрат, що передбачаються на цю мету,

2) співставлення комплексу маркетингових інструментів, забезпечуючих отримання бажаної інтенсивності впливу при збереженні принципу економічності заходів.

Інтенсивність впливу на ринок залежить не тільки від квоти призначених на цю мету витрат, але також від способу їх використання у формі певного комплексу маркетингових інструментів, який може змінюватися в результаті пошуку і впровадження все ефективніших інструментальних стратегій. Крім того,

реакції покупців залежать не тільки від інтенсивності маркетингового впливу даного підприємства, але також інтенсивності протилежного впливу конкурентів, а також від змін потреб покупців, викликані немаркетинговими чинниками (доходи, демографічні чинники, стиль життя тощо). Після визначення величини бюджету, що вимагається з причини задуманої інтенсивності впливу на ринок, проблема формування комплексу маркетингу скорочується до форми, характерної для другого із згаданих підходів: максимізації ефекту при закладеному ліміті витрат. Такий підхід є типовим для підприємств, для яких через існуючий досвід або обмежені фінансові можливості, вихідним пунктом для конструювання програми маркетингових заходів є попередньо встановлений бюджет, а не чітко визначені кількісні цілі. Визначення цілей в такому випадку обмежується до описових вказівок [4, с. 181].

При реалізації заходів фінансового маркетингу найбільш визначальним інструментом є організація системи стратегічного та оперативного фінансового маркетинг-контролінгу, що розглядається як система організації контролінгу результатів управління фінансовою діяльністю на різних рівнях і сегментах. Ця система включає підсистеми контролю і аудиту, які передбачають здійснення планування, організації, обліку, контролю, ревізії й оцінки результатів реалізації концепцій, стратегій і планів фінансового маркетингу, ефективності заходів, що здійснюються для досягнення тактичної і стратегічної мети фінансового маркетингу.

При цьому слід мати на увазі, що заходи фінансового маркетингу, шляхи і методи їх реалізації не є предметом фінансового маркетинг-контролінгу. Фінансовий маркетинг-контролінг є концептуальною і методичною основою інтеграції та координації процесу управління фінансовим маркетингом, інструментом формування й обліку майбутніх зворотних зв'язків у системі управління фінансовим маркетингом.

В наявній економічній літературі з проблем вивчення фінансового маркетингу як функції фінансового менеджменту чітко виділяються два основні підходи до його поділу на маркетинг державних фінансів і маркетинг фінансів суб'єктів господарювання. На теперішній час у вітчизняній економічній літературі переважають напрями і розробки, що розглядають фінансовий маркетинг як системний підхід до управління процесами реалізації фінансових активів та їх накопичення інститутами фінансового ринку України [5, с. 175].

Література:

1. Карич Д. Маркетинг на підприємствах АПК / Д.Катрич. К.: Бібліотечка газети «Селянська біржа», 2014. – 176 с.
2. Білявцева М.І. Маркетинговий менеджмент: навч. посібник / [Під заг. ред. М.І. Білявцева та В.Н. Воробйова]. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 407 с.

3. Котлер Ф. Маркетинг. Менеджмент: Аналіз, планування, контроль / Ф. Котлер. Пер. з англ.; М. Бугаєв та ін. – СПб.: Пітер Ком, 2017. – 896 с.
4. Береславський, А. С. Необхідність регіонального розвитку / А. С. Береславський // Центр навчальної літератури – 2017. – 260 с.
5. Каракай Ю. В. Роль маркетингу в просуванні інноваційних товарів /Ю. В. Каракай // Регіональні проблеми та перспективи розвитку ринків збуту промислової продукції: тези доповідей науково-практичної конференції. – К.: УкрІНТЕІ, 2016. – Том 2. – С. 188-189.

Юрченко К. В.

магістрант

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

ВИХІД ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ НА ІНОЗЕМНІ ФОНДОВІ БІРЖІ ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Фінансовий ринок відіграє визначальну роль для національної економіки, оскільки на ньому акумулюються та трансформуються тимчасово вільні кошти, активізується розподіл фінансових ресурсів між різними сферами економіки, в результаті чого забезпечується макроекономічна стабілізація. Важливе значення на цьому ринку займає фондова біржа. У порівнянні із країнами з розвинутою ринковою економікою, діяльність фондових бірж України є недостатньо ефективною, має значну кількість проблем, що наразі характерні для біржової діяльності в Україні в цілому та фондових бірж зокрема.

Саме тому альтернативою є залучення фінансових ресурсів шляхом виходу вітчизняних компаній на іноземні фондові ринки, яке поступово нарощує все більші обсяги. Серед порівняно нових для українських компаній способів залучення інвестиційних ресурсів на особливу увагу заслуговує IPO (Initial Public Offering) – первинне публічне розміщення акцій. За останні роки на ринку первинного розміщення акцій чітко простежуються такі тенденції:

- на фондових ринках зареєстровано відмінні показники ліквідності;
- зростає конкуренція між світовими фондовими біржами;
- на місцевих біржах активно проходить публічне розміщення акцій великих компаній;
- значно зросла кількість альтернативних джерел фінансування, зокрема, з'явилися фонди прямих інвестицій [5, с. 404].

Українські компанії та їхні фінансові консультанти прагнуть співпрацювати в першу чергу з Лондонською, Франкфуртською та Варшавською біржами. Однією з

найбільш привабливих бірж за критерієм співвідношення вимог, вартості, термінів розміщення і можливого обсягу залучення коштів вважають Франкфуртську фондову біржу.

Серед вітчизняних компаній, які здійснили IPO на західному ринку стала в 2005 році Ukrproduct Group – компанія, яка займається випуском і торгівлею молочною продукцією. Слідом за нею нафтогазовидобувна компанія Cardinal Resources, якій вдалось залучити 10,6 млн фунтів стерлінгів. Наступною була інвестиційна компанія «XXI століття», яка залучила 139 млн дол.

На жаль, мінімум у половини випадків вітчизняні емітенти зазнають невдачі в IPO. Так, із 33 українських компаній, які проводили IPO в 2005–2013 роках, менше десяти принесли прибуток інвесторам. Серед них агропромисловий холдинг «Астарта», компанія з агропромислового сектора «Кернел», підприємство з гірничо-металургійного сектора «Ferrexpo», «Метінвест» і «Миронівський хлібопродукт». Акції інших компаній-емітентів продемонстрували обвальне падіння.

Остання активність українських підприємств на ринку IPO спостерігалася у 2013 році, коли на ринок вийшла група компаній Cereal Planet. 2011–2013 рр. відзначилися світовою тенденцією скасування або перенесення процедури IPO. Практика свідчить, що скасування або перенесення процедури IPO відбувається через несприятливу або мінливу кон'юнктуру фондового ринку [4, с. 313-314].

Головними причинами, чому вітчизняні компанії надають перевагу розміщенню на іноземних фондових біржах є ряд переваг, які їм властиві:

- залучення довгострокових фінансових ресурсів, які не потрібно повертати;
- придбання капіталізації;
- покращення фінансового стану підприємства;
- можливість залучення інвестицій в майбутньому на більш вигідних умовах;
- поліпшення процесу диверсифікації шляхом купівлі – продажу підприємств, їх злиття, поглинання чи приєднання;
- поліпшення репутації, іміджу підприємства;
- забезпечення ліквідності;
- мотивація та збереження персоналу [1, с. 101].

Підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що IPO є одним із перспективних інструментів залучення інвестиційних ресурсів компаніями і має низку переваг порівняно з кредитуванням та випуском облігацій. В той же час здійснення первинного публічного розміщення акцій є найскладнішою процедурою порівняно з іншими способами залучення капіталу. Рішення підприємства про здійснення IPO має базуватися на ретельному економічному обґрунтуванні його доцільності та можливості проведення. Не зважаючи на те, що більшість вітчизняних підприємств ще не готові до публічного рівня ведення бізнесу, здійснені IPO свідчать про перспективність розвитку цього напрямку.

Література:

1. Давиденко, Н. М. Переваги залучення фінансових ресурсів аграрними корпораціями шляхом виходу на іноземні фондові біржі. *Облік і фінанси*, 2012, 3: 96-101.
2. Калинець, К. С. Аналіз світового досвіду організації фондової біржі в контексті можливостей його використання в Україні. *Регіональна економіка*, 2009, 3: 182-191.
3. Косова, Т. Д.; Ярошевська, О. В. Біржові механізми залучення іноземного капіталу вітчизняними корпораціями. *Інвестиції: практика та досвід*, 2016, 22: 9-12.
4. Кравченко, Т. В.; Данильченко, О. С. ІРО українських компаній як стратегічний напрям підвищення конкурентоспроможності економіки України в умовах євроінтеграції. Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків. Редакційна колегія, 2018, 311.
5. Музиченко, А. Г. Залучення фінансових ресурсів компаніями України шляхом виходу на іноземні фондові біржі. *Вісник Донецького Національного університету: серія економіка і право*, 2009, 1: 404-409.
6. Старостенко, Г. Г., Торшин Є. О. (2011). Первинне публічне розміщення акцій на Варшавській фондовій біржі: український погляд. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*, (1), 549-558.

СЕКЦІЯ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Котробай О. А.

студентка

Науковий керівник: **Яцунська О. С.**

кандидат економічних наук,

старший викладач

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

В даний час виробництво неможливо без конкурентоспроможної продукції, яку реалізують на зовнішніх і внутрішніх збутових ринках. Для безперервного здійснення виробничого процесу потрібна достатня кількість виробничих запасів, які є однією з важливих частин активів підприємства.

Проблема обліку запасів на підприємствах є досить актуальною, оскільки важливим є питання щодо вирішення пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів до вимог оптимізації, оперативності та достовірності надання інформації [1, с. 8].

Головними завданнями обліку виробничих запасів є забезпечення контролю за їх рухом і правильністю використання, дотримання встановлених норм запасів і їх витрат, своєчасне виявлення невикористаних матеріалів, що підлягають реалізації і отримання точних відомостей про їх залишки на складах і забезпечення зберігання.

Вагомий внесок у дослідження проблем обліку виробничих запасів зробили такі вітчизняні науковці, як Ф.Ф. Бутинець, М.В. Кужельний, В.Г. Лінник, В.С. Рудницький, Н.М. Ткаченко, В.В. Сопко, О.В. Сайко, О.М. Рибалко та ін.

Головною метою діяльності підприємства є створення конкурентоспроможної продукції з високими споживчими якостями, для виробництва якої потрібна раціональна організація виробничих запасів. Отже наявність менших за обсягом, але більш ліквідних запасів означає, що менша сума наявних фінансових ресурсів знаходиться в запасі. Накопичення великих запасів свідчить про спад активності підприємства. Великі понадпланові запаси призводять до заморожування оборотного капіталу, сповільненню його оборотності, в результаті чого погіршується фінансовий стан підприємства. У той же час недостатня кількість запасів також негативно впливає на фінансовий стан підприємства, через те, що скорочується обсяг виробництва продукції, зменшується сума прибутку [4].

Облік запасів на підприємстві регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Згідно з П(С)БО 9, запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [2].

Дослідження організації обліку виробничих запасів та застосування типових форм первинних документів показують на ряд недоліків, які, потребують додаткового вивчення з метою врегулювання. Зокрема це стосується дублювання записів у бухгалтерських документах та необхідності підвищення їх контрольної функції. А тому, актуальним залишається питання зменшення трудомісткості складання первинних документів з одночасним забезпеченням наявності вичерпної інформації про здійснювані операції з метою контролю за правильністю їх відображення в обліку [3].

Для вирішення даного питання необхідно, в першу чергу, відредагувати документи, в яких відбувається повторення інформації, що не є суттєвою – це прискорить процес документального оформлення. А для того, щоб підвищити контрольну функцію – додати в журналі реєстрації графу «прострочені».

Також, аналізуючи в цілому діяльність деяких підприємств з обліку виробничих запасів, можна виокремити наступні негативні аспекти:

- складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, що полягає у використанні підприємствами бартерного обміну, більше того, обміну на неподібні активи;
- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;
- невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів;
- обмеженість контролю використання виробничих запасів тощо.

Крім самого обліку важливе значення має питання перевірки, тобто ревізії запасів на підприємстві. Відсутність єдиної методичної основи та аспектів оптимізації призвели до схоластичного підходу в розвитку облікової системи, в тому числі й запасів.

Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

Література:

1. Безверхий К.В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект / К.В. Безверхий // Облік і фінанси. – 2014. – № 2. – С. 8-13.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]: затв. Наказом М-ва фінансів України від 20.10.99 р. № 246. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>). – Назва з екрану.
3. Михалевич С.Г. Первинний облік надходження виробничих запасів та шляхи його вдосконалення / С.Г. Михалевич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/99.pdf. – Назва з екрану.
4. Янчук В.І. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві / В.І. Янчук, О.В. Кипоренко // Збірник наукових праць ВНАУ. – Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3(69). – Том 2. – С. 229-234.

Пінчук Т. А.

доцент кафедри обліку, аудиту і оподаткування

Терлецька К. О.

магістрант

Херсонський національний технічний університет

м. Херсон, Україна

ОБЛІК СПИСАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

У бюджетній сфері, як і в будь-якій іншій сфері господарювання, у процесі діяльності, пов'язаної з наданням послуг соціально-культурного, наукового та іншого характеру, має місце втрата засобами праці своїх початкових властивостей. Крім того, може мати місце і втрата самих засобів праці з різних причин. У зв'язку з цим постають питання, що робити установі з такими засобами праці у формі необоротних активів, в т. ч. у формі основних засобів: відремонтувати, передати чи списати, та як ці операції відобразити у бухгалтерському обліку.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності суб'єктів державного сектору інформації про основні засоби визначає Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 12.10.10 р. № 1202 (далі – НП(С)БОДС 121) [1].

У п. 4 розд. VI НП(С)БОДС 121 зазначено, що вибуття основних засобів здійснюється у порядку, визначеному законодавством. Ця норма посилається на відповідний Порядок списання об'єктів державної власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.07 р. № 1314 (далі – Порядок

№ 1314) [2]. Цей Порядок визначає механізм списання об'єктів державної власності, в т. ч. основних засобів.

Порядком №1314 визначено, що списанню підлягає майно, що не може бути в установленому порядку відчужене, безоплатно передане державним підприємствам, установам чи організаціям та щодо якого не можуть бути застосовані інші способи управління (або їх застосування може бути економічно недоцільне), у разі, коли таке майно морально чи фізично зношене, непридатне для подальшого використання суб'єктом господарювання, зокрема у зв'язку з будівництвом, розширенням, реконструкцією і технічним переоснащенням, або пошкоджене внаслідок аварії чи стихійного лиха, або виявлене в результаті інвентаризації як нестача.

При цьому майно, виявлене в результаті інвентаризації як нестача, списується з подальшим його відображенням в бухгалтерському обліку в порядку, встановленому Мінфіном.

Морально застаріле та фізично зношене майно, придатне для подальшого використання, може передаватися до сфери управління місцевих органів виконавчої влади з подальшим його закріпленням за відповідними закладами, установами та організаціями.

Списання майна здійснюється суб'єктом господарювання, на балансі якого воно перебуває, на підставі прийнятого суб'єктом управління рішення про надання згоди на його списання. Під час списання майна враховують також особливості правового режиму майна, наявність установлених законодавчими актами обтяжень чи обмежень щодо розпорядження майном.

Без погодження із суб'єктом управління – за рішенням керівника установи можна списувати повністю амортизовані основні засоби, первісна (переоцінена) вартість яких становить менше 20 тис. грн. Якщо ж вартість об'єкта списання вище або списуються основні засоби, на які 100%-й знос не нараховано, то потрібно отримати згоду суб'єкта управління.

Органи (установи), які КМУ визначив суб'єктами управління, списують держмайно, яке перебуває на їхньому балансі, за рішенням керівників цих органів (установ).

Для встановлення факту непридатності основного засобу, неможливості та недоцільності його відновного ремонту, а також для оформлення документів на списання майна утворюється комісія із списання майна, головою якої є заступник керівника суб'єкта господарювання, а членами – головний бухгалтер або його заступник, працівники інженерних, технічних, технологічних, будівельних, обліково-економічних та інших служб суб'єкта господарювання, а також залучені за вимогою суб'єкта управління його представники та інші фахівці.

За результатами роботи складається протокол засідання комісії, у якому зазначаються пропозиції щодо шляхів використання майна, списання якого є

недоцільним, заходи з відшкодування вартості майна, в результаті інвентаризації якого виявлена нестача, чи розукомплектованого. До цього протоколу додають:

- акт інвентаризації майна, що пропонується до списання;
- акти технічного стану майна,
- акти на списання майна, типові форми яких затверджені наказом МФУ від 13.09.2016 р. № 818 [3];
- інші документи, наприклад, копія акту про аварію, висновки відповідних інспекцій, державних органів тощо.

Протокол засідання комісії, акт інвентаризації, акти на списання майна та технічного стану затверджуються керівником суб'єкта господарювання.

Розбирання та демонтаж майна, що пропонується до списання, проводиться тільки після прийняття відповідним суб'єктом управління рішення про надання згоди на його списання.

Усі вузли, деталі, матеріали та агрегати розібраного та демонтованого обладнання, придатні для ремонту іншого обладнання чи для подальшого використання, а також матеріали, отримані в результаті списання майна, оприбутковуються з відображенням на рахунках бухгалтерського обліку запасів. Отримані в результаті списання майна основні засоби оприбутковуються з відображенням на рахунках бухгалтерського обліку основних засобів.

У бухгалтерському обліку установи, з балансу якої списується майно, визначається фінансовий результат від списання основних засобів як різниця суми отриманого доходу і залишкової вартості основного засобу, непрямих податків і витрат, пов'язаних з їх списанням. Відображення операцій здійснюється відповідно до Типової кореспонденції № 1219 [4].

У місяці вибуття об'єкта основних засобів нараховується амортизація (абз. 3 п. 4 розд. V Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 23.01.15 р. № 11 [5]): Д-т субрах. 8014, 8114 «Амортизація» К-т субрах. 1411 «Знос основних засобів».

Бухгалтер списує з балансу установи:

- залишкову вартість основного засобу кореспонденцією Д-т субрах. 8411 «Інші витрати за обмінними операціями» К-т рах. 10 «Основні засоби»;
- суму накопиченого зносу кореспонденцією Д-т субрах. 1411 «Знос основних засобів» К-т рах. 10 «Основні засоби».

Все що установа отримала від списання основних засобів, слід відобразити у бухгалтерському обліку. Так, інші основні засоби оприбутковуються на субрахунки бухгалтерського обліку основних засобів. Придатні для ремонту матеріали, вузли, деталі, агрегати оприбутковуються як запаси на субрахунках:

- 1513 «Будівельні матеріали»;

- 1515 «Запасні частини»;
- 1517 «Сировина і матеріали»;
- 1518 «Інші виробничі запаси».

Непридатні деталі, матеріали оприбутковуються як вторинна сировина (брухт) на субрахунку 1815 «Активи для розподілу, передачі, продажу».

Оприбутковані матеріальні цінності, отримані від списання основних засобів, визнаються доходом спеціального фонду з відображенням їх суми за К-т субрах. 7112 «Дохід від оприбуткування активів, раніше не врахованих в балансі». А оприбуткований брухт визнається доходом спеціального фонду з відображенням його суми за К-т субрах. 7211 «Дохід від реалізації активів».

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затверджене наказом МФУ від 12.10.2010 р. № 1202.
2. Порядок списання об'єктів державної власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.07 р. № 1314.
3. Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затверджений наказом МФУ від 13.09.2016 р. № 818.
4. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджет-них коштів та державними цільовими фондами, затверджена наказом МФУ від 29.12.2015 р. № 1219.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектора, затверджені наказом МФУ від 23.01.2015 р. № 11.

Рак Ю. В.
студентка

*Черкаський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи
м. Черкаси, Україна*

ЗАВДАННЯ З НАДАННЯ ОБГРУНТОВАНОЇ ВПЕВНЕНОСТІ

Попит на достовірну фінансову інформацію у сучасних умовах господарювання є досить значним. Саме аудит має змогу забезпечити повну перевірку фінансової звітності та має на меті надання її користувачам обґрунтованої впевненості у визнанні, оцінці, поданні, відповідності та розкритті в усіх суттєвих аспектах об'єкта аудиту. Прийняття та введення в дію з 1 жовтня поточного року Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1] направлено саме на забезпечення високого рівня достовірності фінансової інформації суб'єктів господарювання в Україні.

Завдання з надання впевненості – це завдання, виконуючи які, аудитор надає висновок, призначений підвищити ступінь довіри зовнішніх користувачів фінансової звітності щодо її повноти та відповідності законодавчим і нормативним критеріям.

Впевненість – це ступінь довіри користувача до достовірності предмета перевірки аудитором. Завдання з надання впевненості поділяють на:

1) завдання з надання обґрунтованої впевненості (Reasonable assurance engagement);

2) завдання з надання обмеженої впевненості (Limited assurance engagement).

Виконання завдання з надання обґрунтованої впевненості (аудиту) передбачає зменшення ризику недостовірного висновку аудитора до прийнятно низького рівня та забезпечує позитивну форму звіту аудитора [2]. Позитивна форма аудиторського звіту стверджує високий, але не абсолютний рівень впевненості про те, що інформація, яка пройшла аудиторську перевірку, не містить суттєвих викривлень.

Аудит як процес виконання завдань з надання обґрунтованої впевненості за Міжнародними стандартами аудиту складається з трьох основних етапів:

- попереднього вивчення обставин завдання;
- формування складу і структури завдання;
- виконання завдання.

Обґрунтована впевненість досягається обов'язковим застосуванням у повному обсязі визначених стандартами аудиторських процедур [3].

Визначальним при проведенні завдання з надання впевненості є отримання достатніх та відповідних доказів, на яких ґрунтуватиметься аудиторський звіт. Достатність є мірою кількості доказів. Відповідність є мірою якості доказів, тобто, їх доречності та достовірності.

Достатні докази в завданні з надання обґрунтованої впевненості отримують як частину повторюваного, систематичного процесу, який складається з:

а) отримання розуміння предмета перевірки та інших обставин завдання, у тому числі розуміння внутрішнього контролю;

б) оцінки ризиків можливості суттєвого викривлення інформації про предмет перевірки;

в) перевірки об'єкта аудиту, яка чітко зв'язана з визначеними ризиками, застосовуючи поєднання аудиторських методів і прийомів;

г) оцінювання достатності та відповідності доказів.

Завдання з надання обґрунтованої впевненості складається з таких елементів:

1) тристоронні відносини; 2) предмет; 3) критерії; 4) аудиторські докази; 5) аудиторський звіт.

Природа тристоронніх відносин впливає на дотримання етичних вимог і характеристик завдання з надання впевненості. Виконання завдань з надання

впевненості передбачає участь у цьому процесі трьох окремих сторін, а саме аудитора, відповідальної сторони за предмет перевірки, користувача підсумкового документа за наслідками виконання завдання.

Предметом завдання з надання впевненості може бути будь-який фізичний об'єкт та інформація (фінансова та нефінансова) з цього об'єкта, яка вже сформована у процесі діяльності суб'єктів господарювання: первинні документи, облікові книги та реєстри, фінансова, статистична, управлінська звітність тощо, для яких інформацією з предмета можуть бути визнання, оцінка, подання, відповідність та розкриття інформації; фінансові показники (ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість тощо), для яких інформацією з предмета можуть бути визнання, оцінка, подання, відповідність та розкриття інформації; загальноекономічні показники (рентабельність, продуктивність тощо), для яких інформацією з предмета може бути оцінка ефективності; фізичні та інші характеристики (потужність, енергоспоживання, пропускна здатність, характеристики родючості ґрунтів, забрудненість навколишнього середовища тощо), для яких інформацією з предмета можуть бути подання та розкриття інформації, оцінка ефективності або відповідності; системи та процеси (система оплати праці та матеріального стимулювання, система внутрішнього контролю підприємства, системи інформаційних технологій та інформаційної безпеки тощо), для яких інформацією з предмета може бути оцінка ефективності або відповідності; поведінка та діяльність (корпоративне управління, відповідність законодавству чи іншим вимогам дій посадових осіб, управління трудовими ресурсами тощо), для яких інформацією з предмета можуть бути оцінка ефективності або відповідності.

Критерії – це контрольні показники, що використовуються для оцінювання, вимірювання, подання та розкриття предмета аудиту. Важливо, щоб прийняті критерії мали певні характеристики: значимість, повноту, надійність, нейтральність, зрозумілість. Як критерії для оцінювання або вимірювання предмета завдання з надання обґрунтованої впевненості не використовують очікування, судження або власний досвід аудитора.

Аудиторські докази – інформація, яка одержана аудитором для обґрунтування думки аудитора, на якій ґрунтується підготовлений ним аудиторський звіт. Аудиторські докази складаються з первинних документів та облікових записів, що є основою фінансової звітності, а також підтверджувальної інформації з інших джерел. Аудитор повинен мати таку кількість аудиторських доказів, яка б забезпечила спроможність зробити необхідні висновки на рівні обґрунтованої впевненості.

Результатом виконання завдання з надання впевненості є письмовий висновок з надання впевненості, зміст якого має відповідати рівню впевненості.

Таким чином, концепція обґрунтованої впевненості пов'язана з накопиченням такого обсягу аудиторських доказів, який забезпечить зменшення ризику недостовірного висновку аудитора щодо суттєвих викривлень у фінансових звітах до прийнятно низького рівня. Обґрунтована впевненість досягається обов'язковим застосуванням у повному обсязі аудиторських процедур, визначених Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг.

Література:

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2016-2017 року. Частина I [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть1.pdf
3. Гедз М.Й. Забезпечення принципу об'єктивності виконання завдань з надання впевненості / М.Й. Гедз // Стратегія розвитку аудиту в умовах глобалізації економічних відносин: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 31 берез. – 1 квіт. 2016 р.) / відп. ред. А.А. Мазаракі. – Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – С. 21-23.

Сушко Н. І.

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач відділу методології бухгалтерського обліку

*Науково-дослідний фінансовий інститут
Державної навчально-наукової установи
«Академія фінансового управління»
м. Київ, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ: ПРАКТИКА ЄС

У другому виданні Глобального дослідження з обліку і звітності центральних урядів (PwC Global survey on accounting and reporting by central governments 2nd edition) відзначається, що наразі зростає визнання важливості належного обліку і управління державними фінансами як ключових засобів досягнення стійкості державних фінансів.

Основними цілями реформи принципів бухгалтерського обліку в державному секторі ЄС є: підвищення прозорості бюджету; досягнення порівнянності даних всередині держав ЄС і між ними; мінімізувати невідповідність між принципами бухгалтерського обліку та бюджетної звітності. ЄС проявляє інтерес до надійної системи фінансової та статистичної звітності.

Глобалізація світової економіки і фінансових ринків сприяли визнанню МСБОДС як єдиного зводу міжнародних правил обліку для підготовки порівняльної і високоякісної фінансової звітності державного сектора.

Їх застосування сприяє створенню кращої управлінської інформації для прийняття рішень, підвищенню ефективності обслуговування і стійкості державних фінансів.

Всі уряди повинні складати високоякісні та прозорі фінансові звіти, які заслуговують на довіру на основі міжнародно визнаних МСБОДС або еквівалентних стандартах. Це ключова особливість демократичної підзвітності, а також спосіб поліпшити якість управлінської інформації для прийняття рішень, що сприяє підвищенню ефективності обслуговування і стійкості державних фінансів.

МСБОДС виділяються в якості глобальної довідкової основи для реформ обліку за методом нарахувань.

Тенденція до ведення обліку за методом нарахування проявляється на всіх континентах, причому найбільше зрушення очікується для країн, що не входять в ОЕСР [1, с. 6].

В більшості європейських держав у системах бухгалтерському обліку державного сектору застосовують на всіх рівнях управління метод нарахування або модифікований метод нарахування.

Сутність методу нарахування полягає у наступному. Активи, пасиви, капітал, доходи, витрати, господарські операції та події відображаються в бухгалтерському обліку в момент їх здійснення (або фактичного отримання), а не в момент, коли за ними отримують або виплачують грошові кошти та їх еквіваленти. При запровадженні методу нарахування не відмовляються від касових баз даних. Інформація про гроші кошти залишається важливою, і у багатьох країнах використовується як основа для державного бюджетування.

Сутність модифікованого методу нарахування. За цим методом операції реєструються не за потоками грошових коштів, а відразу при їх здійсненні (нараховуються доходи і витрати, визнаються активи і зобов'язання). В даному випадку має місце одна особливість – метод не передбачає нарахування амортизації, тобто нефінансові активи або активи, придбані при модифікованому методі нарахувань, після їх придбання відразу списуються на витрати. Зроблено це було для полегшення обліку, проте це породило проблему обліку фактичної вартості активів.

Узагальнена інформація щодо методів ведення бухгалтерського обліку на різних рівнях управління узагальнена в таблиці 1.

**Методи ведення бухгалтерського обліку, що використовуються
у державах-членах ЄС на центральному та місцевому рівнях**

Метод ведення обліку	Країни-члени ЄС	
	Центральний рівень	Місцевий рівень
Касовий метод	Італія	Болгарія, Італія
Модифікований касовий метод	Німеччина, Болгарія, Іспанія, Фінляндія, Греція, Угорщина, Італія, Мальта, Нідерланди, Португалія, Словенія	Австрія, Іспанія, Угорщина, Португалія*
Метод нарахувань	Австрія (з 2013 р.), Бельгія, Естонія, Франція, Литва, Португалія, Великобританія, Словаччина, Швеція	Німеччина, Бельгія*, Естонія, Франція, Греція, Литва, Мальта, Нідерланди, Португалія*, Великобританія, Словаччина, Швеція
Модифікований метод нарахувань	Австрія (до 31.12.2012 р.), Бельгія, Латвія, Чехія, Румунія	Бельгія*, Фінляндія, Латвія, Чехія, Румунія, Словенія

* – за цими країнами у літературі міститься різна інформація з даного питання

Складено автором за [2]

За результатами дослідження можна зробити висновок, що у Австрії, Кіпрі, Данії, Німеччині, Угорщині, Ірландії, Італії, Люксембурзі, Португалії, Голландії та Словенії в державному секторі застосовуються змішані системи бухгалтерського обліку. Тобто ці держави-члени ЄС на практиці використовують різні методи ведення бухгалтерського обліку для різних рівнів уряду.

Наприклад, Австрійський центральний уряд з 2013 року запровадив бухгалтерський облік за методом нарахувань. Проте рівень місцевого самоврядування працює за модифікованим касовим методом.

У Німеччині державний облік може вести за касовим методом або за методом нарахування. Система державного обліку на центральному рівні складається з двох компонентів: бюджетного обліку на основі зобов'язань і рудиментарного фінансового обліку. На місцевому рівні кожна Земля має право регулювати систему обліку для муніципалітетів, які перебувають на її території. Тому методи бухгалтерського обліку відрізняються.

У Словенії та Угорщині – різні бухгалтерські звіти готуються на різних бухгалтерських базах.

Отже, досвід країн-членів ЄС свідчить про існуючу практику застосування різних методів обліку центральними органами та органами місцевого самоврядування. Такі підходи формувалися під впливом різних чинників, зокрема: форм державного устрою; національного законодавства; органів регулювання з питань бухгалтерського обліку в державному секторі.

Порівнюючи із практикою України слід відмітити, що у національному законодавстві чітко визначені підходи стосовно застосування єдиних підходів всіма суб'єктами державного сектора, якими є розпорядники бюджетних коштів, Державна казначейська служба України та фонди загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, повинні застосовувати єдині підходи щодо методології бухгалтерського обліку та складання звітності (п. 4 розд. I НП(С)БОДС 121 «Основні засоби») [3].

Бюджетні установи та органи Казначейства за операціями з виконання державного і місцевих бюджетів за нормами ст. 56 Бюджетного кодексу України мають вести бухгалтерський облік та відповідно до ст. 58 складати фінансову звітність за НП(С)БОДС та іншими нормативно-правовими актами, затвердженими Міністерством фінансів України [4].

З огляду на те, що відповідно до ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на принципах: повного висвітлення; автономності; послідовності; безперервності; нарахування; превалювання сутності над формою; єдиного грошового вимірника та іншими принципами, визначеними НП(С)БОДС [5], то всі суб'єкти державного секторі мають застосовувати при веденні обліку і складанні звітності принцип нарахування, який передбачає відображення доходів і витрат у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Література:

1. Towards a new era in government accounting and reporting. URL: <https://www.pwc.com/my/en/assets/publications/towards-new-era-in-govt-accounting-reporting.pdf>.
2. Towards a new era in government accounting and reporting. URL: <https://www.pwc.com/my/en/assets/publications/towards-new-era-in-govt-accounting-reporting.pdf>.
3. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-142456-17>.

Бабенко Л. В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування

Ференц Є. В.
магістр зі спеціальності «Облік і оподаткування»
*Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ РУХУ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Відносини між окремими ланками технологічного процесу виробництва і реалізації агропромислової продукції в значній мірі формуються в умовах невизначеності і нестійкості ринкового середовища. Для досягнення успіху в підприємницькій діяльності вже недостатньо користуватися тільки маркетинговими підходами щодо пошуку каналів придбання та реалізації. Необхідно розробляти високоефективні способи і методи управління потоковими процесами. Одним із найбільш прогресивних науково-прикладних напрямків є логістика, яка у взаємозв'язку з маркетингом та чіткою системою управлінського обліку на сьогодні являє ідеальний варіант системи управління в економіці.

Слово «логістика» (від грецького *logistike* – майстерність підраховувати, міркувати) відоме ще з часів римської імперії, де службовці, що займалися розподілом продуктів харчування, називалися «логістами» або «логістиками». Наукою логістика стала завдяки розвитку військової справи. Так, візантійський цар Леон VI (865–912 р. н. е.) вважав, що завданням логістики є належне і своєчасне постачання армії зброї і військового майна, своєчасне піклування про її потреби та відповідна підготовка кожного акту військового походу через керування і розпорядження рухом і розподілом власних збройних сил [2, с. 58]. Це визначення, не зважаючи на військову специфіку, має принципову схожість із сучасними формулюваннями завдань логістики. Логістикою називають науку, яка займається переміщенням та зберіганням продукції та сировини для забезпечення виробництва та продажу. Логістика стала міжнародним терміном і її зміст визначають такими термінами, як: розподіл, фізичне забезпечення, фізичний розподіл, розуміючи під цими термінами наступне: розподіл – вид діяльності, куди входить реклама, реалізація, транспортування продукції і надання послуг покупцям. Фізичний розподіл охоплює ту частину системи логістики, яка пов'язана з доставкою продукції від продавця до користувача, а фізичне забезпечення – ту частину системи логістики, яка здійснює рух сировини і матеріалів від постачальника або джерела сировини.

В залежності від того, на якій стадії руху товаропотоку здійснюються логістичні дослідження, виділяють декілька видів логістики:

– логістика постачання або заготівельна логістика – визначаються канали забезпечення виробництва сировиною та матеріалами та управління рухом запасів від постачальника сировини до складських приміщень виробника або розподільчих складів;

– виробнича логістика – управління та контроль за просуванням запасів та напівфабрикатів через всі стадії виробничого процесу;

– збутова (маркетингова, розподільча, комерційна) – оперативна організація потоків кінцевої продукції від підприємства-виробника до кінцевого споживача [1].

Виділяють також транспортну та складську логістику, але на наш погляд, вони є складовими частинами кожного з видів логістики і не потребують виділення в окремий вид. В зв'язку з тим, що в сучасних умовах підвищується роль інформаційного забезпечення та значно підвищується його вартість, доцільно виділити такий вид, як інформаційна логістика. Маркетингові та логістичні дослідження можуть бути окремим видом діяльності комерційних структур, що створюються з цією метою, або ж виконуватися структурним підрозділом заготівельного, виробничого чи збутового підприємства.

Для розуміння шляху, яким переміщується матеріальний потік, необхідно визначити логістичний ланцюг та розробити модель логістичної системи. Ефективність логістичних зв'язків набагато залежить від таких чинників, як інфраструктура підприємств, що вступають у взаємовідносини, управління персоналом та його кваліфікація, розвиток технологій виробництва, їх матеріально-технічна база, раціональна організація управлінського обліку виробництва та інших. Розглядаючи рух сировини та готової продукції необхідно перш за все врахувати число і розміщення виробничих підприємств, кількість і віддаленість заготівельних підприємств, транспортні зв'язки та структурні зміни в ньому, вартість транспортних послуг та послуг по доробці і збереженню сировини, інформаційні зв'язки між усіма учасниками виробничого ланцюга.

Для прийняття оперативних і ефективних рішень керівникам підприємств необхідна достовірна інформація про виконання виробничої програми та загальні показники фінансово-господарської діяльності підприємства. Більшість виробничих підприємств мають чітко сформовану функціональну структуру управління. Така організація управління здійснюється за принципом послідовного виконання тих чи інших виробничих процесів відповідними структурними підрозділами, тобто використовується функціонально зорієнтована система обліку відповідальності.

Для організації обліку логістичних витрат виробничих підприємств необхідно застосовувати як функціонально-зорієнтовану систему обліку відповідальності так і процесно-зорієнтовану. Це дозволить одночасно ідентифікувати логістичні

витрати як на рівні структурних підрозділів, так і за фазами логістичної діяльності, тобто формувати інформацію для першого та другого рівнів відповідальності.

Логістика на сьогодні залишається все ще «проблемним» фактором у сільськогосподарському секторі. Це і дефіцит сучасних елеваторів для доробки і зберігання сільськогосподарської продукції, і низька якість дорожньої інфраструктури, недостатні інвестиції у модернізацію залізничного і автомобільного транспорту, тому практично по всіх ділянках процесу у нас є резерви для поліпшення показників логістичної діяльності.

В умовах сьогодення перехід товарних потоків аграрної продукції на позабіржовий ринок порушив інформаційну єдність оптового продовольчого ринку, яка діяла в мережі аграрних бірж, обумовив практичну відсутність інформації щодо укладених угод. Розв'язувати це питання необхідно на регіональному рівні та на рівні підприємств. По-перше, ліквідувати інформаційний вакуум, в якому сьогодні працює більшість сільськогосподарських та переробних підприємств, створивши регіональну комплексну систему обігу інформації та ресурсів в агропромисловому комплексі. По-друге, знайти такі напрямки діяльності біржі в нових умовах, які зацікавлять учасників ринку в створенні організованих форм торгівлі саме на оптовому ринку, тобто визначити та поєднати інтереси переважної їх більшості.

Для цього було б доцільно створити за участю самої біржі, управлінськ агропромислового комплексу, сільськогосподарських товаровиробників, переробників та колективів обслуговуючих підприємств інформаційно-ресурсні центри. Вони повинні бути тією з'єднувальною ланкою між сільськогосподарським товаровиробником і постачальником ресурсів, яка б дозволила товаровиробникам господарювати дешевше, зручніше і вигідніше, використовуючи послуги інформаційно-ресурсного центру, аніж самостійно шукати партнерів, витрачаючи для цього зайві кошти і час на перевірку їх надійності.

Інформаційно-ресурсному центру доцільно створити інформаційну карту регіону, за допомогою якої стане можливим планування обсягів виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, формувати оптові поставки матеріально-технічних ресурсів (пально-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, насіння, засобів захисту рослин тощо) та об'єднати дрібні товарні партії в оптові товарні потоки.

Організуючи постачання приватним агропромисловим формуванням засобів виробництва центр також сприяє укладенню договорів між ними і переробними підприємствами, беручи на себе функції гаранта виконання зобов'язань сторін. В структурі центру доцільно організувати відділи і лабораторії по визначенню якості продукції, тому що між економічними інтересами сільськогосподарських товаровиробників та переробних підприємств існують певні протиріччя в визначенні якісних характеристик сировини. Перші з них зацікавлені в

максимальному збільшенні обсягу виробництва сільськогосподарської продукції, оскільки безпосередньо від нього залежить розмір оплати і оцінка результатів праці, а другі – в збільшенні питомої ваги корисних компонентів в сировині, що надходить на переробні підприємства. До повного переходу до оплати сировини в залежності від його якості дані протиріччя будуть існувати.

Література:

1. Глогусь О. Логістика – Навч. посібник. – Тернопіль, Економічна думка – 1998. – 268 с.
2. Колобова А. А. Промышленная логистика. Под ред. А. А. Колобова. М.: Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1997, – 204 с.

СЕКЦІЯ 9. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Крупельницька І. Г.

кандидат економічних наук, доцент

Кланцата М. В.

студент

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Вінниця, Україна*

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується новими підходами до ведення бізнесу, що зумовлено зростаючою внутрішньою та міжнародною конкуренцією, укрупненням бізнесу, підвищенням вимог до оперативності його реагування на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, а також широким застосуванням інформаційних технологій в управлінні. За таких умов важливими є не тільки налагодження системи управління підприємством, але й ефективне здійснення контролю та аналізу. Виконання цих завдань потребує не лише автоматизації певних бізнес-процесів та використання інформаційних систем обліку, а й застосування інформаційних технологій в контролі та аналізі фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання.

Окремі аспекти автоматизації контролю та аналізу розглядають В.П. Завгородній, Є.В. Калюга, Р.І. Криницький, В.В. Павлюк, В.В. Сопко та інші автори. Проблеми автоматизації контролю, принципи побудови та функціонування автоматизованої системи контролю, її інформаційне забезпечення розглядаються в праці М.Т. Білухи.

Метою даного дослідження є визначення основних завдань та принципів застосування інформаційних систем контролю та аналізу на підприємстві.

Необхідність використання автоматизованих систем та інформаційних технологій для підвищення ефективності здійснення фінансового контролю та аналізу за прийняттям управлінських рішень на підприємстві обумовлена такими чинниками: значними об'ємами інформації підприємства, які необхідно обробити; вимогами до швидкості та якості проведення перевірок; трудомісткістю контрольних процедур; специфікою та різноманіттям об'єктів перевірки; циклічністю технологічного процесу контролю; необхідністю швидкого та повного виявлення помилок.

Сучасне розуміння інформаційної системи передбачає використання комп'ютера як основного технічного засобу обробки інформації. Комп'ютери, оснащені спеціалізованими програмними засобами, є технічною базою та інструментом інформаційної системи.

Новий етап розвитку теорії і практики управління пов'язаний з появою персональних ЕОМ, на основі яких була створена нова автоматизована професійно-орієнтована система, основою якої стали автоматизовані робочі місця (АРМ) спеціалістів різних професій, в тому числі інтелектуальної, управлінської праці. Бурхливий розвиток комп'ютерних мереж і впровадження їх у практику сприяли об'єднанню всіх необхідних для підприємства АРМ в єдину інтегровану, автоматизовану систему. У межах цієї системи з'явилася можливість суттєво підвищити роль такої функції управління, як контроль і аналіз господарської діяльності шляхом втілення АРМ спеціалістів – аналітика, аудитора або ревізора [1, с. 56].

Завдяки цьому виникла принципово нова комп'ютерна технологія, за якої збір та первинне оброблення даних виконується безпосередньо на робочих місцях. Такі процедури як: реєстрація, введення та передавання даних, формування вихідних документів, які раніше виконувались окремо, тепер виконуються на одному робочому місці.

Головним призначенням інформаційних систем фінансового контролю та аналізу є:

1. Виявлення недоліків у фінансово-господарській діяльності підприємства;
2. Визначення фінансового стану та платоспроможності підприємства;
3. Виявлення невикористаних резервів підприємства;
4. Задоволення обчислювальних та інформаційних потреб управління при проведенні аналізу господарської діяльності;
5. Впровадження раціональних методів господарювання у ринкових умовах.

Інформаційні системи фінансового контролю та аналізу повинні забезпечувати:

- повне і своєчасне забезпечення інформаційних потреб користувачів;
- здійснення контрольно-аналітичних процедур для отримання необхідної інформації про відхилення та порушення;
- формування висновків і пропозицій щодо прийняття управлінських рішень;
- забезпечення неможливості несанкціонованого доступу до інформаційних фондів [3, с. 98].

Інформаційні системи фінансового контролю та аналізу дозволяють не тільки оцінювати стан підприємства, але й прогнозувати і моделювати управлінські рішення. Тому результатами їх роботи можуть користуватись:

- 1) керівники підприємств та їх структурних підрозділів;

2) користувачі, які безпосередньо зацікавлені в інформації про фактичний стан підприємства (інвестори, кредитори, акціонери);

3) користувачі, які опосередковано зацікавлені в інформації про фактичний стан підприємства (державна податкова адміністрація, фондові біржі, покупці та ін.)

Організація контрольного процесу в умовах застосування інформаційних технологій передбачає, на нашу думку, розподіл його на такі основні етапи:

– створення необхідного інформаційного забезпечення для розв’язання конкретної задачі у вигляді класифікаторів, довідкових, оперативних, нормативно-законодавчих файлів;

– оброблення інформації, формування необхідних запитів;

– узагальнення первинної облікової інформації; – формування вихідних документів;

– формування повного архіву даних.

В умовах сучасних інформаційних технологій найефективнішою формою організації контролю господарської діяльності суб’єктів підприємництва є створення автоматизованого робочого місця (АРМ) ревізора. Концептуальна модель електронного оброблення облікової інформації охоплює названі вище етапи облікового процесу і забезпечує їх взаємозв’язок у межах інформаційної системи. Основні принципи та концепція побудови АРМ ревізора теоретично досліджено і сформульовано в науковій літературі

Таким чином, використання в контролі та аналізі інформаційних технологій і систем дає можливість прискорити процес обробки інформації та підвищити достовірність результатів органічним поєднанням методичних прийомів економічного контролю та потужних засобів розподілених інформаційних систем і електронним обробленням облікової інформації на основі автоматизованих робочих місць.

Література:

1. Грицунов О.В. Інформаційні системи та технології: навч. Посібник / О.В. Грицунов.– Х.: ХНАМГ, 2016. – 222с.
2. Несходовський І.С. Інформаційні системи і технології фінансового контролю: навч. посіб. / І.С. Несходовський. – К.: КНТЕУ, 2011. – 231 с.
3. Писаревська Т.А. Інформаційні системи обліку та аудиту: Навч. посібник / Т.А. Писаревська – К.: КНЕУ, 2015. – 369 с.

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«МЕХАНІЗМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»**

м. Київ, 8 грудня 2018 року

Частина II

Редактор, коректор – А.В. Білий
Технічний редактор, комп'ютерна верстка – О.А. Головка

Видано за авторською редакцією.
Здано в роботу 20.12.2018 р. Підписано до друку 21.12.2018 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 6,28. Зам. № 1812-57. Тираж 100 прим.
Ціна договірна.
Віддруковано з готового оригінал-макету: ФОП Головка О.А.
Моб.тел: +38 099 414 86 36

Printed in Ukraine